

Årsrapport og årsregnskap

Sola kommune med kommunale foretak

Årsrapport 2018

Innholdsfortegnelse

Rådmannen har ordet

1 Samfunn og bærekraft

1.1 Kommuneplanen 2019-2035

1.2 Nye strategiske mål, visjoner og verdier

1.3 Solabuen (befolkningsutvikling og boligbygging)

1.4 Folkehelse

1.5 Samskaping

1.6 Infrastruktur og transport

1.7 Sentrumsstruktur

1.8 Næringsstruktur

2 Økonomi

Sammendrag

2.1 Økonomiske måltall

2.1.1 Netto driftsresultat

2.1.2 Gjeldsgrad

2.2 Driftsregnskap

2.2.1 Driftsinntekter eksklusive finansinntekter

2.2.2 Driftsutgifter eksklusive finansutgifter

2.2.3 Eksterne finanstransaksjoner

2.2.4 Interne finanstransaksjoner

2.2.5 Pensjonsutgifter

2.2.6. Resultat for tjenestekområdene

2.3 Investeringsregnskap

2.3.1 Investeringsutgifter

2.3.2 Investeringsinntekter

2.3.3 Finanstransaksjoner

2.3.4 Finansiering av investeringer

2.3.5 Egenfinansiering av investeringer

2.4 Balanseregnskap

2.4.1 Arbeidskapital – omløpsmidler/kortsiktig gjeld

2.4.2 Anleggsmidler

2.4.3 Langsiktig gjeld

2.4.4 Egenkapital

2.4.5 Likviditet og soliditet

2.5 Finansforvaltning

2.5.1 Formål med finans- og gjeldforvaltning

2.5.2 Forvaltning av låneporteføljen

2.6 Kostra

3 Kontroll og styring

3.1 Politisk organisering

3.2 Administrativ organisering

3.3 Styringssystemet

3.4 Kommunens reglement og strategier

3.5 Internkontroll og tilsyn

3.6 ROS-analyser

3.7 Eierskap i selskaper

3.8 Kontrollutvalg

3.9 Etikk, likestilling og tiltak mot diskriminering

3.10 Varsling

3.11 Statlige tilsyn

4 Organisasjon og medarbeidere

4.1 Utvikling og digitalisering

4.2 Kommunikasjon

4.3 IKT

4.4 HMS og kvalitet

4.5 GDPR

4.6 Beredskap

4.7 Opplæring

4.8 Lærling

4.9 Dokumentbehandling

4.10 Seniorpolitikk

4.11 Erkjentlighet

4.12 Ansatte

5 Tjenesteområdene og staber

5.1 Oppvekst og kultur

5.2 Levekår

5.3 Samfunnsutvikling

5.4 Rådmannsnivå med staber

6 Årsregnskap og revisjonsberetning Sola kommune

6.1 Hovedoversikter

6.2 Noter Sola kommune

6.3 Regnskapsskjema drift Sola kommune

6.4 Regnskapsskjema investering Sola kommune

6.5 Revisjonsberetning Sola kommune

7 Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning Sola tomteselskap KF

7.1 Hovedoversikter

7.2 Noter Sola tomteselskap KF

7.3 Årsberetning 2018- Sola tomteselskap KF

7.4 Revisjonsberetning Sola tomteselskap KF

8 Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning Sola parkeringselskap KF

8.1 Hovedoversikter Sola parkeringselskap KF

8.2 Noter Sola parkeringsselskap KF

8.3 Årsberetning 2018 - Sola parkeringsselskap KF

8.4 Revisjonsberetning Sola parkeringselskap KF

9 Vedlegg

9.1 Oversikt over eksisterende planer og planbehov 2016-2019

9.2 Prosjektrapport investering 2018

Rådmannen har ordet

Optimismen er tilbake i næringslivet etter noen krevende år med nedbemanning og omstilling. Arbeidet med omstilling i Sola kommune, gjennom å forenkle, forbedre og fornye kommunens tjenester, pågår for fullt. I år er kommunens digitale tjenester videreutviklet på flere områder.

Videre forenkling, forbedring og fornying (FFF)

Digitalisering har vært et stort satsingsområde i FFF-arbeidet i 2018. Det vil fortsatt være viktig fremover. Innbyggerne skal som hovedregel kunne betjene seg selv - når og hvor det passer dem. Digital dialog skal være tilgjengelig for innbyggerne når det er mulig. Kommunene i Rogaland har gått sammen om et regionalt digitaliseringssamarbeid, for å gi bedre tjenester til innbyggere og næringsliv gjennom felles løsninger.

Økt sysselsetting og befolkningsvekst

Sola er kommunen i Rogaland med høyest arbeidsledighet, men den er på vei nedover. I utgangen av 2018 var arbeidsledigheten på 3 prosent i Sola. På samme tid var ledigheten 2,5 prosent i Rogaland og 2,3 prosent i Norge.

I januar i år bor det 26 582 innbyggere i Sola. Det gir en befolkningsvekst på 317 personer eller 1,2 prosent sammenlignet med i fjor.

Godt økonomisk resultat i krevende tider

Sola kommune fikk i 2018 et netto driftsresultat på kr 52,7 millioner, tilsvarende 2,7 prosent av brutto driftsinntektene. Dette er et godt resultat, men likevel lavere enn målet på tre prosent.

Ser vi bort fra utlån og selvfinansierte byggeprosjekter, er gjeldsgraden i kommunen på 69 prosent av brutto driftsinntekter.

Fortsatt behov for omstilling

Kommunens skatteinntekter i prosent av landsgjennomsnittet var på 120,5 prosent i 2018, mens tilsvarende tall for 2015 var på 141,5 prosent. Et vedvarende lavere skattenivå krever at vi tilpasser oss. Omstilling og endring har preget 2018, og vil fortsatt være gjeldende i årene framover.

Mer samhandling, medvirkning og inkludering

Innenfor oppvekstområdet har tverrfaglig samarbeid, kvalitets- og kompetanseheving, innbyggerinvolvering og forbedringsarbeid stått sentralt i 2018. Barnehager og skoler har jobbet videre med inkluderende barnehage- og skolemiljø. En ny samarbeidsform legger til rette for større grad av medvirkning fra barn, ungdom og deres familier. Det legges også til rette for større grad av involvering og deltakelse i utarbeidelsen av det spesialpedagogiske tilbudet i kommunen.

Satser på velferdsteknologi

Kommunen satser videre på velferdsteknologiske løsninger for å styrke innbyggernes muligheter for å klare seg selv. Sola kommune leder blant annet et interkommunalt prosjekt innenfor velferdsteknologi, som nå omfatter 14 kommuner. Målet er å bidra til økt livskvalitet og mestring i befolkningen, og samtidig opprettholde funksjonsnivået blant innbyggerne så lenge som mulig.

Sentrumsområdene tar form

Det skjer mye i sentrumsområdene i Sola. I Sola sentrum er utbyggingen av nytt rådhus og nytt sykehjem i full gang, og første spadestikk for ny kirke er tatt. Områdeplanen for Tananger sentrum ble godkjent i 2018 .

Veien videre

Sammen med Kommuneplan 2019-2035 er fire nye strategiske mål vedtatt. Målene er basert på bærebjelkene *samskaping, folkehelse, bærekraftig samfunnsutvikling, solid økonomi og innovasjon*. Målene vil sammen med kommunes visjon *Ansvar for hverandre* og verdier *raushet, mestring og mot*, bidra til at kommunen utvikler seg i ønsket retning.

Rådmannen takker for innsatsen i 2018, og ser fram til å utvikle kommunen videre sammen med engasjerte ansatte og innbyggere i Sola.

Sola, april 2019

Ingrid Nordbø

Rådmann

1 Samfunn og bærekraft

Befolkningsveksten var på 1,2 prosent i 2018, og arbeidsledigheten var på 2,9 prosent ved årsskiftet. Kommunens nye verdier og overordnende strategiske mål er vedtatt, og arbeidet med implementering i organisasjonen er startet opp i 2018. Folkehelse og samskaping er indentifisert som én av fire bærebjelker i Kommuneplan 2019-2035. Folkehelsearbeid er forankret i den nye folkehelsestrategien vedtatt i 2018. Videre satsing på samskaping baserer seg på samkapingsplattformen, og vil være fokusområde i tiden framover.

1.1 Kommuneplanen 2019-2035

Kommunestyret vedtok kommunal planstrategi 2016-2019 i k-sak 60/16, møte 6. oktober 2016. Planstrategien synliggjør hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for ønsket utvikling i kommunen. Et viktig mål er å sørge for politisk prioritering av planoppgavene. Planstrategien gir samtidig føringer for rullering av den kommende kommuneplanen.

Planprogram for Kommuneplan 2019-2035 ble vedtatt av kommunestyret i k-sak 3/18, møte 8. februar 2018.

Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse ble behandlet av kommunestyret i k-sak 51/2018, møte 20. september 2018.

Kommuneplanen ble vedtatt av kommunestyret i sak 04/2019, møte 7. februar 2019. Fire innsigelser sendes til kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig avgjørelse.

1.2 Nye strategiske mål, visjoner og verdier

Ansvar for hverandre har vært kommunens visjon de siste 20 årene. Den handler om å ta ansvar for de ulike mulighetene regionen og kommunen byr på. Den innebærer å ta ansvar for seg selv, andre og fellesskapet. Den henvender seg til det felles ansvaret kommunesamfunnet har for å tilrettelegge for kommende generasjoner.

Kommunens verdier er **raushet, mestring og mot**. Sammen skal disse verdiene danne grunnlaget for god tjenesteyting, forvaltning, lederskap og medarbeiderskap, samtidig som de skal være en drivkraft i organisasjonen. Verdiene skal fungere som et kompass for å ta avgjørelser i hverdagen, når vi sitter med krevende oppgaver, i møte med innbyggere og samarbeidspartnere.

I Kommuneplan 2019-2035 presenteres det fire nye strategiske mål som kommunen skal jobbe mot, basert på bærebjelkene **samskaping, folkehelse, bærekraftig samfunnsutvikling, solid økonomi og innovasjon**. De fire nye strategiske målene ble først vedtatt i Kommuneplanutvalget 12. juni 2018 sak 15/18, og endelig vedtatt i forbindelse med sluttbehandlingen av Kommuneplan 2019-2035, K-sak 04/19 møte 7. februar 2019.

De strategiske målene er:

1. I Sola skaper vi tilhørighet gjennom deltakelse
2. I Sola bygger vi et bærekraftig samfunn
3. I Sola gir en solid økonomi oss handlekraft

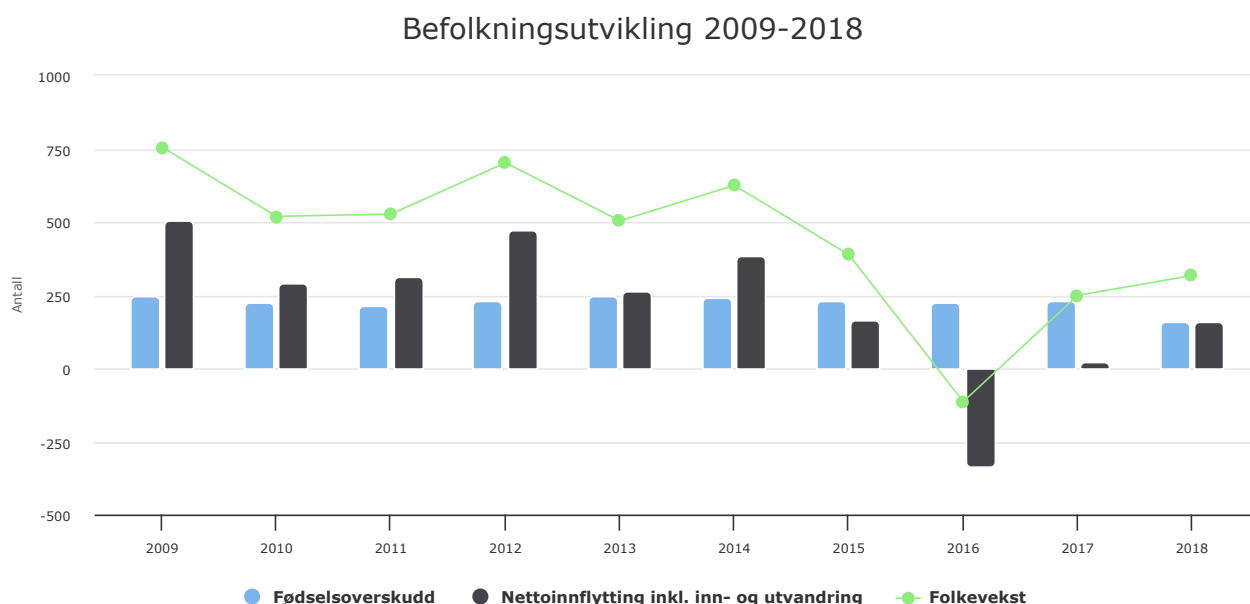
4. I Sola er vi kreative og tar i bruk nye løsninger

1.3 Solabuen (befolkningsutvikling og boligbygging)

Befolkningsutvikling

Vi var 26 582 innbyggere i Sola 1. januar 2019. Det gir en befolkningsvekst på 317 personer og 1,2 prosent i 2018. Med disse tallene fortsetter den positive veksten fra 2017 også i 2018.

Netto innflytting økte kraftig i 2018, sammenlignet med 2016 og 2017, og er nå på samme nivå som i 2015. Tallene viser stor flytteaktivitet også i 2018, hvor 1 990 personer flyttet til kommunen, mens 1 842 flyttet fra kommunen. Fødselsoverskuddet er vesentlig lavere enn tidligere år, men det er for tidlig å si om dette er en ny trend eller tilfeldig variasjon.

Figur 1.1 Befolkningsutvikling i Sola kommune pr. 1. januar 2009-2018 (tall hentet fra Statistisk sentralbyrå).

Storbyregionen

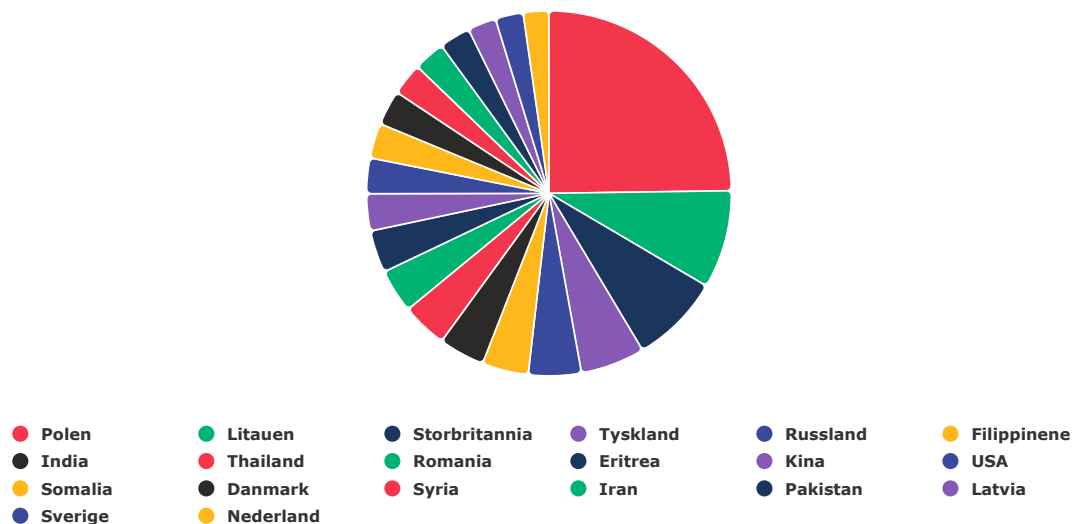
Alle de fire kommunen i storbyområdet (Stavanger, Sandnes, Randaberg og Sola) hadde positiv befolkningsvekst i 2018. Sola og Sandnes opplevde den høyest økningen på 1,2 prosent, mens både Stavanger og Randaberg hadde en vekst på 0,7 prosent. Samlet befolkningsvekst for storbyområdet i 2018 har vært på 2 213 personer.

Innvandrere og personer med innvandrerbakgrunn

4 257 personer i Sola har innvandrerbakgrunn, det vil si innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Dette utgjør 16 prosent av befolkningen. Omtrent 60 prosent av innvandrerne kommer fra Europa unntatt Tyrkia,

totalt 2 528 personer, mens 25 prosent kommer fra Asia med Tyrkia og i underkant av 10 prosent Afrika. Figuren under viser de vanligste landbakgrunnene for innvandrerbefolkningen i Sola per 1. januar 2019.

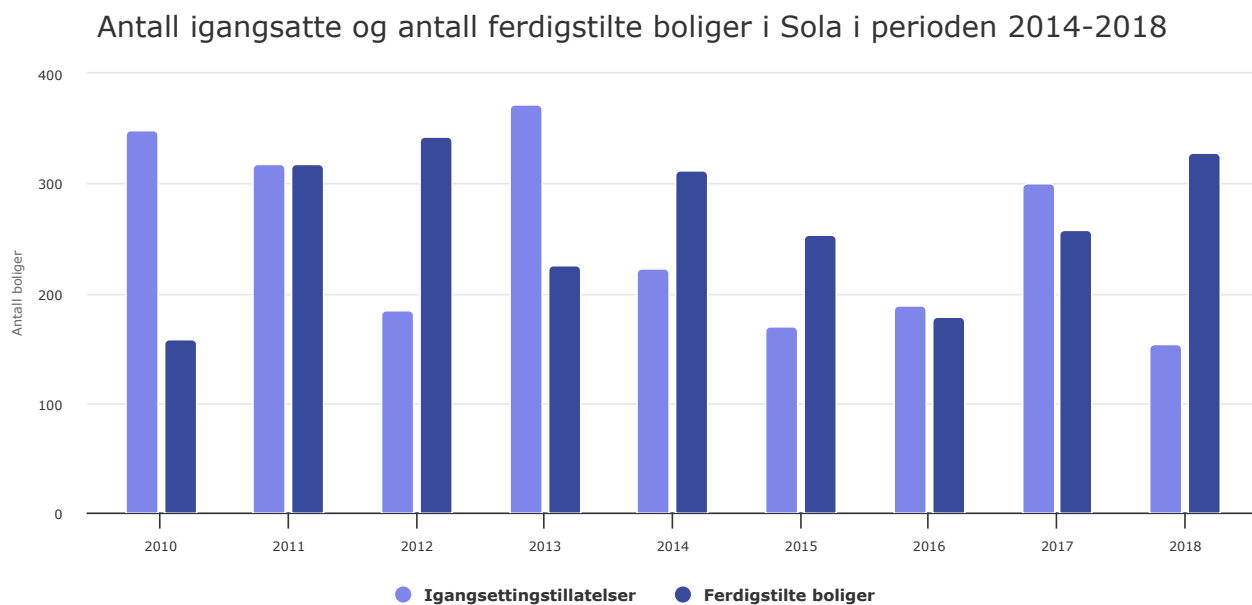
De vanligste landbakgrunnene for personer med innvandringsbakgrunn

Figur 1.2 De vanligste landbakgrunnene for personer med innvandringsbakgrunn per 1. jan 2019 (tall hentet fra Statistisk sentralbyrå)

Boligbygging

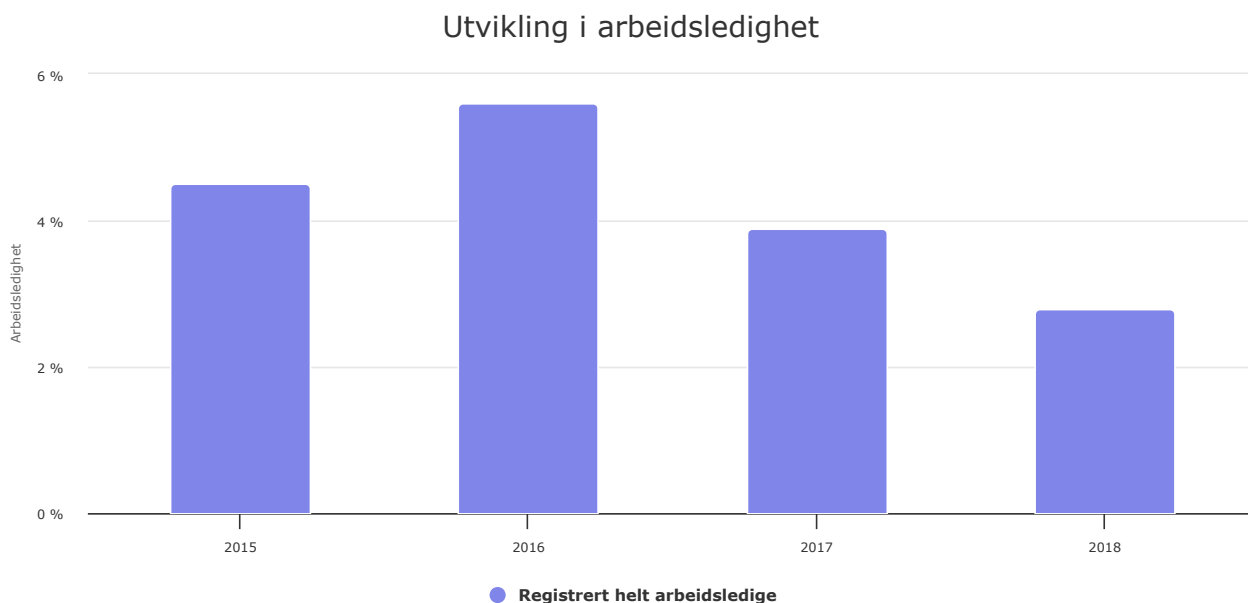
Boligbygging er konjunkturavhengig, og vil variere fra år til år. Grafen under viser antall igangsettingstillatelser og antall ferdigstilte boliger per år i perioden 2010 - 2018.

Figur 1.3 Antall igangsatte og antall ferdigstilte boliger i Sola i perioden 2014-2018 (tall fra matrikkelrapport)

Arbeidsledighet

I Sola fortsatte arbeidsledigheten å synke i 2018. Fra toppen i 2016 på 5,6 prosent sank den til 3,9 prosent ved utgangen av 2017, til 3 prosent ved utgangen av 2018 (helt ledige statistikk fra NAV). På samme tid var ledigheten 2,5 prosent i Rogaland og 2,3 prosent i Norge mens ledighet i Stavanger og Sandnes var på 2,8 prosent. Det er også en markant nedgang i antall varslede permitteringer, samtidig som det ifølge NAVs statistikk er stadig flere utlyste stillinger.

Figur 1.4 Registrerte arbeidsledige i prosent (tall hentet fra Statistisk sentralbyrå)

1.4 Folkehelse

Folkehelse er identifisert som én av fire bærebjelker i Kommuneplan 2019-2035. God helse er en viktig forutsetning for å kunne leve det livet man ønsker. Folkehelse handler om befolkningens helsetilstand og hvordan den fordeler seg i befolkningen, og det som direkte eller indirekte påvirker folks helse. Det viktigste folkehelsearbeidet skjer utenfor helsesektoren. Alle som jobber i kommunen må derfor tenke «helse i alt vi gjør».

Sola kommune er for de fleste et godt sted å vokse opp og leve. Befolkningen i kommunen har generelt god helse, og kommer svært godt ut når vi sammenligner ulike folkehelseindikatorer med landet ellers. Sola kommunes folkehelsearbeid er forankret i kommunens folkehelsestrategi, vedtatt i kommunestyret 20. september 2018, sak 50/18. Strategien er et supplement til kommuneplanens samfunnsdel. Folkehelsestrategien er sektorovergripende, og gir sentrale føringer for alle kommunal virksomheter. Den skal være et styringsverktøy i arbeidet med å fremme folkehelse i kommunen.

Sola kommune har et sektorovergripende folkehelseforum bestående av skolesjef, barnehagesjef, kultursjef, leder for barn, ungdom og familietjenesten, plan- og bygningssjef, NAV-leder og

folkehelsekoordinator/kommuneplanlegger. Folkehelseforum skal anbefale overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet, forankre folkehelsearbeid i organisasjonen, og innarbeide kommunenes mål og strategier for folkehelsearbeidet i sin del av organisasjonen.

Arbeidet med rullering av det fireårige oversiktsdokumentet over helsetilstanden har startet. Oversiktsdokumentet ferdigstilles i løpet av første halvår av 2019.

1.5 Samskaping

Samskaping er identifisert som én av fire bærebjelker i Kommuneplan 2019-2035. Sola kommune skal bruke samskaping i utvikling, endring og forbedring av tjenestetilbudet. Arbeidet skal bygge på samskapingsplattformen 2017-2035. Å jobbe med samskaping er å erkjenne at kommunen som ensidig servicekommune er lite bærekraftig, og at lokalsamfunnet må engasjeres i større grad når den framtidige samskapingskommunen skal realiseres.

Lokalsamfunnet består av innbyggere, næringsliv, lag og foreninger og kommunen, kort sagt alle som er med i prosessen med å løse de framtidige oppgavene i kommunen. Viktige spørsmål er hvem som skal gjennomføre oppgavene, hvordan dette skal gjøres, og hvilke oppgaver vi skal løse. Noen ganger vil kommunen være ansvarlig for både utfordring og løsning, mens innbyggere deltar i utføringen. Andre ganger definerer kommunen utfordringen, mens lokalsamfunnet finner løsningen i tillegg til at de er sentrale i utførelsen.

Deler av organisasjonen er allerede godt i gang med ulike former for samskaping. Kommunens lederutviklingsprogram har blant annet startet opp et nytt toårig løp, der alle ledere skal jobbe med et prosjekt fra egen avdeling/virksomhet knyttet til samskaping.

1.6 Infrastruktur og transport

I 2018 er det Bymiljøpakken som har vært styrende for de fleste infrastrukturprosjekter innenfor transport som Sola kommune har vært involvert i, deriblant Transportkorridor Vest (TKV), bussvei, og ulike mobilitetsløsninger. I tillegg er det i 2018 arbeidet aktivt med revisjon av Regionalplan for Jæren, som også vil legge tydelige føringer for arealbruk og infrastruktur for transport og reisende.

I 2018 har kommunen, sammen med de andre tre kommunene på Nord-Jæren og Fylkeskommunen, forhandlet med staten om ny Byvekstavtale innenfor rammen av Bymiljøpakken. Man nådde ikke målet om ny avtale innen utgangen av året, og forhandlingene fortsetter i 2019.

Bompengeordningen ble innført 1. oktober. Ordningen viste umiddelbar nedgang i personbiltrafikken, og viser at det er et stort potensiale for at folk kan legge om reisevanene mot økt bruk av kollektive løsninger, sykkel og gåing, slik at nullvekstmålet kan nås.

Innenfor nåværende Bymiljøpakke ble TKV ferdigstilt for strekket Sømmevågen – Sola skole. Det vurderes nå om neste strekk til Kontinentalvegen kan framskyndes og bygges som et delstrekk. Videre har kommunen arbeidet med to viktige strekk for bussveien; det ene mellom "treghetpunktet" på Forus og Sola sentrum, og det andre fra Sola sentrum til Stavanger lufthavn Sola. Deler av arbeidet er komplisert, og det er mange hensyn å ta med tanke på trase gjennom Sola sentrum, Avinors krav og ikke minst kostnader. Planleggingen vil bli svært avgjørende for det framtidige kollektivtilbudet i Sola kommune. Begge planer kommer på høring i 2019.

Bymiljøpakken har opprettet en egen mobilitetsgruppe som aktivt utforsker og utprøver systemer og funksjonaliteter for økt bruk av kollektive løsninger. HjemJobbHjem blir stadig mer populært. Det ble i 2018 kontrahert nye bysykler, og sømløse billettløsninger mellom buss og tog er innført.

I 2018 ble det nye sykkelstrekket på Grannes åpnet, og ny sykkelvei langs Gimravegen er under bygging. Det samlede sykkelnettet i Sola er under kraftig og vedvarende utbygging.

I 2018 har Sola kommune deltatt aktivt i arbeidet med to andre plandokumenter – revisjon av Regionalplan Jæren og Interkommunal kommunedelplan for Forus (IKDP Forus). Begge planene bygger opp om kollektive transportløsninger, blant annet gjennom endret arealstrategi og redusert parkeringsdekning, og sendes på høring i 2019.

I Risavika har Stavangerregionen interkommunale havn i 2018 overtatt fullt eierskap for havnevirksomheten, og dette gir det offentlige god og forutsigbar styring på et viktig transportknutepunkt.

1.7 Sentrumsstruktur

Det er mange pågående prosjekter i Sola sentrum (kommunesenteret) og i Tananger sentrum (lokalsenteret). Det ble i 2018 jobbet med 11 byggeprosjekt og to bussveier i og like utenfor Sola sentrum, og flere av disse er realisert eller nær ferdigstillelse. Sola sykehjem, Sola rådhus og boligområdet 40femti viser godt igjen i sentrum, og kontorbygget på Einargården fikk den lokale byggeskikksprisen.

I Tananger ble sentrumsplanen endelig vedtatt. Også her er det satt i gang flere sentrumsnære planer i Skibmannskvartalet som tilrettelegger for både leiligheter, kontorer og dagligvarebutikker. Det planlegges for bussvei gjennom Tananger ring, og det skal gjennomføres arkitektkonkurranse for torget i 2019.

1.8 Næringsstruktur

Arbeidsledigheten som har preget Sola kommune etter nedturen i oljenæringen, er kraftig redusert. Bunnen er nådd, og bedriftenes resultater er på bedringens vei etter noen krevende år. Man merker en økt optimisme ikke bare innen olje og gass, men også i det øvrige næringslivet. Flere bedrifter forventer vekst, både med hensyn til lønnsomhet og antall ansatte. I Rogaland er antall arbeidsplasser økt vesentlig siden bunnpunktet i begynnelsen av 2017, og flere bedrifter ansetter igjen, også i Sola.

Nedgangen i antall flyreisende har stoppet opp, og det har vært en forsiktig økning i antall passasjerer totalt sett sammenlignet med fjoråret. Utenlandstrafikk har imidlertid gått ned, mye som følge av at antall flyruter til utlandet er redusert. Antall transfer via Gardermoen har økt betraktelig det siste året, og er bekymringsfullt. Arbeidet som gjøres i Ruteutviklingsforum med å få flere direkteruter til Stavanger lufthavn, Sola er derfor viktigere enn noensinne.

Også i 2018 ble Sola kommune rangert som den beste kommunen i landet på næringsutvikling.

Kampen om arbeidskraften øker, og det forventes at arbeidsinnvandring og befolkningsveksten tar seg opp.

Gjennom IKDP Forus jobber kommunene for å styrke Forus som et næringsområde for framtida. Hovedmålene for planen står fast: Regionens viktigste næringsområde skal bli et triveligere og mer klimavennlig sted, og det

skal bli lettere å komme seg fram til fots, med sykkel og buss.

Stavangerregionen Havn er nå eier av Risavika Havn med 100 prosent eierandel. Ledig tomteareal som ble overtatt, er nå i ferd med å fylles opp av nye og eksisterende kunder.

2 Økonomi

Sammendrag

Driftsregnskapet for 2018 er avsluttet med et regnskapsmessig resultat på kr 0. Netto driftsresultat er på 52,7 millioner, som tilsvarer 2,7 prosent, og gjeldsgrad eksklusive startlån og lån til selvfinansierte byggeprosjekt samt Sola tomteselskap KF er på 69 prosent. Samlet merforbruk på tjenesteområdene, politisk nivå med sekretariat samt rådmannsnivå med sentrale staber var på kr 11,8 millioner, som tilsvarer 0,9 prosent av totalt netto driftsbudsjett. Resultatet for skatteinntektene i Sola kommune viste i 2018 en økning på 2,8 prosent i forhold til 2017.

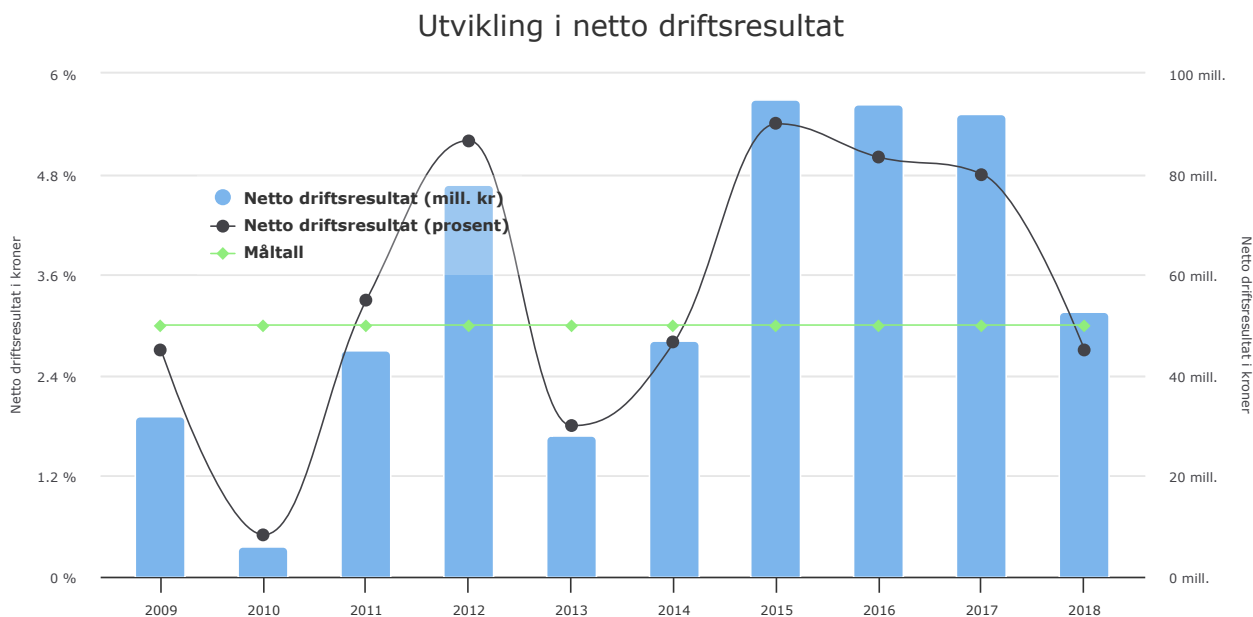
2.1 Økonomiske måltall

Kommunestyret i Sola har vedtatt at handlings- og økonomiplanen innrettes med sikte på reell styring etter følgende økonomiske måltall:

- For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi, skal balansen mellom inntekter og utgifter i driftsbudsjettet tilpasses et netto driftsresultat på minimum 3 prosent av kommunens brutto driftsinntekter.
- For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi, skal framtidig låneopptak tilpasses en gjeldsgrad (lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter) som på sikt ikke bør ligge over 60 prosent.

2.1.1 Netto driftsresultat

Isolert sett i 2018 ble netto driftsresultat på kr 52,7 millioner, noe som tilsvarer 2,7 prosent av brutto driftsinntekter. Figuren under viser utviklingen i netto driftsresultat de siste 10 årene.

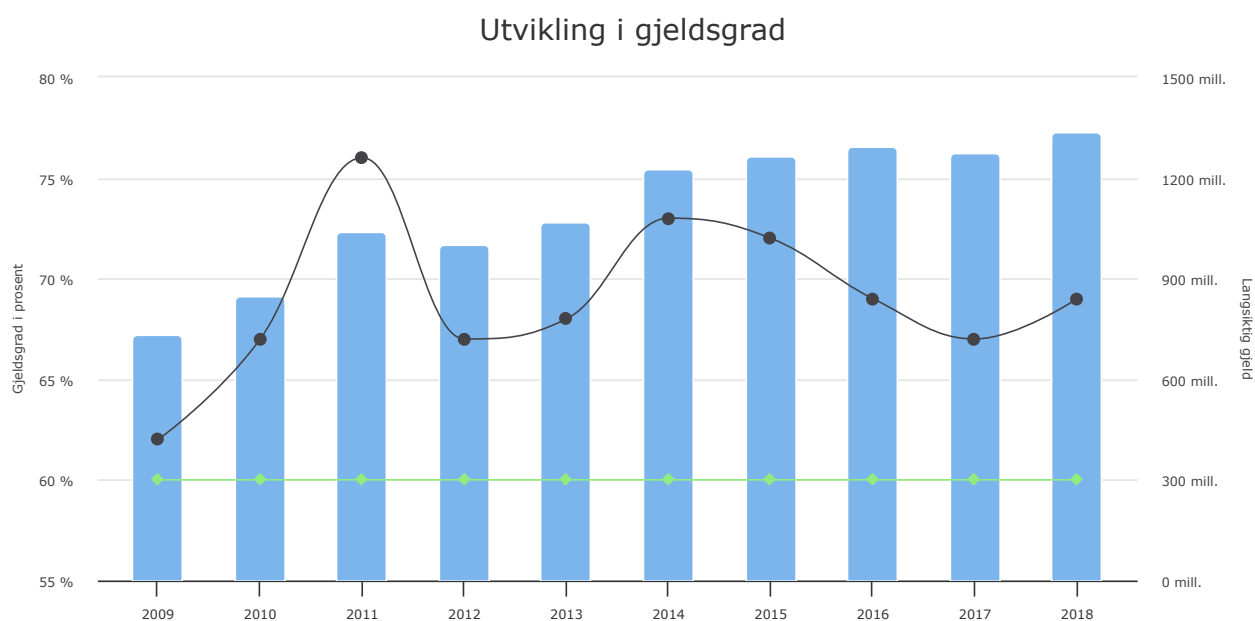

Figur 2.1 Utvikling i gjeldsgrad i perioden 2009-2018

2.1.2 Gjeldsgrad

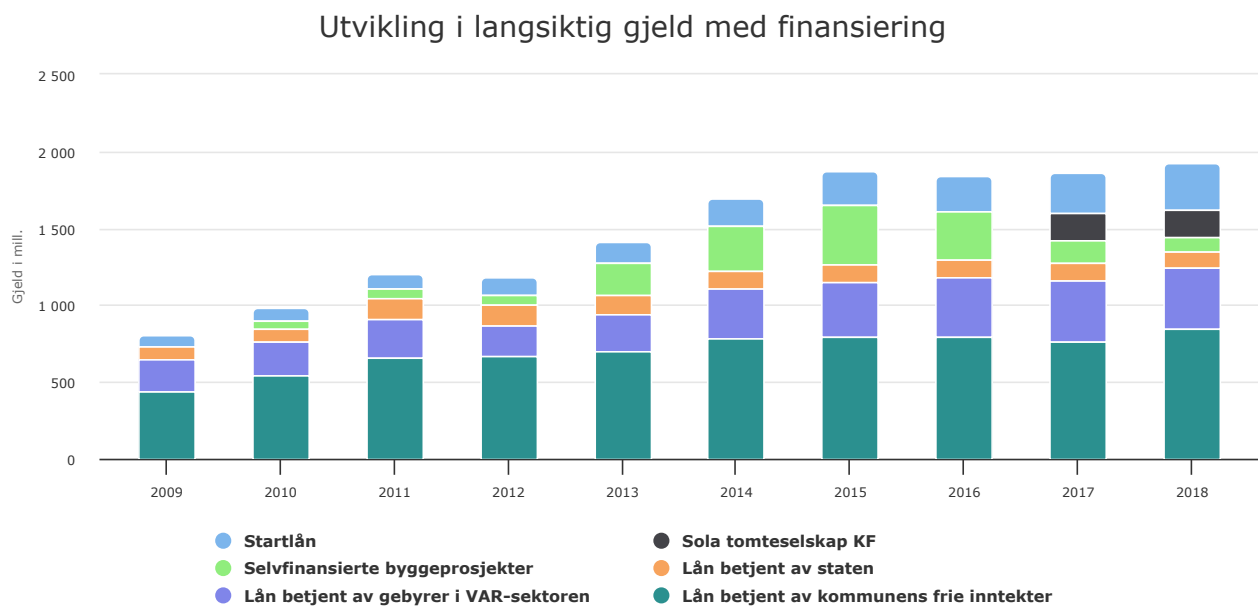
Gjeldsgrad viser forholdet mellom brutto lånegjeld og brutto driftsinntekter eksklusive finansinntekter, og er et nøkkeltall for kommunens handlefrihet. Startlån, lån til mellomfinansiering av selvfinansierte prosjekter og lån for videre utlån til Sola tomteselskap KF er ikke med i beregningen av gjeldsgrad. Per 31. desember 2018 var gjeldsgrad i henhold til ovennevnte definisjon på 69 prosent. Dette er over vedtatt målsetting.

Figuren under viser utvikling i gjeldsgrad de siste 10 årene.

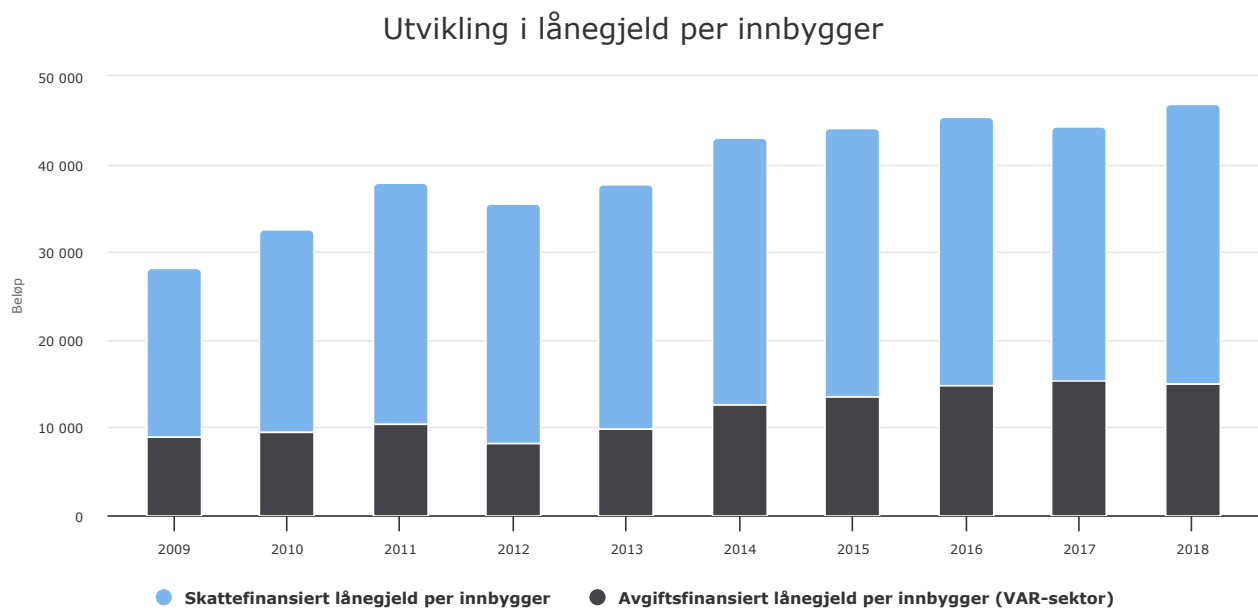
Figur 2.2 Utvikling i gjeldsgrad i perioden 2009-2018

Per 31. desember 2018 var brutto lånegjeld eksklusive pensjonsforpliktelser på kr 1,91 milliarder. Av dette utgjorde lån til kommunens egne investeringer kr 1,34 milliarder., startlån kr 299,7 millioner., lån til mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekt kr 95,8 millioner., samt lån til videre utlån av Sola tomteselskap KF kr 179,5 millioner.

Figur 2.3 Utvikling i langsiktig gjeld med finansiering (beløp i mill.)

Skattefinansiert lån per innbygger var på kr 31 875 per 31. desember 2018.

Figur 2.4 Utvikling i lånegjeld per innbygger

2.2 Driftsregnskap

Dette avsnittet gir en overordnet analyse av driftsregnskapet. Avvik som er relatert til tjenesteområdene omtales i avsnitt 2.2.6.

Tabell 2.1 Økonomiske oversikter- drift

Økonomisk oversikt- drift (tall i 1000 kroner)	Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik
Driftsinntekter				
Rammetilskudd	448 599	485 034	469 825	- 15 209
Skatt på inntekt og formue	945 204	971 476	968 500	- 2 976
Øvrige driftsinntekter	511 365	484 958	429 715	- 55 242
Sum driftsinntekter	1 905 168	1 941 468	1 868 040	- 73 427
Driftsutgifter	-	-	-	-
Lønn og sosiale utgifter	1 165 456	1 183 235	1 139 681	- 43 554
Kjøp av varer og tjenester	563 329	586 438	562 096	- 24 342
Overføringer	122 810	135 185	109 070	- 26 115
Avskrivninger	95 171	97 408	97 476	68
Fordelte utgifter	- 61 871	- 53 095	- 48 644	4 451

Økonomisk oversikt- drift (tall i 1000 kroner)	Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik
Sum driftsutgifter	1 884 895	1 949 170	1 859 679	- 89 491
	-	-	-	-
Brutto driftsresultat	20 273	- 7 702	8 361	16 064
	-	-	-	-
Eksterne finanstransaksjo ner	-	-	-	-
Sum eksterne finansinntekter	82 287	78 708	68 730	- 9 978
Sum eksterne finansutgifter	105 729	115 678	108 313	- 7 365
Resultat eksterne finanstransaksjon er	- 23 441	- 36 970	- 39 583	- 2 613
	-	-	-	-
Motpost avskrivninger	95 171	97 408	97 476	68
Netto driftsresultat	92 003	52 736	66 254	13 519

Økonomisk oversikt-drift (tall i 1000 kroner)	Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik
Interne finanstransaksjoner	-	-	-	-
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	13 270	12 281	12 281	0
Bruk av disposisjonsfond	4 728	5 535	3 968	- 1 567
Bruk av bundne fond	11 151	19 432	17 979	- 1 453
Sum bruk av avsetninger	29 150	37 248	34 228	- 3 020
	-	-	-	-
Overført til investeringsregnskapet	63 314	66 162	66 162	-
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	114	-	-	-
Avsatt til disposisjonsfond	30 864	19 035	33 203	14 168
Avsatt til bundne fond	14 579	4 786	1 117	- 3 669
Sum avsetninger	108 871	89 983	100 482	10 499

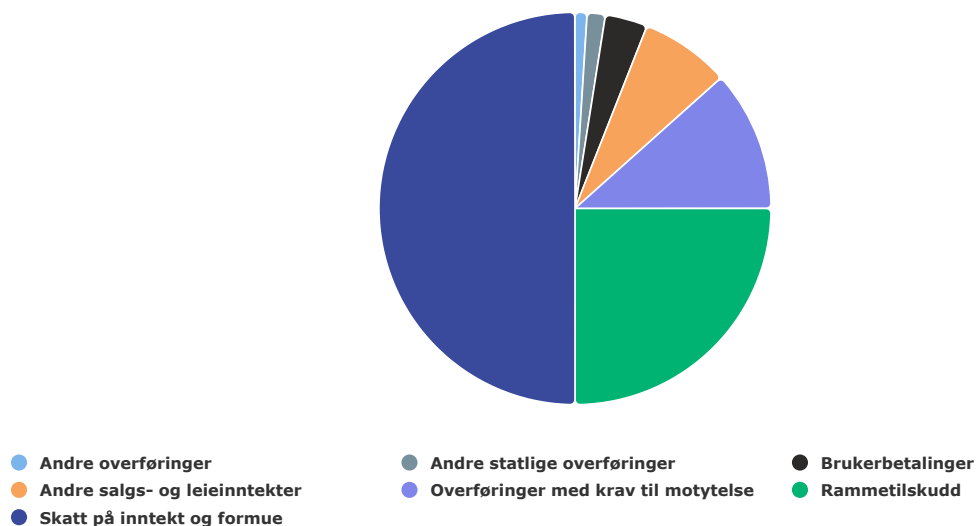
Økonomisk oversikt-drift (tall i 1000 kroner)	Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	12 281	-	-	-

2.2.1 Driftsinntekter eksklusive finansinntekter

Sola kommunes samlede driftsinntekter utgjorde i 2018 kr 1,94 milliarder. Dette gir en merinntekt på kr 73,4 millioner sett i forhold til justert budsjett. Regnskapet viser at driftsinntektene har økt med kr 36,3 millioner, det vil si en økning på 1,9 prosent fra 2017.

Figuren under viser de ulike inntektskildenes andel av totale driftsinntekter. Frie inntekter (skatt på inntekt og formue, i tillegg til rammetilskudd) er den største inntektskilden, og utgjør til sammen 75 prosent av totale driftsinntekter eksklusive finansinntekter.

Prosentvis fordeling driftsinntekter

Figur 2.5 Prosentvis fordeling driftsinntekter

Skatt

Skatteinntektene i Sola kommune ble på kr 971,5 millioner i 2018, noe som tilsvarer en økning på 2,8 prosent i forhold til 2017. Veksten på landsbasis var positiv på 3,8 prosent. Skatteinntektene ble kr 3 millioner høyere enn budsjettet. Den gode skatteveksten på landsbasis bidro til at vi også fikk lavere inntekstutjevning, og dermed kr

13,2 millioner mer i rammetilskudd. Samlet resultat for frie inntekter (skatt og rammetilskudd) ble på kr 1,45 milliarder, noe som er kr 17,6 millioner høyere enn justert budsjett.

Grafen under viser skatteinntekter før og etter inntektsutjevning i et utvalg kommuner.

I 2018 var kommunens skatteinntekter på 120,5 prosent av landsgjennomsnittet, mens tilsvarende tall i 2016 og 2017 var på henholdsvis 131,6 prosent og 122 prosent. I 2015 var skatteinntekter på 141,5 prosent av landsgjennomsnittet.

Figur 2.6 Skatteinntekter før og etter inntektsutjevning 2018

Rammetilskudd

Tabellen under viser fordeling av rammetilskuddet per enkelte elementer. Etter objektive kriterier betraktes Sola som en lettdrevet kommune, og hadde utgiftsutjevning på 0,97. Som følge av dette ble kommunen trukket i rammetilskuddet med kr 33,3 millioner. Netto inntektsutjevning utgjorde kr 108,6 millioner i 2018.

Tabell 2.2 Elementer som rammetilskuddet består av

Bokført rammetilskudd består av følgende elementer (tall i mill.)	2017	2018
Innbyggertilskudd (likt beløp per innbygger i landet)	608,1	621,5
Utgiftsutjevning (basert på demografiske forhold)	-51,2	-33,3

Bokført rammetilskudd består av følgende elementer (tall i mill.)	2017	2018
Overgangsordninger (inntektsgaranti fra 2009)	-2,6	-1,9
Saker med særskilt fordeling	4,6	4,7
Veksttilskudd (fra 2009)	0	0
Endringer salder budsjett/budsjettforliket	-2,2	0
Skjønn – tap endringer av inntektssystemet	0	0
Skjønnsmidler inkl prosjektskjønn	2,5	2,34
Avsatt ubrukte skjønsmidler	0	-0,6
Annet - Revidert nasjonalbudsjett	1,7	0,3
Netto inntekstutjevning	-112,3	-108,6
Sum	448,6	484,44

Andre driftsinntekter

Brukerbetaling har et regnskapsmessig resultat på kr 67 millioner. Sett i forhold til justert budsjett gir dette en merinntekt på kr 3,5 millioner, herav kr 0,9 millioner i mindreinntekt hos oppvekst og kultur, og kr 4,5 millioner i merinntekt hos levekår. Regnskapet viser en økning på inntektsført brukerbetaling på 3,2 prosent fra 2017 til 2018.

Andre salgs- og leieinntekter har et regnskapsmessig resultat på kr 144 millioner, som er omtrent på nivå med inntektene fra 2017. Resultatet for 2018 viser en merinntekt på kr 2,6 millioner sett i forhold til justert budsjett. Av vesentlige forhold kan merinntekt på kultur med om lag 1 million, merinntekt på gebyrfinansiert aktivitet hos areal på kr 0,4 millioner og merinntekter på kr 0,4 millioner knyttet til leieinntekter hos koordineringskontoret nevnes.

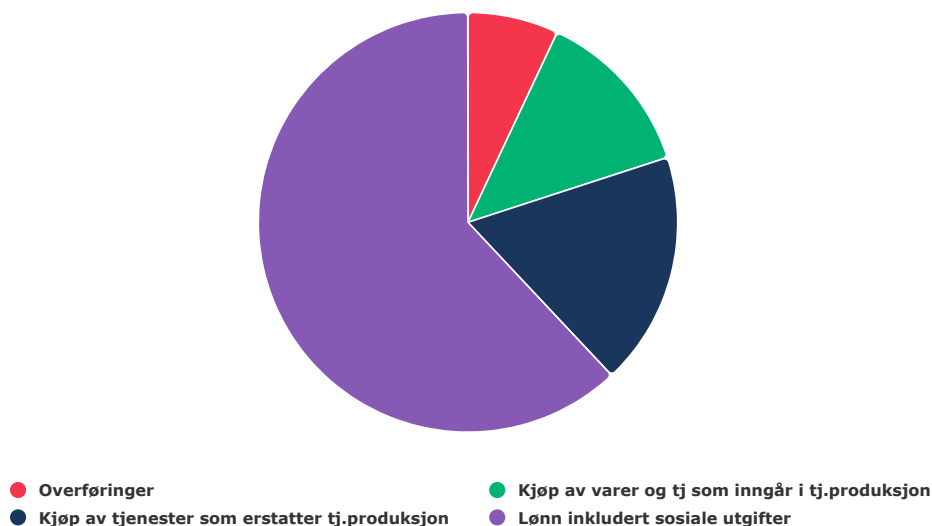
Overføring med krav til motytelse gjelder refusjonsordninger hvor kommunen har en utgift som motpost. Regnskapet viser en samlet inntekt på kr 225 millioner. I dette inngår blant annet sykelønnsrefusjon, kompensasjon for merverdiavgift og refusjoner fra andre kommuner.

Andre statlige overføringer og andre overføringer utgjorde totalt kr 48,9 millioner i 2018, som er 6,5 millioner lavere enn i regnskapet fra 2017.

2.2.2 Driftsutgifter eksklusive finansutgifter

Sola kommunes samlede driftsutgifter utgjorde i 2018 kr 1,95 milliarder. Regnskapet viser at driftsutgiftene har økt med kr 64 millioner fra 2017, det vil si en økning på 3,4 prosent. Figuren under viser de ulike utgiftspostene eksklusive avskrivninger og fordelte utgifter.

Prosentvis fordeling driftsutgifter

Figur 2.7 Prosentvis fordeling driftsutgifter

Lønn og sosiale utgifter utgjorde 62 prosent av totale driftsutgifter i 2018. I tillegg kommer kommunens indirekte lønnsutgifter blant annet gjennom kjøp fra foretak, IKS og private barnehager. Disse utgiftene utgjorde en relativt stor del av kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon. Lønn og sosiale utgifter har økt med 1,5 prosent fra 2017. Resultatet for 2018 viser et netto merforbruk på kr 43,5 millioner på lønn og sosiale utgifter. Dette skyldes blant annet merforbruk på tjenesteområdene.

Varer og tjenester består av kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon, og kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon. Samlet sett viser regnskapet at kjøp av varer og tjenester utgjorde kr 586,4 millioner, noe som er en økning på 4,1 prosent fra 2017. Mer-/mindreutgifter på varer og tjenester må sees opp mot mer-/mindreutgifter på lønn, og merinntekter omtalt under avsnitt 2.2.1.

Overføringer har et samlet netto merforbruk på kr 26 millioner sett i forhold til justert budsjett. Av vesentlige avvik kan inngående mva. på kr 9,8 millioner nevnes, dette er teknisk budsjettavvik, og må sees i sammenheng med tilsvarende inntekt i punkt 2.2.1.

Avskrivninger inkluderer ordinære avskrivninger på anleggsmidler, motpost-avskrivninger og kapitalkostnader på selvkostområdene. Ordinære avskrivninger med motpost-avskrivninger er i henhold til justert budsjett.

2.2.3 Eksterne finanstransaksjoner

Kommunens eksterne finansinntekter og -utgifter består av renteinntekter og utbytte, og rente- og avdragsutgifter. Sum eksterne finanstransaksjoner utgjør netto kr 37 millioner i 2019, noe som gir et netto mindreforbruk på kr 2,6 millioner sett i forhold til justert budsjett. Dette skyldes i hovedsak høyere renteinntekter og lavere renteutgifter enn forutsatt i budsjettet. Det er i 2018 mottatt kr 52,7 millioner i utbytte. Samlet utbytte fra Lyse var på kr 43,7 millioner. I tillegg har Sola kommune mottatt utbytte fra Sola Bredbånd AS på kr 9 millioner.

2.2.4 Interne finanstransaksjoner

Overføring fra drift til investering er i 2018 på kr 66,2 millioner, og er i henhold til budsjettet.

Netto avsetning til disposisjonsfondet utgjorde kr 13,5 millioner, og er i sin helhet knyttet til årets premieavvik. Nivået på avsetningen er imidlertid kr 14,2 millioner lavere enn budsjettet, da etter strykingsbestemmelser ble avsetningen avkortet for å gjøre opp driftsregnskapet.

Bruk og avsetning til bundne driftsfond gjelder øremerkede midler og selvkostområdene.

2.2.5 Pensjonsutgifter

Samlet pensjonskostnad inkluderer netto pensjonskostnad, administrasjonskostnad samt amortisert premieavvik, og utgjør i 2018 kr 116,4 millioner, inkludert arbeidsgiveravgift (AGA). Avviket mellom pensjonspremie og netto pensjonskostnad inkludert administrasjon føres som årets premieavvik. Dersom pensjonspremien er høyere enn pensjonskostnaden, betyr dette positivt premieavvik som inntektsføres i det aktuelle regnskapsåret, og utgiftsføres deretter over 15/10/7 år, avhengig av når premieavviket oppsto. Negativt premieavvik fremkommer når premien er lavere enn pensjonskostnaden. Negativt premieavvik inntektsføres deretter over 15/10/7 år. Hensikten med ordningen er å få jevnere belastning av pensjonsutgifter i regnskapet.

Innbetalt premie for Sola kommune har gjennomgående vært høyere enn netto pensjonskostnad inkludert administrasjon i de siste årene. I 2018 utgjorde denne pensjonskostnaden kr 129 millioner inkludert AGA. Positivt premieavvik inkludert AGA ble på kr 27,7 millioner.

Amortisering av tidligere års premieavvik utgjorde i 2018 kr 15 millioner inkludert AGA. Akkumulert premieavvik per 31. desember 2018 er på kr 95,6 millioner inkludert AGA. Dette er utgifter som kommunen må dekke inn gjennom driftsbudsjettet over åtte år.

2.2.6. Resultat for tjenesteområdene

Tjenesteområdene oppvekst og kultur, levekår og samfunnsutvikling, politisk nivå med sekretariat, og rådmannsnivå med sentrale staber hadde i 2018 et samlet merforbruk på kr 12 millioner, noe som utgjør 0,9 prosent av rammen. I dette avsnittet omtales kun vesentlige avvik.

Oppvekst og kultur

Tabell 2.3 Økonomisk resultat 2018 for tjenesteområde oppvekst og kultur

Tall i 1000 kroner	R 2017	R 2018	B 2018 (justert)	Avvik i kr	Avvik i %
Fagstab oppvekst	16 432	18 065	18 636	571	3,1 %
Skole, SFO og voksenopplæring	305 427	319 434	314 632	-4 802	-1,5 %
Barnehager	251 220	266 748	270 080	3 332	1,2 %
Barnevern	31 733	39 227	32 473	-6 754	-20,8 %
Barn, ungdom og familietjenesten	22 310	23 197	24 189	992	4,1 %
Pedagogisk psykologisk tjeneste	7 579	8 893	8 796	-97	-1,1 %
Kultur samlet	35 617	37 647	39 079	1 432	3,7 %
Sum oppvekst og kultur	670 318	713 211	707 885	-5 326	1,2 %

Tjenesteområdet oppvekst og kultur har et samlet merforbruk på kr 5,3 millioner sett i forhold til justert budsjett, noe som utgjør 1,2 prosent av en total netto budsjettramme på kr 670,3 millioner. Korrigert for overføring av inntil 3 prosent av budsjettrammene til skolene fra 2018 til 2019, viser resultatet til oppvekst og kultur et merforbruk på kr 6,1 millioner.

Skolene, SFO og voksenopplæringen hadde et samlet merforbruk på kr 4,8 millioner. Isolert for skolene og SFO er merforbruket på kr 1 million. Det er naturlig med avvik som følge av at skoleåret avviker fra kalenderåret, og skolene må i henhold til +/-3 %-regelen overføre samlet kr 0,9 millioner fra 2018 til 2019. Resultatet for voksenopplæringen viser et merforbruk på kr 3,8 millioner, som skyldes merutgifter på tjenesten særskilt norsk for fremmedspråklige grunnskoleelever, norsk m.m. for voksne språklige minoriteter og administrasjon.

Barnehageområdet har et samlet mindreforbruk på kr 3,3 millioner. Kommunale barnehager har merforbruk på kr 0,4 millioner, mens Senter for styrket barnehage tilbud har mindreforbruk på kr 1,5 millioner grunnet vakanse som ble utsatt og satt i gang i 2019. Videre er det mindreforbruk knyttet til private barnehager grunnet lavere aktiviteter i åpne barnehager, og mer inntekter fra barn i andre kommuner.

Resultatet til barnevern viser et merforbruk på kr 6,75 millioner. Merforbruket skyldes i stor grad høyere betaling for institusjonsopphold, beredskapshjem og fosterhjem, grunnet nye plasseringer og en del økte kostnader.

Resultatet til barn, ungdom og familietjenesten viser et mindreforbruk på 1 million. Det er benyttet 1,2 millioner av tidligere avsatt fond som følge av prosjektførte utgifter.

Kulturområdet samlet har et mindreforbruk på kr 1,43 millioner og et avvik på 3,7 prosent. Mye av mindreforbruket er knyttet til driften på kulturhuset og gjelder merinntekter knyttet til salg, utleie og billettinntekter.

Levekår

Tabell 2.4 Økonomisk resultat 2018 for tjenesteområde levekår

Tall i 1000 kroner	R 2017	R 2018	B 2018 (justert)	Avvik i kr	Avvik i %
Fagstab levekår	12 613	25 783	26 442	659	-2,49 %
Sola sjukeheim	66 331	66 038	62 116	-3 922	6,31 %
Sola bo- og hjemmetjenester	72 143	70 141	69 492	-649	0,93 %
Tananger bo- og hjemmetjenester	56 035	58 474	55 498	-2 976	5,36 %
Miljøtjenesten	87 310	87 314	85 515	-1 799	2,10 %
Psykisk helsearbeid og rus	40 147	39 338	40 488	1 150	-2,84 %
NAV Sola (sosiale tjenester)	59 326	57 367	58 149	782	-1,34 %
Fysio-/ergoterapi	16 956	16 133	16 931	798	-4,71 %
Sum Tjenesteområde leveskår	410 861	420 588	414 631	-5 957	3,33 %

Resultatet for tjenesteområde levekår viser et merforbruk på kr 6,0 millioner sett i forhold til justert budsjett. Merforbruket utgjør 3,3 prosent av en total netto budsjettramme på kr 414,6 millioner.

Resultatet til fagstab levekår for 2018 viser et mindreforbruk på kr 0,7 millioner, som i hovedsak er relatert til økt refusjon for ressurskrevende brukere, lavere utgifter til personlig assistent og omsorgslønn, og lavere andre driftsutgifter enn forutsatt i budsjettet. Samtidig ser vi et stort merforbruk på kjøp av private miljøtjenester.

Institusjonene har et merforbruk på kr 10,4 millioner. Av dette er kr 9,6 millioner av merforbruket relatert til sykehjemmene Sola sjukeheim, TABO og Soltun og kr 0,8 millioner av merforbruket på miljøtjenesten;

barnebolig og avlastningsbolig. I stor grad er det knyttet opp mot økte lønnsutgifter og høyt sykefravær. Økt behov for bemanning er hovedforklaringen for merforbruket.

Hjemmetjenestene og fysio- og ergoterapitjenesten har et mindreforbruk på kr 3,1 millioner, i stor grad knyttet opp mot omdisponering av lønnsmidler og effektivisering av bemanning. Videre er dette knyttet opp mot merinntekter fra staten og mindreforbruk av kjøp av private institusjonsplasser for brukere på rus og psykiatri.

NAV (sosiale tjenester) hadde kr 0,8 millioner i mindreforbruk ved årsslutt, som er knyttet opp mot mindreforbruk på utgifter i forbindelse med enslige mindreårige og innvandrere. Det er mindreforbruk på kvalifiseringsprogrammet, men et merforbruk på sosiale tjenester gitt til innbyggerne.

Samfunnsutvikling

Tabell 2.5 Resultat 2018 for tjenestoområde samfunnsutvikling

Tall i 1000 kroner	R 2017	R 2018	B 2018 (justert)	Avvik i kr	Avvik i %
Fagstab samfunnsutvikling	-6 789	7 242	7 744	502	6,5 %
Eiendom	98 203	102 286	97 634	-4 652	-4,8 %
Kommunalteknikk	17 662	13 534	11 738	-1 796	-15,3 %
Areal	10 557	9 337	11 386	2 049	18,0 %
Resultat	119 633	132 399	128 502	-3 897	-3,0 %

Tjenestoområde samfunnsutvikling har et samlet merforbruk på kr 3,9 millioner sett i forhold til justert budsjett, noe som utgjør 3,0 prosent av en total netto budsjettramme på kr 128,5 millioner.

Fagstab samfunnsutvikling har et mindreforbruk på kr 0,5 millioner, som i hovedsak skyldes at det ikke er ansatt vikar for en ansatt som er i fødselspermisjon. Videre er det merinntekter knyttet til kompensasjon for merverdiavgift og i tilskudd til folkehelsearbeid fra fylkeskommunen.

Virksomhet eiendom har et resultat på kr 4,7 millioner i merforbruk. Merforbruket skyldes økte kostnader til energi og påløpte driftsutgifter til usolgte, selvfinansierte boliger. Strømforbruket i 2018 økte med 0,4 prosent sammenlignet med 2017. Samtidig har strømprisene steget med 29 prosent per kWh det siste året. Samlet merforbruk på energikostnadene i 2018 er kr 3,4 millioner, etter at virksomheten fikk tilført kr 3,5 millioner til dekning av det forventede merforbruket for energi i rapporten for 2. tertial 2018.

Virksomhet kommunalteknikk hadde i 2018 et samlet resultat på kr 1,8 millioner i merforbruk. Av dette skyldes kr 1,7 merforbruk i vintervedlikehold og energi innen området kommunale veier. Kr 0,1 millioner er knyttet til merforbruk på selvkostområdet slam. Innenfor de gebyrfinansierte områdene vann, avløp og renovasjon (VAR)

er det et merforbruk på kr 8,3 millioner som belastes selvkostfondene, mot et budsjettert merforbruk på kr 9,4 millioner.

Samlet resultat på virksomhet areal viser et mindreforbruk på kr 2,0 millioner. Av dette er kr 0,06 millioner et merforbruk på gebyrfinansierte tjenester på byggesak, og kr 2,1 millioner et mindreforbruk på skattefinansierte tjenester, knyttet til vakante stillinger. Etterkalkulering av fordelingen mellom skatt og gebyr i forbindelse med regnskapsavslutningen viste at det var medgått flere timer enn budsjettert hos seksjonene plan og byggesak til skattefinansiert arbeid. Mindreforbruket på de skattefinansierte tjenestene skyldes i hovedsak mindreforbruk i lønn og sosiale kostnader grunnet vakanse. Merforbruket hos seksjon byggesak må dekkes av kommunekassen, da seksjonen ikke har oppsparte midler på selvkostfond. Dette kommer i tillegg til tidligere års fremført underskudd, og akkumulert fremført underskudd er per 31. desember 2018 kr 6,64 millioner.

Rådmann med sentraler staber

Tabell 2.6 Resultat 2018 for rådmann med sentrale staber

Tall i 1000 kroner	R 2017	R 2018	B 2018 (justert)	Avvik i kr	Avvik i %
Politisk nivå m/sekretariat	14 690	12 117	13 201	1 084	8,2 %
Rådmannsnivå	9 958	9 126	9 941	815	8,2 %
Avdeling organisasjon	49 267	54 159	55 586	1 427	2,6 %
Økonomi	11 069	12 148	12 255	107	0,9 %
Sum resultat	84 984	87 549	90 983	3 434	3,8 %

Samlet resultat for politisk nivå med sekretariat og rådmannsnivå med sentrale staber viser et mindreforbruk på kr 3,4 millioner sett opp mot justert budsjett, noe som utgjør 3,8 prosent av en netto budsjettramme på kr 91 millioner. Mindreforbruket på politisk nivå med sekretariat skyldes i hovedsak mindreforbruk på bevilgningsreserver og lavere driftsutgifter enn lagt til grunn i budsjettet. Rådmannsgruppen inkludert SLT, næring og eierskap og kommuneadvokat har et mindreforbruk på kr 0,8 millioner, som i hovedsak gjelder mindreforbruk hos SLT og årets aktivitetsnivå. Resultatet til organisasjonsavdelingen skyldes i hovedsak vakante stillinger. Økonomiavdelingen hadde et mindreforbruk på 0,1 millioner, som er omtrent i tråd med budsjettet.

2.3 Investeringsregnskap

Dette avsnittet gir en overordnet analyse av investeringsregnskapet.

Tabell 2.7 Økonomisk oversikt- investeringer

Økonomisk oversikt - Investeringer (Tall i 1000 kroner)	R 2017	R 2018	B 2018 (justert)	Avvik i kr	Avvik i %
Investeringsutgifter	225 392	348 834	315 994	-32 840	-10,4 %
Investeringsinntekter	-149 945	-143 739	-75 210	68 529	-91,1 %
Finanstransaksjoner	245 491	163 721	84 073	-79 648	-94,7 %
Sum finansieringsbehov	320 938	368 816	324 857	-43 959	-13,5 %
Finansiering					
Overført fra drift	63 314	66 162	66 162	0	0,0 %
Salg av aksjer og andeler	54	0	0	0	0,0 %
Mottatte avdrag på lån	22 285	44 844	23 741	-21 103	-88,9 %
Bruk av lån	174 501	221 295	205 141	-16 154	-7,9 %
Bruk av fond	60 783	36 514	29 813	-6 701	-22,5 %
Sum finansiering	320 938	368 816	324 857	-43 959	-13,5 %
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0

Brutto investeringsutgifter utgjorde i 2018 kr 340,2 millioner korrigert for inngåtte avtaler om justeringsrett merverdiavgift på kr 8,6 millioner. Brutto investeringer de siste fire årene fremgår av figuren under.

Gjennomsnittlig investeringsnivå de siste fire årene har vært på kr 293,1 millioner, og investeringsnivået i 2018 er dermed høyere enn dette.

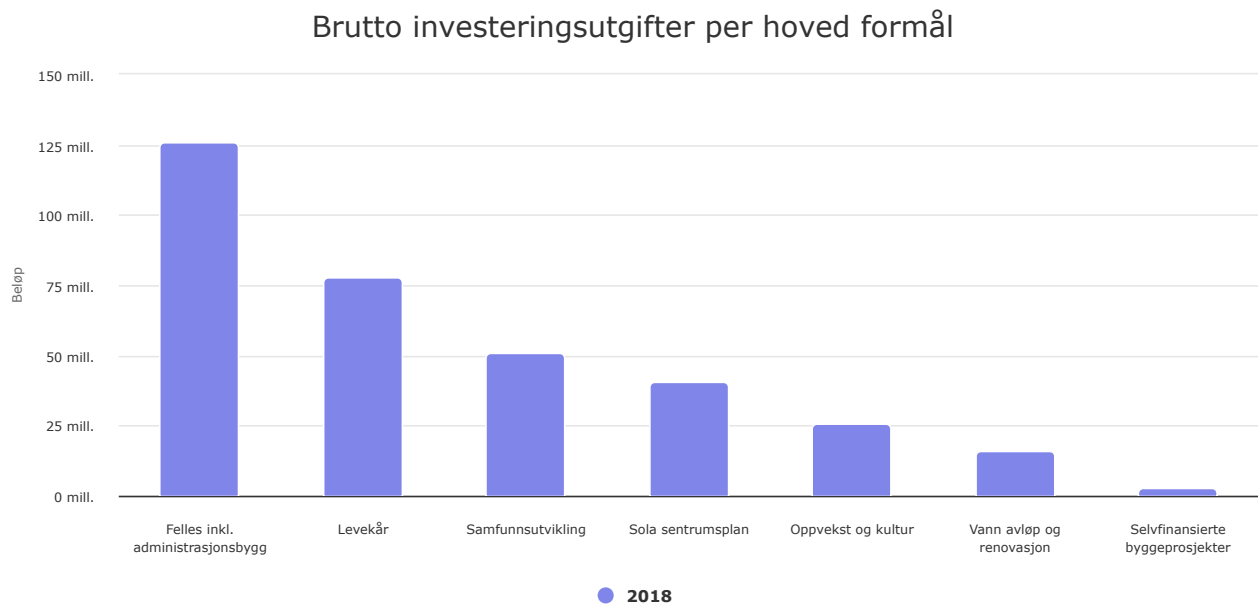

Figur 2.8 Utvikling i brutto investeringsutgifter 2015-2018

2.3.1 Investeringsutgifter

Sola kommune har et høyt investeringsnivå, og brutto investeringsutgifter i 2018 var på kr 340,2 millioner korrigert for inngåtte avtaler om justeringsrett på kr 8,6 millioner. Dette er kr 24,0 millioner høyere enn justert budsjett 2018. Mange av investeringsprosjektene går over flere regnskapsår, og det kan oppstå periodiske avvik mellom budsjett og regnskap i byggeperioden. Disse avvikene søkes å begrenses mest mulig ved budsjettendringer i de årlige tertialrapportene.

Blant prosjektene med størst periodisk merforbruk finner vi parkeringsanlegget i Sola sentrum nord, nytt sykehjem i Sola sentrum, festplass del 1 og utbyggingen av Dysjaland skole. Disse prosjektene har tidligere hatt et mindreforbruk, og merforbruket i 2018 indikerer at prosjektene bruker av tidligere års budsjett. Blant prosjektene med størst periodisk mindreforbruk finner vi nytt rådhus og kommunalteknisk infrastruktur ved Sola Arena. Avvikene skyldes tidsforskyvninger mellom budsjett og regnskap, ikke avvik i forhold til vedtatte prosjektkostnader. Prosjektene som hadde vesentlige avvik i forhold til budsjett kommenteres i saksforelegg til årsrapport og årsregnskap 2018.

Figur 9 Fordeling av investeringsutgifter 2018, eksklusive inngåtte avtaler om justeringsrett.

Investeringsprosjektene, status per 31. desember 2018

Avvik mellom regnskap og budsjett fordeles på ulike prosjekter, og rådmannen har i denne delen av saken kommentert prosjekter med vesentlige avvik.

Investeringsprosjekter med mer-/mindreforbruk ift. totalbudsjettramme.

Tabellen viser prosjekter som har mer- eller mindreforbruk i forhold til prosjektets totale vedtatte budsjettramme. Avvikene skyldes blant annet tidsforskyvninger, endringer i prosjektet og gunstige forhold i markedet ved anbud.

Tabell 2.8 Investeringsprosjekter med mer-/mindreforbruk ift. total budsjettramme

Linje	Prosjektnr.	Prosjekt	Avvik (tall i 1000 kroner)
1	19604	Erverv av areal (årsbev.)	9 008
2	29079	Storevarden skole (skolebruksplan)	9 172
3	39057	Bofellesskap, Myklebust BB-10, 7 leil./pers.base	-1 839
4	39076	Myklebust felt BB-9, 2 komm. leil.	1 323

Linje	Prosjektnr.	Prosjekt	Avvik (tall i 1000 kroner)
5	39077	Myklebust felt BB-9, 8 leil. for salg	3 075
6	59101	A97 Rehab. pumpest. (avløp) (årsbev.)	2 479
7	59341	Omlegging VA-ledninger Sømmevågen	1 095
8	59352	VA151-2-3 Kolnes	5 514
9	59366	VA Sømmevågen - Sola skole	1 809
10	59525	Sola arena, bygg (eiendom)	1 976
		SUM	33 611

Linje 1: Prosjekt 19604 Erverv av areal (årsbev.)

Mindreforbruk: Bevilgningen avsluttes med et mindreforbruk på kr 9,0 mill. i 2018 som følge av at grunneierforhandlinger har tatt mer tid enn forventet.

Linje 2: Prosjekt 29079 Storevarden skole (skolebruksplan)

Mindreforbruk: I vedtatt Handlings- og økonomiplan 2019-2022 ble prosjektet ved Storevarden skole utvidet og det ble opprettet et nytt prosjektnummer. Prosjektnummer 29079 avsluttes og opprinnelig budsjettert ramme på kr 9,2 mill. nulles ut.

Linje 3: Prosjekt 39057 Bofellesskap, Myklebust BB-10, 7 leiligheter og personalbase

Linje 4: Prosjekt 39076 Myklebust felt BB-9, 2 kommunale leiligheter

Linje 5: Prosjekt 39077 Myklebust felt BB-9, 8 leiligheter for salg

Mindreforbruk: De ovennevnte prosjektene på linje 3,4, og 5 må sees i sammenheng da de hadde felles entreprise og i realiteten er ett prosjekt. Prosjektene var ferdigstilte i 2015, og alle boligene i prosjekt 39077 er solgt. Som følge av dette avsluttes prosjektene i forbindelse med regnskapsavslutningen 2018 med et samlet mindreforbruk på kr 2,6 mill.

Linje 6: Prosjekt 59101 A97 Rehabilitering pumpestasjoner (avløp) (årsbev.)

Mindreforbruk: Det ble i 2018 prosjektert og planlagt rehabilitering av to pumpestasjoner, men som følge av lang bestillingstid hos anbudsvinner avsluttes prosjektet med et mindreforbruk på kr 2,5 mill. i 2018.

Linje 7: Prosjekt 59341 Omlegging VA-ledninger Sømmevågen

Mindreforbruk: Prosjektet er Sola kommunes andel av kostnadene i forbindelse med flytting av VA-ledninger i Sømmevågen ved utvidelsen til seks kjørebaneer. Prosjektet er utført av Statens vegvesen, og sluttoppgjøret ble foretatt i 2018. Prosjektet avsluttes med et mindreforbruk på kr 1,1 mill.

Linje 8: Prosjekt 59352 VA151-2-3 Kolnes

Mindreforbruk: Prosjektet er ferdigstilt i 2018 og avsluttes med et samlet mindreforbruk på kr 5,5 mill. Prosjektet har fått utnyttet de gode tidene i markedet, og fått gode priser når det har vært ute på anbud. Dette har medført lavere kostnader i forhold til det som ble estimert i prosjekteringsfasen.

Linje 9: Prosjekt 59366 VA Sømmevågen – Sola skole

Mindreforbruk: Prosjektet er Sola kommunes andel av kostnadene i forbindelse med flytting av VA-ledninger ved byggingen av TKV fra Sømmevågen til Sola skole og utføres av Statens Vegvesen. Sola kommune har mottatt slutfaktura på prosjektet, og det avsluttes med et mindreforbruk på kr 1,8 mill.

Linje 10: Prosjekt 59525 Sola arena, bygg (eiendom)

Mindreforbruk: Prosjektet er kommunens kostnader i forbindelse med prosjekteringen av Sola arena. I henhold til avtale er kostnadene viderefakturert Sørmarka flerbrukshaller IKS ved årsskiftet, og prosjektet avsluttes med et mindreforbruk på kr 2,0 mill.

Investeringsprosjekter med mer-/mindreforbruk ift. årsbudsjett

Prosjektene i tabellen overfor har årsavhengige mer- eller mindreforbruk. Dette er kun et teknisk avvik i forhold til årsbudsjettene, og ikke på prosjektenes totale budsjettramme.

Tabell 2.9 Investeringsprosjekter med mer-/mindreforbruk ift. årsbudsjettet

Linje	Prosjektnr	Prosjekt	Avvik 2018 (tall i 1000 kroner)
11	19016	Nytt rådhus	3 069
12	19023	Parkeringsanlegg Sola sentrum nord	-8 984
13	49648	Festplass Sola sentrum, del 1	-6 088

Linje	Prosjektnr	Prosjekt	Avvik 2018 (tall i 1000 kroner)
14	19654	Arkeologisk utgravning Sola sentrum	2 500
15	29076	Skolebr.plan, Grannes skole, tilb.f. klasserom/uteareal	-1 714
16	29080	Skolebruksplan, Kjerrberget ungdomsskole (trinn 1)	-1 432
17	29624	Interaktive flatskjermer, skoler	1 128
18	39052	Nytt sykehjem Sola sentrum	-28 712
19	19025	Parkeringsanlegg Sola sentrum øst	-851
20	59347	VA Sola sentrum	389
21	39087	Småhus, midlertidige/permanente	-2 705
22	59312	VA157 Ølbergvegen	1 865
23	59364	Infrastruktur regionalt sykkelanlegg	2 122
24	59685	Uteanlegg regionalt sykkelanlegg	5 689
25	59365	VA Vestre ringveg	1 266
26	59455	Vestre ringveg, Sola sentrum	2 460
27	59456	Kongshaugvegen, Sola sentrum	-489
28	59621	Turveg Hellestø-Sele	1 467
29	59672	Turveg Hafrsfjord - Grannes	1 065
30	59673	Turveg Hafrsfjord - Joa	6 197

Linje	Prosjektnr	Prosjekt	Avvik 2018 (tall i 1000 kroner)
31	59674	Turveg Hafrsfjord - Jåsund	1 517

Linje 11: Prosjekt 19016 Nytt rådhus

Linje 12: Prosjekt 19023 Parkeringsanlegg Sola sentrum nord

Linje 13: Prosjekt 49648 Festplass Sola sentrum, del 1

Årsavhengig merforbruk: De ovennevnte prosjektene på linje 11,12 og 13 må sees i sammenheng da de er en samlet entreprise. Prosjektene har et merforbruk i 2018 på kr 12,0 mill. som følge av at deler av tidligere års forsinkelser er tatt igjen. Det er forventet at prosjektene avsluttes i balanse og i henhold til vedtatt fremdriftsplan i HØP 18-21.

Linje 14: Prosjekt 19654 Arkeologisk utgravning Sola sentrum

Årsavhengig mindreforbruk: Arbeidene i felt er utført og rapport om frigjøring av området er mottatt av kommunen. Arbeidene i laboratoriet pågår, og forventes ferdigstilt i 2019. Prosjektet har derfor et årsavhengig mindreforbruk på kr 2,5 mill.

Linje 15: Prosjekt 29076 Skolebruksplan, Grannes skole, tilbakeføring av klasserom/uteareal

Årsavhengig merforbruk: Prosjektet har et merforbruk i 2018 på kr 1,7 mill. som følge av at deler av tidligere års forsinkelser er tatt igjen. Én garderobe ble i 2018 utvidet, og i 2019 er det planlagt å ferdigstille arbeidene utomhus.

Linje 16: Prosjekt 29080 Skolebruksplan, Kjerrberget ungdomsskole (trinn 1)

Årsavhengig merforbruk: Prosjektet har et merforbruk i 2018 på kr 1,4 mill. som følge av prosjektet har forsert sin fremdriftsplan noe. Reguleringen av tomten pågår samtidig med planleggingen av bygget, og prosjektet er forventet lagt ut på Doffin våren 2019.

Linje 17: Prosjekt 29624 Interaktive flatskjermer, skoler

Årsavhengig mindreforbruk: Prosjektet pågår. Det ble i 2018 anskaffet omtrent halvparten av skjermene som skal erstatte de tidligere SMARTboardene i Solaskolen. Anskaffelsen gjort i 2018 oppnådde gode priser og virksomhet Eiendom har stått for montering. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2019 innenfor vedtatt budsjettamme.

Linje 18: Prosjekt 38952 Nytt sykehjem Sola sentrum

Linje 19: Prosjekt 19025 Parkeringsanlegg Sola sentrum øst

Linje 20: Prosjekt 58347 VA Sola sentrum

Årsavhengig merforbruk: De ovennevnte prosjektene på linje 18,19 og 20 må sees i sammenheng da de er en samlet entreprise. Prosjektene har et samlet merforbruk i 2018 på kr 29,2 mill. som følge av at tidligere års forsinkelser delvis er tatt igjen. Det er forventet at prosjektene avsluttes i balanse og i henhold til vedtatt fremdriftsplan i HØP 18-21.

Linje 21: Prosjekt 39087 Småhus, midlertidige/permanente

Årsavhengig merforbruk: Prosjektet har i 2018 et merforbruk på kr 2,7 mill. som følge av at småhusene planlagt utplassert i 2017 ble utplassert våren 2018. Tomten de to siste småhusene ble utplassert på er gjort klar for utplassering av ytterligere to småhus. Det er forventet at prosjektet avsluttes i balanse.

Linje 22: Prosjekt 59312 VA157 Ølbergvegen

Årsavhengig mindreforbruk: Prosjektet har i 2018 et mindreforbruk på kr 1,8 mill. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt med Statens Vegvesen, og det pågår sluttoppgjør med underentreprenør.

Linje 23: Prosjekt 59364 Infrastruktur Sola arena

Linje 24: Prosjekt 59685 Utomhusanlegg Sola arena

Årsavhengig mindreforbruk: De ovennevnte prosjektene på linje 23 og 24 må sees i sammenheng. Prosjektene har et samlet mindreforbruk på kr 7,8 mill. Prosjektene hadde en forsinket oppstart som følge av behov for økt budsjettramme, jamfør formannskapetets sak 83/2018 *Økonomiske rammer, 59364 Infrastruktur regionalt sykkelanlegg og 59685 Uteanlegg regionalt sykkelanlegg*. Jamfør vedtak i F-sak 83/18 kommer rådmannen tilbake til forslag om inndekning i 1. tertial 2019.

Linje 25: Prosjekt 59365 VA Vestre ringveg

Linje 26: Prosjekt 59455 Vestre ringveg, Sola sentrum

Linje 27: Prosjekt 59456 Kongshaugvegen, Sola sentrum

Årsavhengig mindreforbruk: De ovennevnte prosjektene på linje 25,26 og 27 må sees i sammenheng da de er en entreprise. Prosjektene har et samlet mindreforbruk i 2018 på kr 3,2 mill. grunnet noe utfordrende grunnforhold og byggearbeid så tett opp imot pågående bygging av nye Sola rådhus. Det er forventet at prosjektene avsluttes i balanse og i henhold til vedtatt fremdriftsplan i HØP 19-22.

Linje 28: Prosjekt 59621 Turveg Hellestø – Sele

Årsavhengig mindreforbruk: Prosjektet har et mindreforbruk i 2018 på kr 1,5 mill. Prosjektet har fått utsatt oppstart som følge av intern kapasitet. Det er planlagt at prosjektet starter opp sensommeren 2019 og fullføres innen årsskiftet 2019/2020. Det er forventet at prosjektet ferdigstilles innenfor vedtatt budsjettramme.

Linje 29: Prosjekt 59672 Turveg Hafrsfjord – Grannes

Årsavhengig mindreforbruk: Prosjektet har et mindreforbruk i 2018 på kr 1,1 mill. Det pågår regulering av området. I vedtaket til Handlings- og økonomiplan 2019-2022 ble prosjektets oppstart forskjøvet til etter inneværende økonomiplanperiode.

Linje 30: Prosjekt 59673 Turveg Hafrsfjord – Joa

Årsavhengig mindreforbruk: Prosjektet har et mindreforbruk i 2018 på kr 6,2 mill. grunnet pågående grunneieravklaringer. Dette medfører at prosjektets fremdrift har stoppet opp. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2019 innenfor vedtatt budsjetttramme.

Linje 31: Prosjekt 59674 Turveg Hafrsfjord – Jåsund

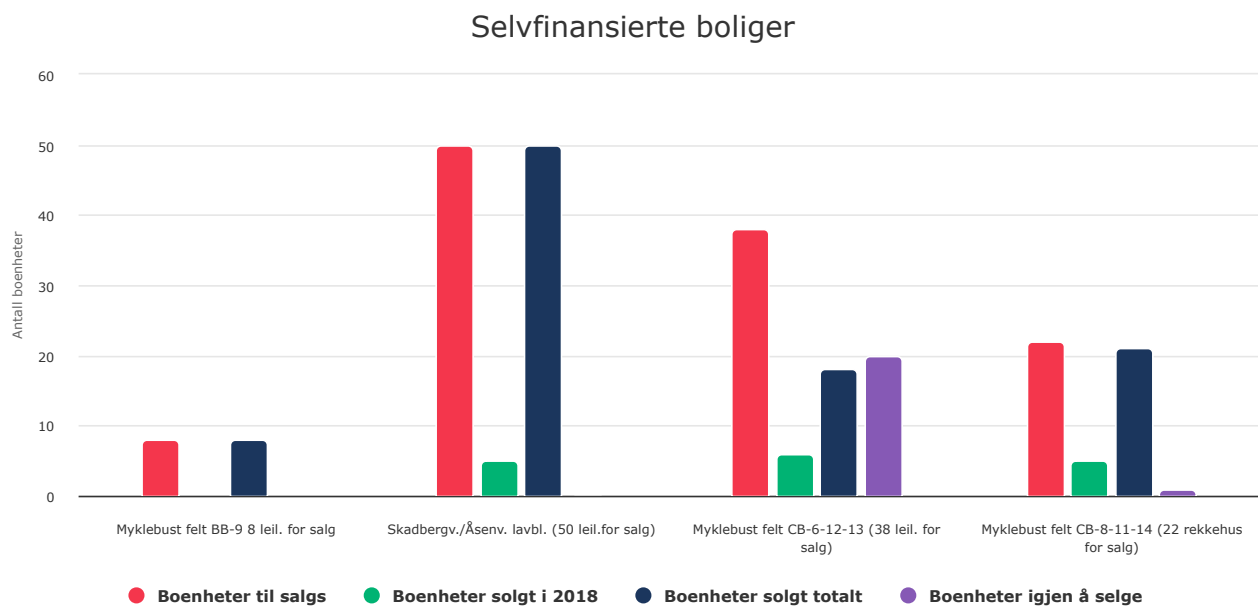
Årsavhengig mindreforbruk: Prosjektet har et mindreforbruk i 2018 på kr 1,5 mill. Det pågår fremdeles avklaringer med grunneiere i området, og prosjektet har som følge av dette noe forsinket fremdrift. Det er forventet at prosjektene avsluttes i balanse og i henhold til vedtatt fremdriftsplan i HØP 19-22.

2.3.2 Investeringsinntekter

De samlede investeringsinntektene ble kr 135,1 millioner justert for inngåtte avtaler om justeringsrett på kr 8,6 millioner. Dette er kr 59,9 millioner høyere enn justert budsjett 2018.

Salgsinntekter fordeler seg på salg av utstyr, areal og boliger. I 2018 var det budsjettet med kr 25,1 millioner og regnskapsført kr 72,3 millioner i salgsinntekter. Kr 45,1 millioner av merinntekten er knyttet til salg av selvfinansierte boliger, noe som skyldes at budsjetteringen av salgsinntekter er gjort tidligere år. I tillegg fikk kommunen refundert kr 1,4 millioner fra Sørmarka flerbrukshall IKS for de utgiftene kommunen har hatt i forbindelse med prosjektering av Sola Arena.

Salget av de selvfinansierte boligene fortsatte å være utfordrende i 2018, mye grunnet markedssituasjonen i området, samtidig som prisingen av leilighetene trolig har vært for høy til å treffe målgruppen. Det ble våren 2018 åpnet for prisjustering etter markedet for å øke salget av særlig leilighetene. Det ble i 2018 solgt totalt 16 selvfinansierte boliger i 2018, og det var per 31.12.2018 igjen 20 leiligheter og ett rekkehus for salg på CB-feltet på Myklebust. Det siste rekkehuset ble solgt januar 2019.

Figur 10 Status for salg av selvfinansierte boliger per 2018

Inntekter knyttet til refusjoner og overføringer består i hovedsak av kompensasjon for merverdiavgift i investeringsregnskapet, bolig- og investeringstilskudd fra Husbanken og spillemidler. Regnskapet viser kr 4,1 millioner i merinntekt knyttet til kompensasjon for merverdiavgift, noe som i stor grad skyldes tidsforskyvninger i investeringsprosjekter. Tilsvarende avvik vil vises igjen på utgiftssiden i investeringsregnskapet.

Videre er det en merinntekt på kr 5,5 millioner knyttet til tilskudd fra Husbanken. Merinntektene skyldes tidsforskyvninger i prosjekter, slik at Sola kommune i 2018 har fått utbetalt tidligere budsjetterte tilskudd fra Husbanken.

Det ble fra 2015 lagt opp til at spillemidler inngår i porteføljefinansieringen, slik at prosjekter kan avsluttes regnskapsmessig det året de ferdigstilles, uavhengig av om spillemidler er mottatt. Regnskapet viser en merinntekt på kr 1,9 millioner knyttet til mottatte spillemidler i 2018.

2.3.3 Finanstransaksjoner

Finanstransaksjoner består av avdrag på lån, utlån, kjøp av aksjer og andeler, dekning av tidligere års udekket samt avsetning til fond. Regnskapet for 2018 viser at totale finanstransaksjoner utgjør kr 163,7 millioner, kr 79,6 millioner høyere enn justert budsjett.

Det ble betalt kr 85,6 millioner i avdrag på lån, kr 70,6 millioner mer enn budsjettet. Kr 9,5 millioner av dette knytter seg til avdrag på startlån hos Husbanken, kr 11,7 millioner til avdrag som følge av solgt tomteareal fra Sola tomteselskap KF, og resterende kr 49,4 millioner til avdrag på lån på de selvfinansierte byggeprosjektene som er tidligere budsjettet.

I justert budsjett var det budsjettet med kr 65,0 millioner i utlån, mens regnskapet viser et merforbruk på kr 8,2 millioner. Det var kr 1,0 millioner mindreforbruk på startlån i forhold til budsjett, samtidig som det er et utlån til

Sola tomteselskap KF på kr 9,2 millioner som ikke er budsjettet. Utlånet til Sola tomteselskap KF skyldes ny aktivitet på arealer som ikke enda er solgt.

2.3.4 Finansiering av investeringer

Finansiering av investeringer viser samlet sett en merinntekt på kr 44,0 millioner i forhold til justert budsjett. Overføring fra drift til investering er kr 66,2 millioner, og i tråd med justert budsjett.

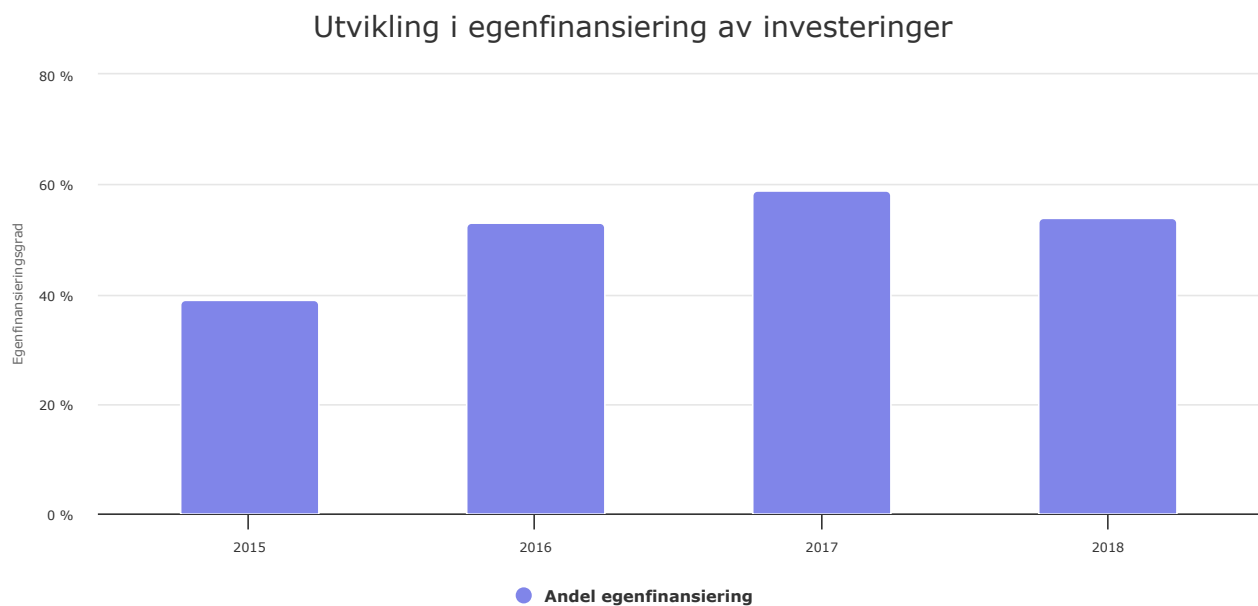
Det er regnskapsført kr 44,8 millioner i mottatte avdrag i 2018, herav kr 24,4 millioner i startlån, kr 8,7 millioner fra Lyse og kr 11,7 millioner fra Sola tomteselskap KF. Dette tilsvarer en merinntekt på kr 21,1 millioner, og skyldes avdrag mottatt fra Sola tomteselskap KF og en merinntekt på kr 9,4 millioner som gjelder mottatte avdrag på startlån.

Bruk av lån bokføres i investeringsregnskapet når lånemidler faktisk brukes, ikke ved låneopptak. I 2018 er det bokført kr 221,3 millioner i bruk av lån, kr 16,2 millioner høyere enn justert budsjett. Avviket skyldes utlån til Sola tomteselskap KF, bruk av lånemidler på selvfinansierte byggeprosjekter som er budsjettet tidligere år og et høyere bruk av lån på kommunens investeringer enn det som er lagt til grunn. Sistnevnte skyldes at det har vært en høyere investeringstakt i 2018 enn hva som ble lagt til grunn i budsjettet da tidligere års forsinkelser på noen prosjekter er tatt igjen.

Bruk av investeringsfond er bokført med kr 36,5 millioner, kr 6,7 millioner høyere enn budsjettet. Ved regnskapsavslutning viste Sola sentrumsplan et høyere behov for bruk av tidligere avsatte ubundne investeringsmidler enn budsjettet, da prosjektene som inngår i sentrumsplanen samlet sett hadde forsert framdriftsplanen. Det ble i tillegg brukt kr 0,4 millioner av garantifondet for avsluttede prosjekter.

2.3.5 Egenfinansiering av investeringer

Tabellen under viser hvordan finansiering av investeringer fordeler seg på egenfinansiering og bruk av lån for årene 2015-2018. Høy egenfinansiering av investeringer er en viktig indikator på god økonomisk handlingsfrihet. Egenfinansiering av investeringer tilsvarer 55 prosent av totale investeringsinntekter i 2018.

Figur 11 Utvikling i egenfinansieringsgrad av investeringer i perioden 2015-2018

2.4 Balanseregnskap

Tabell 2.10 Balanseregnskap

Økonomisk oversikt- balanseregnskap (tall i 1000 kroner)	31.12.18	31.12.17
Anleggsmidler		
Eiendommer, anlegg, utstyr	3 247 430	3 078 554
Utlån, aksjer, andeler	633 877	599 039
Pensjonsmidler	1 770 151	1 598 202
Konsernint. langs. fordr.	179 231	181 729
Sum anleggsmidler	5 830 690	5 457 523
Omløpsmidler		

Økonomisk oversikt- balanseregnskap (tall i 1000 kroner)	31.12.18	31.12.17
Kortsiktige fordr.	143 074	116 894
Premieavvik (pos.)	96 541	84 226
Kasse, bank	425 854	550 601
Konsernint. korts. fordr.	15 687	7 646
Sum omløpsmidler	681 155	759 367
Sum eiendeler	6 511 845	6 216 891
Egenkapital		
Frie fond	148 605	169 279
Bundne fond	62 134	78 194
Regnsk.m. mindreforbr. drift	0	12 281
Kapitalkonto	2 012 137	1 788 538
Prinsippendringer drift	12 955	12 955
Sum egenkapital	2 235 832	2 061 246
Langsiktig gjeld		
Pensjonsforpliktelser	1 981 214	1 891 376
Langsiktige lån	1 913 162	1 860 379

Økonomisk oversikt- balanseregnskap (tall i 1000 kroner)	31.12.18	31.12.17
Sum langsiktig gjeld	3 894 376	3 751 756
Kortsiktig gjeld		
Div. kortsiktig gjeld	380 344	384 622
Premieavvik (neg.)	905	1 357
Konsernint. korts. gjeld	387	17 909
Sum kortsiktig gjeld	381 637	403 889
Sum egenkap. og gjeld	6 511 845	6 216 891
Memoriakonti		
Ubrukte lånemidler	75 824	82 770
Fremført underskudd	11 131	10 883
Sum memoriakonti	86 954	93 653
Motpost memoriakonti		
Motpost ubrukte lånemidler	-75 824	-82 770
Motpost fremført underskudd	-11 131	-10 883
Sum motpost memoriakonti	-86 954	-93 653

2.4.1 Arbeidskapital – omløpsmidler/kortsiktig gjeld

Arbeidskapitalen er et mål på kommunens likvide stilling, ofte beskrevet som dens evne til å betale sine betalingsforpliktelser etter hvert som disse forfaller. Arbeidskapitalen tilsvarer omløpsmidler fratrasket kortsiktig gjeld. Arbeidskapitalen hadde i 2018 en reduksjon på kr 56 millioner, fra kr 355,5 millioner i 2017 til kr 299,5 millioner i 2018. Til sammenligning var samlede driftsutgifter per måned i 2018 gjennomsnittlig på kr 162,4 millioner.

2.4.2 Anleggsmidler

Anleggsmidlene har økt med totalt kr 373,2 millioner. De største postene er økning av pensjonsmidler på kr 172 millioner, av posten utlån/aksjer/andeler gjelder kr 174,8 millioner utlån til Lyse AS og kr 296,4 millioner gjelder videreformidling av Husbanklån (startlån).

2.4.3 Langsiktig gjeld

Langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser er kommentert under hovedtall. Kommunens fremtidige pensjonsforpliktelser er beregnet til kr 1,98 milliarder. Tilsvarende er andeler i ulike pensjonsordninger samlet verdsatt til kr 1,77 milliarder. Gapet mellom fremtidige pensjonsforpliktelser og verdien på andeler i pensjonsordninger har hatt en nedgang i 2017 på 82 millioner, fra kr 293,2 millioner til kr 211 millioner.

2.4.4 Egenkapital

Fri egenkapital knyttet til drift, dvs. disposisjonsfond og regnskapsmessig mer-/mindreforbruk, har hatt en reduksjon på kr 4,2 millioner, fra kr 136,8 millioner til kr 132,6 millioner.

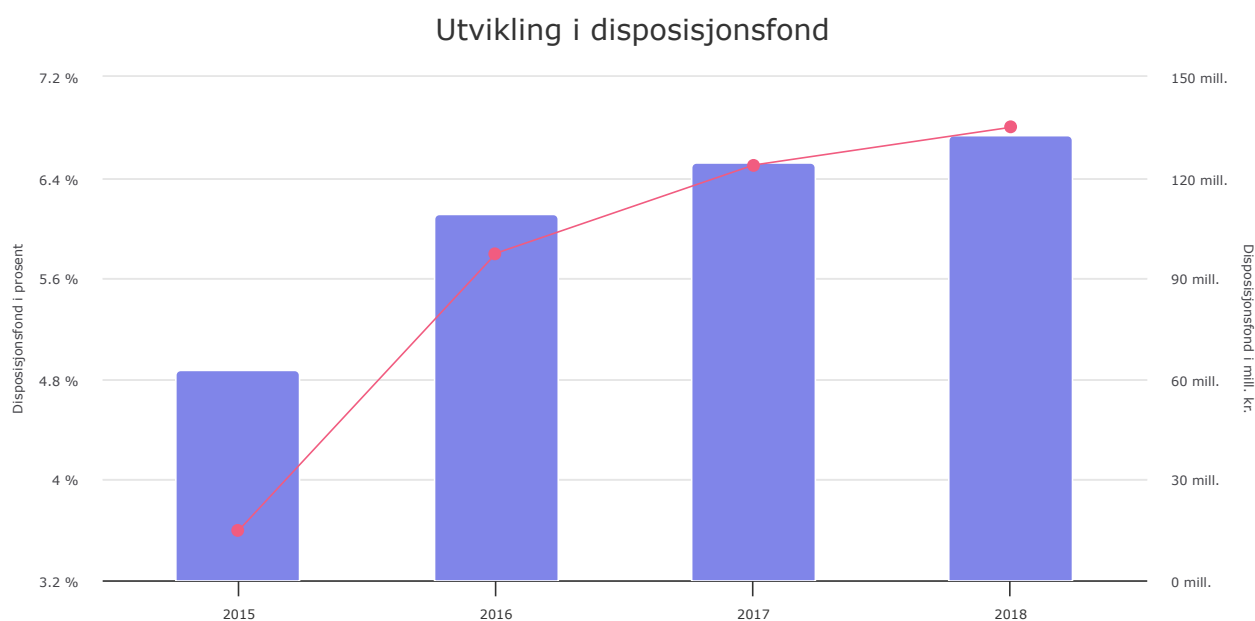
Bundne fond har en reduksjon på kr 16 millioner, fra kr 78,2 millioner til kr 62,1 millioner. Av bundne fond per 31.12.18 gjelder kr 28,8 millioner selvkostfond, kr 16,2 millioner gjelder øvrige driftsfond og kr 17,1 millioner er knyttet til investeringsregnskapet.

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering både i drifts- og investeringsregnskapet. Disposisjon i prosent av brutto driftsinntekter kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har for sin løpende drift. Tabellen nedenfor viser utviklingen i størrelsen på disposisjonsfond i perioden 2015-2018 samt utvikling i disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter. Økning i disposisjonsfondet i 2018 er nærmere omtalt under avsnitt 2.2.4. Interne finanstransaksjoner i drift.

Tabell 2.11 Utvikling i disposisjonsfond

(Tall i 1000 kroner)	2015	2016	2017	2018
Generelt	55	81	83	79
disposisjonsfond	579	129	534	723
Disposisjonsfond Utbytte				
Forus Næringsutvikling		10	19	18
AS	-	000	450	950

(Tall i 1000 kroner)	2015	2016	2017	2018
Disposisjonsfond		12	17	30
Premieavvik	-	481	431	996
Disposisjonsfond		5	4	2
Tilskudd i henhold til miljøplan	7 106	627	159	935
Sum Disposisjonsfond per 31.12.2018	62 685	109 237	124 574	132 604

Figur 12 prosentvis utvikling i disposisjonsfond i andel av kommunens brutto inntekter

2.4.5 Likviditet og soliditet

I de kommunale regnskapsforskriftene er det ikke fastsatt krav med hensyn til hvor stor egenkapitalprosenten, likviditetsgraden og soliditet bør være. Man bør imidlertid være oppmerksom på utviklingen i disse indikatorene.

Likviditetsgrad 1

Likviditetsgrad 1 tar utgangspunktet i alle omløpsmidler, og er et forholdstall mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Nøkkeltall forteller om kommunens evne til å dekke sine kortsiktige forpliktelser med utgangspunkt i alle

omløpsmidler. Nøkkeltall bør være større enn 2. Tabellen under viser utviklingen i likviditetsgrad 1 i de siste årene. Dersom en korrigerer for akkumulert premieavvik vil likviditetsgrad 1 bli svekket.

Tabell 2.12 Utvikling i likviditetsgrad 1 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Likviditetsgrad 1	1,76	1,84	1,88	1,78

Likviditetsgrad 2

Likviditetsgrad 2 tar utgangspunkt i de mest likvide omløpsmidlene, og her bør nøkkeltallet være større enn 1. De mest likvide omløpsmidlene er kasse-, bank- og markedsbaserte plasseringer som er klassifisert som omløpsmidler, og som raskt kan omgjøres i kontanter.

Tabell 2.13 Utvikling i likviditetsgrad 2 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Likviditetsgrad 2	1,26	1,26	1,36	1,12

Det fremgår av tabellene at den likvide situasjonen i kommunekassen er god. Likviditetsgraden svekkes imidlertid noe dersom det korrigeres for akkumulert premieavvik.

Soliditet

Begrepet soliditet kan forklare kommunens evne til å tåle framtidige underskudd eller tap. Egenkapitalprosenten gir en informasjon om soliditeten. Den viser hvor stor andel av kommunens samlede eiendeler som er finansiert med egenkapital.

Tabell 2.14 Utvikling i soliditet 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Soliditet	30,32	32,51	33,16	34,33

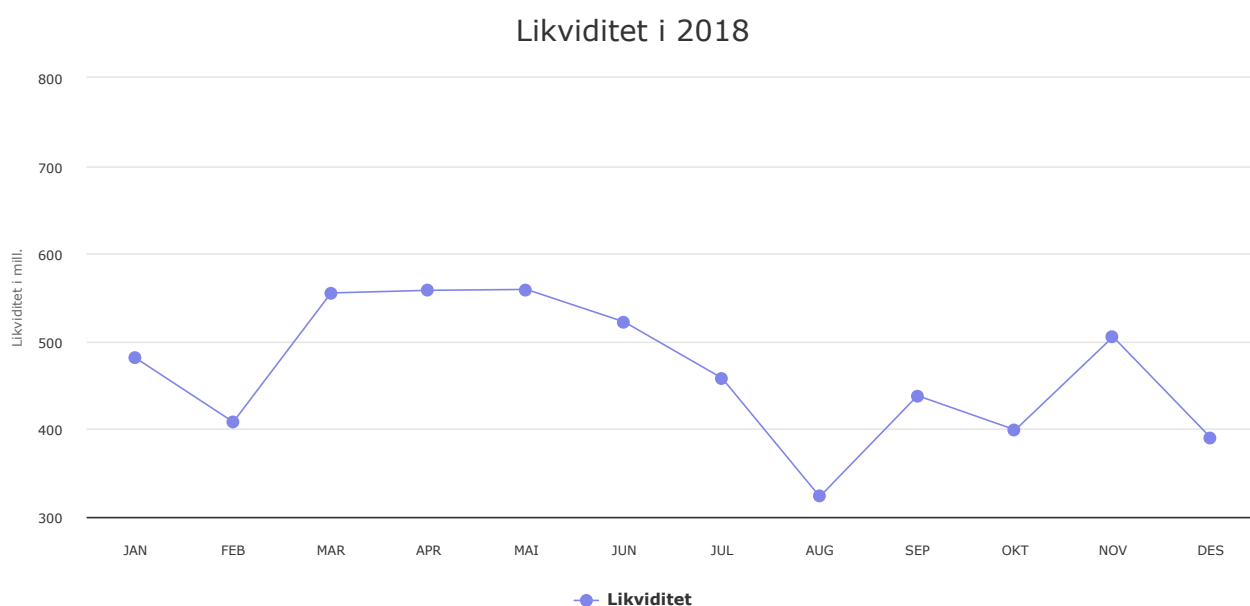
Egenkapitalprosenten var per 31. desember 2018 på 34,33 prosent. Som det framgår av tabell har egenkapitalprosenten økt litt i de fire siste årene og kan delvis forklares med økningen i disposisjonsfondet.

2.5 Finansforvaltning

Reglementet for finans- og gjeldsforvaltningen i Sola kommune fastlegger de grunnleggende prinsippene for forvaltning av kommunens finansielle aktiva (plasserte midler) og forvaltningen av gjeldsporteføljen (passiva). Rapporteringen tar utgangspunkt i gjeldende finansreglement vedtatt i kommunestyret 15. desember 2016, k-sak 76/16.

2.5.1 Formål med finans- og gjeldsforvaltning

Per 31. desember 2018 er det ikke foretatt noen plassering av overskuddslikviditet. Midlene var plassert i kommunens hovedbankforbindelse med vilkår 3 måneder NIBOR + avtalt margin. Deler av innskuddet, kr 100 millioner, er plassert på Plasseringskonto+ i hovedbankforbindelse, hvor renten er 10 basispunkter over betingelser på konsernkonto, mot at uttak varsles en måned i forveien. Grafen under viser månedlig likviditetsutvikling i 2018.

Figur 13 Gjennomsnittlig likviditet 2018 med månedlig utvikling

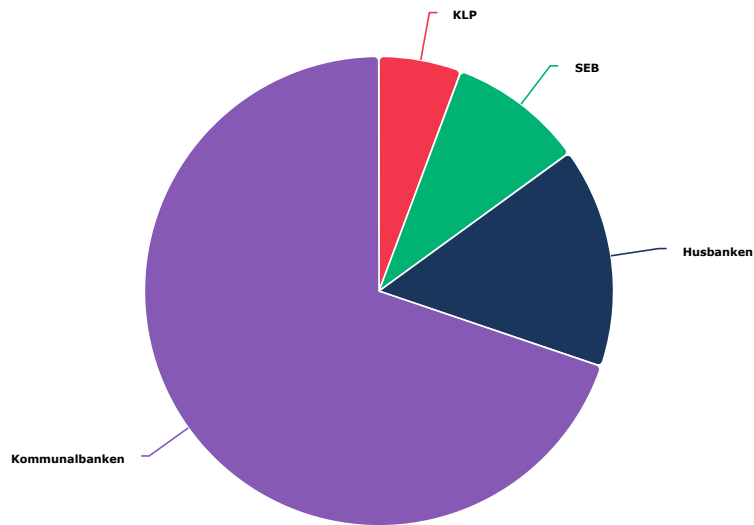
2.5.2 Forvaltning av låneporteføljen

Per 31. desember 2018 er samlet låneportefølje på kr 1,91 milliarder, herav kr 299,7 millioner i startlån, kr 95,7 millioner i byggelån (selvfinansierte byggeprosjekter), kr 179,4 millioner videre utlån til Sola tomteselskap, og kr 1,34 milliarder i lån til egne investeringsprosjekter. Gjeldsporteføljen hadde en gjennomsnittsrente på 1,96 prosent og en rentebindingstid på 1,9 år.

Andel av lån som har rentebinding over 1 år (fast rente) er på 47 prosent, mens rentebinding under 1 år (flytende rente) er på 53 prosent.

Kommunens kortsiktige finansiering, det vil si med forfall innen 12 måneder, er på 19,9 prosent av den totale gjeldsporteføljen.

Låneporteføljen fordelt på kreditor

Figur 14 Låneporteføljen fordelt på kreditor

Mer detaljer framkommer i saksforelegg finansrapport per 31. desember 2018 som behandles i formannskapet og kommunestyret parallelt med årsrapport 2018.

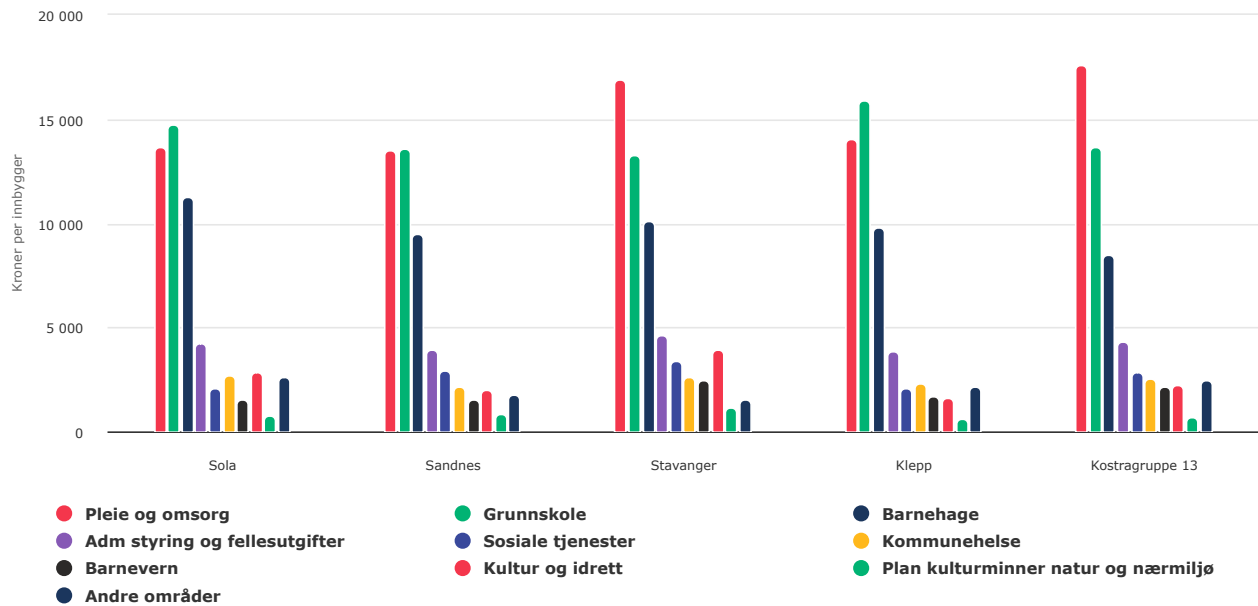
2.6 Kostra

Utgiftsbehov

Grafen under viser utgiftsbehovet fordelt på de ulike rapporteringsområdene i 2018 for kommunene Sola, Sandnes, Stavanger og Klepp, samt KOSTRA-gruppe 13. Totalt sett betraktes Sola kommune som en lettdreven kommune, og samlet utgiftsbehov er på 96,9 prosent, dvs. 0,96 i beregnet kostnadsindeks.

Netto driftsutgifter per innbygger for flere rapporteringsområder (korrigert for utgiftsbehov)

Grafen under viser netto driftsutgifter per innbygger for ulike rapporteringsområder. Grafen er korrigert for utgiftsbehov, og justert for privatskoleandel og vertskommunetilskudd PU.

Figur 2.15 Netto driftsutgifter per innbygger og rapporteringsområde i 2018

Netto driftsutgifter per innbygger og rapporteringsområde 2018 korrigert for utgiftsbehov viser at Sola kommune totalt sett er på nivå med KOSTRA-gruppe 13, høyere enn Sandnes og Klepp, men lavere enn Stavanger. Nærmere analyse av KOSTRA-tall på det enkelte område omtales under de enkelte tjenestekområdene i kapittel 5.

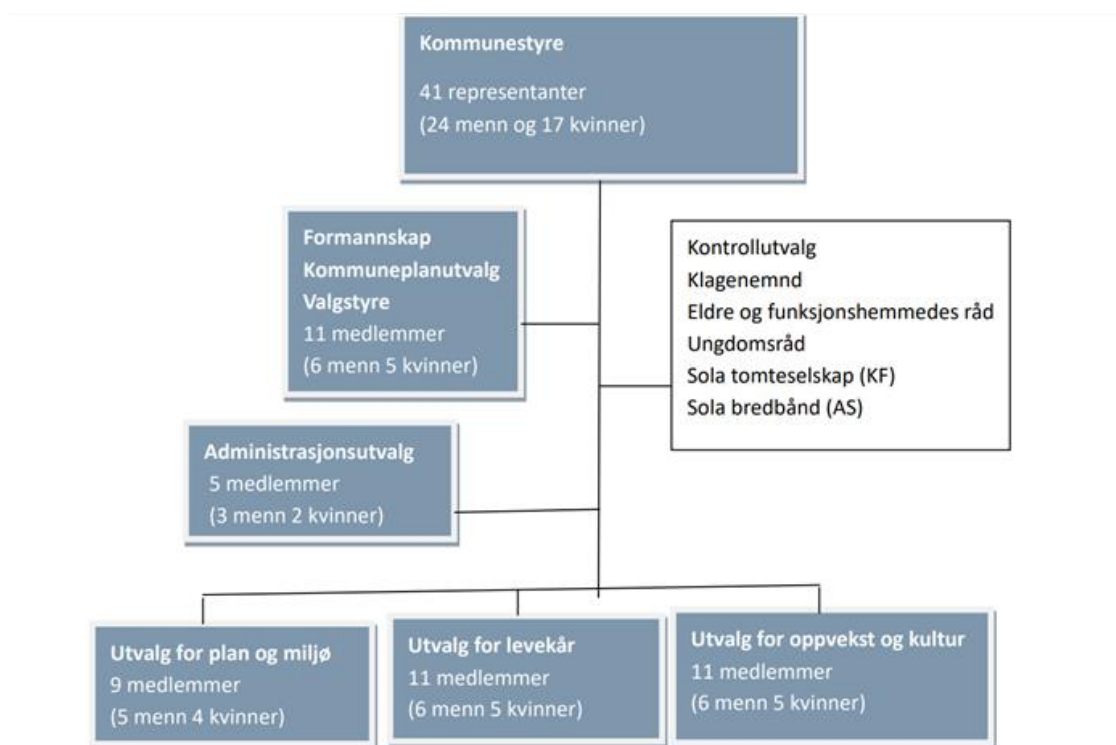
3 Kontroll og styring

Gjennom styringssystemet, kommunens reglement, strategiene og internkontroll, sørger Sola kommune for en betryggende kontroll og styring av kommunens virksomhet. Dette, sammen med kontroll og tilsyn utført av andre organer, vil bidra til at organisasjon utvikler seg i ønsket retning.

3.1 Politisk organisering

Sola kommune styres etter formannskapsmodellen.

Organisering fra 22. oktober 2015:

Figur 3.1 Politisk organisering i Sola kommune. Ordfører er Ole Ueland (Høyre) og varaordfører er Jan Sigve Tjelta (KrF).

De ulike
partienes

representasjon i kommunestyret 2018:

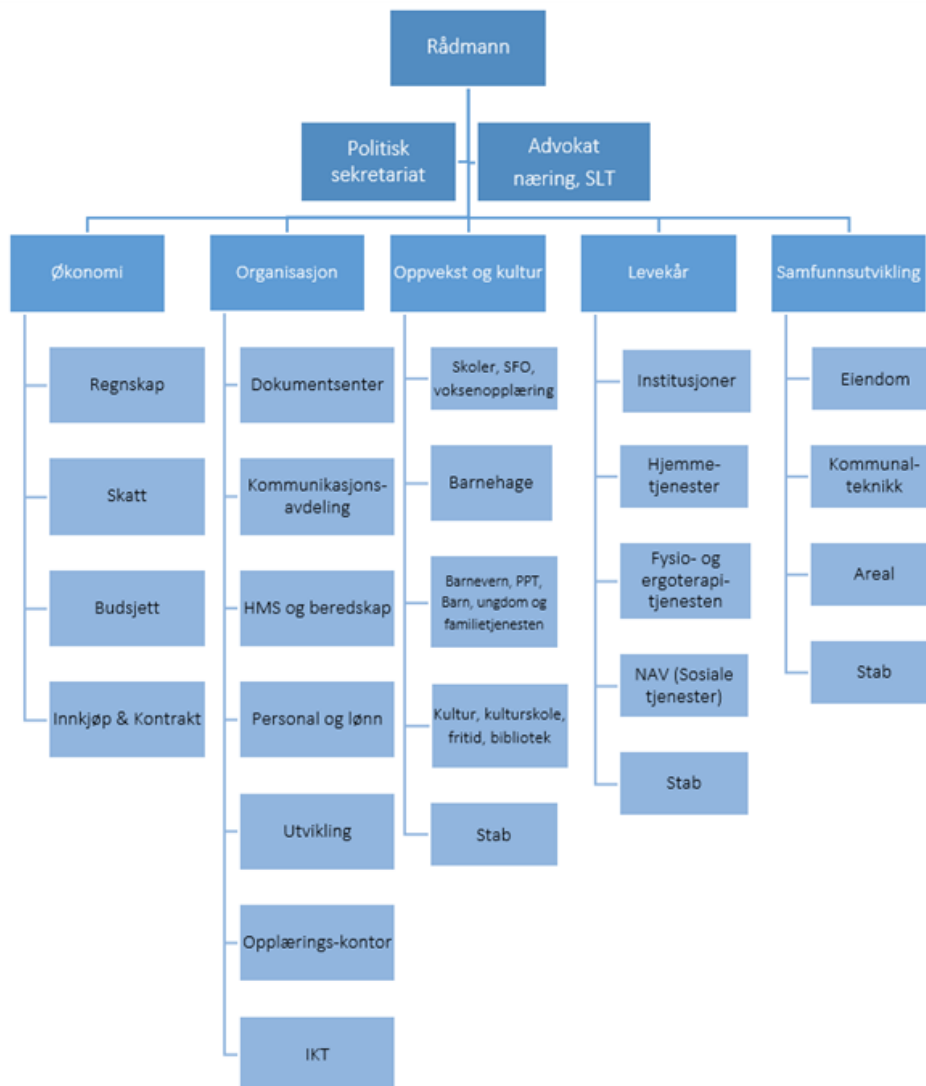
Tabell 3.1 De ulike partienes representasjon i kommunestyret 2018

H	FrP	AP	KrF	V	SP	TL	MDG
16	7	7	4	2	3*	1*	1

* En representant som var innvalgt for Tanangerlisten meldte i 2016 overgang til Senterpartiet.

3.2 Administrativ organisering

Sola kommune er bygget på en tonivåmodell. Det betyr at rådmannen sammen med kommunalsjefene og stabssjefene for organisasjon og økonomi utgjør det strategiske nivået i kommunen. Stillingene har to hovedfunksjoner: De har hovedansvar for strategisk utviklingsarbeid og utviklingsretning for Sola kommune som samfunnsaktør og arbeidsplass, og de har ansvar for helhetlig styring, oppfølging av resultater, drift og tjenesteutvikling. Kommunalsjefene ivaretar tjenesteområdene oppvekst og kultur, levekår og samfunnsutvikling, med ansvar for de underliggende virksomhetene.

Figur 3.2 Organisasjonskart

Sola kommune hadde ved inngangen av 2018 to kommunale foretak: Sola

Tomteselskap KF, opprettet av kommunestyret 4. februar 2016, jmfør k-sak 6/16 *Etablering av kommunalt tomteselskap*, og Sola parkering KF, opprettet av kommunestyret 15. juni 2017, k-sak 38/17.

Formålet til Sola Tomteselskap KF er å organisere kommunens samlede ressurser og kompetanse i en hensiktsmessig organisasjonsstruktur som skal sikre at Sola kommunes behov for areal til kommunal

tjenesteproduksjon og boligpolitikk dekkes på en rasjonell måte.

Sola parkering KF har vært operativt fra 1. januar 2018, og skal i første omgang arbeide med å innføre vilkårparkering i Sola kommune fra og med årsskiftet 2019/2020 (når parkeringsanlegget ved nytt rådhus er ferdigstilt). Etter dette skal foretaket stå for drift og håndheving er kommunens parkeringsordning.

3.3 Styringssystemet

Sola kommune er en kompleks organisasjon som krever et styringssystemet som ivaretar både oppgavene og det administrative og politiske samspillet.

Styringen av Sola kommune skjer gjennom politisk vedtatte reglement, planer og strategier. Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument, og gir rammer for utvikling av kommunesamfunnet og forvaltning av arealressursene. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging. Kommuneplanen legger føringer for den kommunale aktiviteten, og er dermed et viktig beslutningsgrunnlag for sektorenes virksomhet, og er med på å sikre forutsigbarhet i planleggingen. Kommuneplanens arealdel er en del av kommunens langsiktige plangrunnlag, og skal vise sammenhengen mellom samfunnsutvikling, behov for vern og utbygging og framtidig arealbruk. Arealdelen inneholder bestemmelser om hvilke prinsipper og forutsetninger som skal legges til grunn for den mer detaljerte planleggingen som skjer etter at arealdelen er vedtatt.

Ny kommuneplan 2019-2035, både samfunnsdel og arealdel, ble vedtatt i kommunestyret, k-sak 4/19, møte 7. februar 2019. Kommunes visjon, Ansvar for hverandre, videreføres i den nye kommuneplanperioden, og de nye verdiene, raushet, mestring og mot, implementeres i organisasjonen. I tillegg er det vedtatt fire nye strategiske mål. [Les mer under del 1 – Samfunn og bærekraft.](#)

Hvert fjerde år, og senest ett år etter kommunestyrets konstituering, skal kommunestyret vedta en planstrategi hvor kommunens planbehov for fireårsperioden blir fastsatt. Planstrategi for inneværende valgperiode ble vedtatt av kommunestyret i k-sak 60/16 i møte 6. oktober 2016.

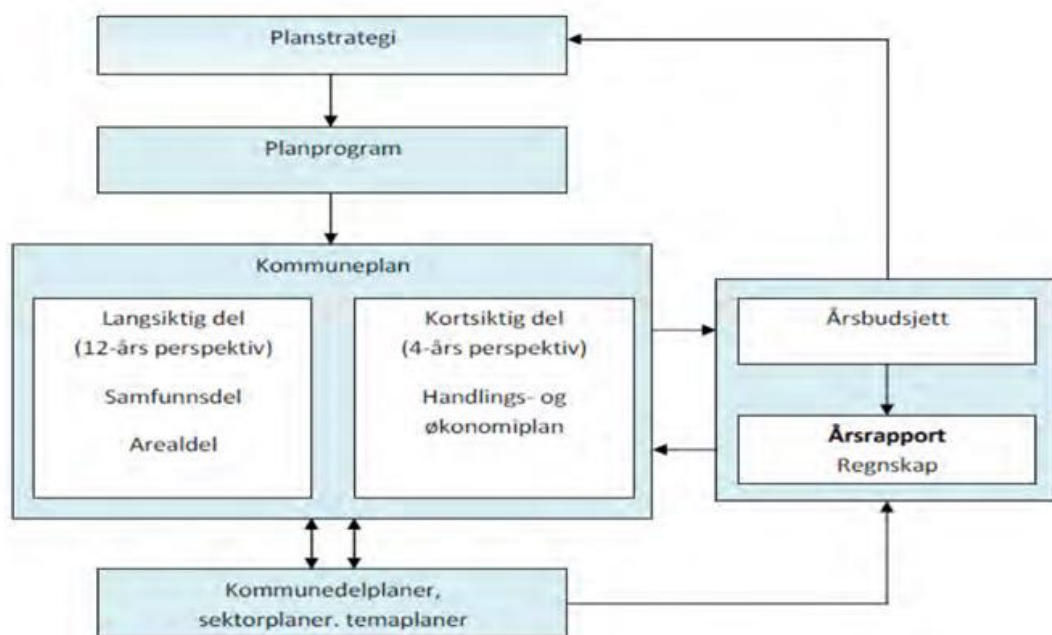
Kommunal planstrategi skal være en vurdering av kommunens behov for planer i kommunestyreperioden, med utgangspunkt i en drøfting av sentrale utfordringer og strategier kommunen står overfor.

Kommunens totale plansystem består i tillegg av kommunedelplaner og temaplaner, og strategidokumenter knyttet til utviklingen av tjenester.

Kommuneplanens handlingsdel med fireårige delmål og strategier er konkretisert i handlings- og økonomiplanen. Med årlig rullering skjer konkrete politiske prioriteringer av tiltak innenfor den økonomiske rammen kommunen rår over. Årsrapporten er også en del av styringssystemet, og skal gi et helhetlig bilde av kommunens aktiviteter gjennom året, i tillegg til en grundig analyse av det økonomiske resultatet.

I [kapittel 9 Vedlegg](#) ligger det en oversikt over eksisterende planer og planbehov for kommunen 2016-2019.

Grafen under viser de viktigste elementene i styringssystemet:

Figur 3.3 De viktigste elementene i styringssystemet

3.4 Kommunens reglement og strategier

Saksbehandlings- og delegasjonsreglement

Etter kommunelovens § 39 skal kommunestyret vedta reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og innstillingsrett det første året i valgperioden. Kommunestyret er det øverste kommunale organet, og det treffer vedtak på vegne av kommunen. Kommunestyret kan delegere sin myndighet ved å gi fullmakt til et annet og underordnet organ til å fatte beslutninger på det overordnede organets vegne. Sola kommune sitt delegeringsreglement er sist vedtatt i Sola kommunestyret 19. mars 2015, k-sak 13/15. Delegeringsreglementet regulerer ansvars-, myndighets- og oppgavefordeling mellom kommunestyret og andre politiske utvalg, og mellom politisk nivå og rådmannen.

Rådmannen har også utarbeidet en videredelegering av rådmannens myndighet til organisasjonen som en såkalt internt delegeringsreglement.

Økonomireglement

Økonomireglementet framgår som kapittel 2 i Delegeringsreglement for Sola kommune. Det regulerer økonomistyring i kommunen, og vedtas samtidig med delegeringsreglementet. Det framgår av økonomireglementet hvilke fullmakter som gis til kommunestyret, formannskapet, utvalgene, rådmannen og virksomheter. Det regulerer videre kravene til økonomirapportering basert på det gjeldende lovverket. Rådmannen har også innarbeidet månedlig økonomirapportering fra virksomhetene til rådmannen som et ledd i økonomistyringen.

Finansreglement

Kommunens finansreglement er sist vedtatt i k-sak 75/16 i møte 15. desember 2016. Den er i tråd med ny forskrift om kommuners og fylkeskommuners finans- og gjeldsforvaltning. Finansreglementet gir overordnet rammer og retningslinjer for Sola kommunes finans- og gjeldsforvaltning. Reglementet definerer de avkastnings- og risikonivå som er tillatt innenfor forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål, langsiktige aktiva og gjeldsporteføljen. Reglementet skal hindre kommunen fra å ta vesentlig finansiell risiko, og forvaltningen skal foregå på en slik måte at den ivaretar hensynet til balanse mellom avkastning, risiko og likviditet. Fullmakter til rådmannen er også presisert nøye, og rådmannen utarbeider finansrapport tre ganger i året hvor eventuelle avvik i forholdet til reglementet rapporteres.

Kommunes strategier

Sola kommune har vedtatt flere strategier på overordnet nivå. Dette gjelder blant annet innkjøpsstrategi, arbeidsgiverstrategi, samfunnssikkerhet og beredskap, kommunikasjonsstrategi, HMS-strategi, FFF-strategi, digital strategi, folkehelsestrategi og samskappingsstrategi. Strategiene utarbeides av rådmannen og behandles som hovedregel i administrasjonsutvalget, eller som en del av større prosesser som f.eks. kommuneplanarbeidet. Strategiene gir føringer som kommunen legger til grunn i sitt arbeid på respektive fagområder, herunder overordnende prinsipper, mål- og styringsparameter, fokusområder etc.

3.5 Internkontroll og tilsyn

Som en del av årshjulet og rådmannens behov for en betryggende kontroll, gjennomføres flere overordnende internkontrollaktiviteter i løpet av året. Faste rapporteringer er organisert slik:

- Månedlig økonomirapportering fra virksomhetsledere til rådmannen
- Tertialvise rapporteringer - budsjettoppfølging fra rådmannen til formannskapet og kommunestyret
- Kvartalsvis rapportering av sykefraværet. Halvårsrapportene behandles i administrasjonsutvalget
- Halvårlig avviksrapporing med videre behandling i administrasjonsutvalget
- Halvårlig rapportering av overtidslønn fra virksomhetsledere til rådmannen
- Halvårlig internrevisjon lønns- og ansattkontroll
- Årlig rapportering av HMS- og kvalitetsarbeidet
- Halvårlig beredskapsøvelse på overordnet nivå
- Årlig internkontroll av anskaffelse
- Vernerunde gjennomføres i alle virksomheter årlig

Hensikten med disse internkontrollene er å avdekke vesentlige avvik, og å sette i gang tiltak som skal sikre at kommunen planlegger, organiserer og utfører sin aktivitet i samsvar med lover og forskrifter. Internkontroll dreier seg i stor grad om å være beredt og å forebygge, og å gjøre dette på en slik måte at det gir trygghet for at kommunens utvikling går i ønsket retning. Rådmannen vil også presisere at mange internkontrollaktiviteter som utføres i kommunene ikke blir oppfattet som internkontroll, men som hensiktsmessige arbeidsformer som likevel bidrar til skjerpet oppmerksomhet i praksis. Internkontroll er sunn fornuft og god praksis satt i system.

3.6 ROS-analyser

Målet om overordnet ROS- og beredskapsplaner og minst én årlig øvelse i alle virksomheter og stabsavdelinger står ved lag. Det er fortsatt et stykke igjen før alle har dette på plass. Den årlige interne HMS-undersøkelsen som lederne svarer på, viser at det fortsatt er mange virksomheter og staber i Sola kommune som ikke har oppdatert helhetlig ROS (59 prosent), beredskapsplan (37 prosent) og minst én årlig øvelse (71 prosent). Det er lite endring fra tilsvarende egenrapportering i 2017.

3.7 Eierskap i selskaper

Kommunestyret vedtok i k-sak 8/15, møte 5. februar 2015, *Eiermelding for Sola kommune*. Den gir rammer for hvordan kommunen skal utøve sitt eierskap i selskaper, stiftelser og kommunale foretak. Formannskapet er delegert ansvar for løpende oppfølging av kommunale foretak og selskaper, i tillegg til oppfølging av aksjoner etter selskapskontroller. Kommunereformen medfører endringer i eierbrøken i selskapene. Revidering av eiermelding vil synliggjøre dette i neste valgperiode.

I 2016 ble det for første gang gjennomført folkevalgtoppplæring i eierpolitisk strategi med følgende temaer:

- Prinsipper og retningslinjer for kommunens eierstyring
- Oppgaver, myndighet og ansvar som følger rollen som medlem av styre, bedriftsforsamling eller eierorgan
- Juridiske rammer for eierstyring for den enkelte selskapsform

Rådmannen legger opp til tilsvarende opplæring i hver valgperiode.

Det ble gjennomført selskapskontroll av Rogaland brann og redning IKS.

Det har vært følgende utvikling og endringer av eierporteføljen i løpet av 2018:

- I k-sak 18/17, møte 23.mars 2017, vedtok kommunestyret at Sola kommune sammen med Sandnes, Stavanger og Randaberg kommuner realiserer det fjerde regionale idrettsanlegget som en del av folkehallene. Som følge av dette har kommunen tiltrådt eierskap i Multihallen og Storhallen IKS med en eierandel på 10,6 prosent med virkning f.o.m. 1. januar 2018. Endelig godkjenning og ajourføring av selskapsavtaler ble vedtatt i kommunestyret 14. juni 2018, k-sak 39/18.

3.8 Kontrollutvalg

I henhold til kommuneloven har kontrollutvalget det løpende tilsynet med den kommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret. Kontrollutvalget rapporterer direkte til kommunestyret. Kontrollutvalgets hovedmål er å se til at kommunen følger opp lover og regler og retter seg etter politiske vedtak. I tillegg vil kontrollutvalget påse at virksomhetene drives målrettet, effektiv, etisk forsvarlig og til det beste for kommunens innbyggere. Videre skal utvalget påse at det føres kontroll med den økonomiske forvaltningen ved blant annet å følge med på kommunens økonomistyring og budsjettdisiplin i løpet av året via orientering om kommunens tertialrapporteringer.

Som et ledd i kontrollutvalgets tilsyn med kommunens forvaltning, har kontrollutvalget invitert administrative ledere for å orientere kontrollutvalget i aktuelle saker.

I løpet av 2018 presenterte økonomisjefen både Årsrapport 2017, tertialrapporter 2018 og rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 19-22 (denne sammen med rådmannen). Rådmannen orienterte om beredskapshåndtering i forbindelse med gasslekasjen på Sømme. Videre har kontrollutvalget behandlet skatteregnskap med kontrollrapport for 2017 (kjemneren orienterte), og behandlet kommunes årsregnskap og gitt uttalelse om årsregnskapet til kommunestyret.

Kontrollutvalget skal påse at det årlig blir gjennomført forvaltningsrevisjon i tråd med vedtatt plan.

Kontrollutvalget har i 2018 behandlet følgende rapport:

- Plansaker og planstrategi
- Varslingsrutiner og varslingshåndtering

Videre ble rapport om samhandlingsreform fulgt opp i KU.

I 2018 har KU bestilt følgende rapporter:

- Tiltak rettet mot risikoutsatte barn og unge – bestilt desember 2018
- PP-tjenesten – bestilt desember 2018

Kontrollutvalget vedtok i møtet i oktober 2018 at følgende saker skal prioriteres resten av sittende periode:

- PPT
- Forebyggende arbeid blant ungdom
- Barnevern

Når kontrollutvalget har behandlet en rapport om forvaltningsrevisjon, sendes denne over til kommunestyret for sluttbehandling. Når kontrollutvalget følger opp rapporten blir det sendt melding til kommunestyret om oppfølgingen.

Kontrollutvalget har også ansvar for å påse at kommunen fører kontroll med forvaltning av kommunens interesser i selskap m.m. (selskapskontroll). Kontrollutvalget har i 2018 behandlet selskapskontroll for Rogaland brann og redning IKS – rapport blir levert i 2018. Rapport IVAR IKS ble fulgt opp i 2018.

3.9 Etikk, likestilling og tiltak mot diskriminering

Sola kommune har som mål at alle skal ha likeverdige arbeids- og utviklingsmuligheter uavhengig av kjønn og kulturbakgrunn. Dette blir presisert under forhandlinger og i daglig drift.

3.10 Varsling

I oktober forelå forvaltningsrevisjonsrapporten om varslingsrutiner i Sola kommune. Forvaltningsrevisjonen viser at medarbeidere i Sola kommune har tillit til varslingsordningen og at det oppleves trygt å varsle. Sola kommune skal være en åpen og lærende organisasjon. Ansatte skal føle seg trygge i sitt ansettelsesforhold og oppleve å bli tatt på alvor ved varsling av kritikkverdige forhold.

Kommune har både avvik og varsling som en del av opplæringen for nye ledere og i den årlige HMS-opplæringen. Det er også utarbeidet e- læringskurs i avvik og varsling som er tilgjengelig for alle ansatte.

3.11 Statlige tilsyn

Fylkesmannen i Rogaland hadde høsten 2018 tilsyn med kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. Fylkesmannen har også gjennomført et hendelsesbasert tilsyn i forhold til opplæringstilbud for en elev, og tilsyn med NAV i forbindelse med kommunens plikter etter introduksjonsloven. I tillegg har Arbeidstilsynet gjennomført tilsyn med Sola sjukeheim som en del av landsomfattende tilsyn.

4 Organisasjon og medarbeidere

I 2018 har arbeidet med å utforske og innføre nye digitale løsninger og nye arbeidsformer stått sentralt. Kompetansen og innsatsen på digitalisering er styrket, og organisasjonen har arbeidet med å videreføre FFF-arbeidet og bruk av innovasjonsverktøy. Parallelt med organisasjonens utviklings- og endringsarbeid er det jobbet med gode opplæringstilbud og godt arbeidsmiljø.

4.1 Utvikling og digitalisering

Organisasjonens innovasjonsarbeid, forenkling, forbedring og fornying (FFF), har pågått de siste fire årene. Kommunens medarbeidere har økt kompetanse på bruk av innovasjonsverktøy, testet nye løsninger og flere virksometer har funnet nye og bedre måter å levere tjenester på. FFF-arbeidet har engasjert medarbeidere og ledere bredt i organisasjonen, og i 2018 ble kommunen nominert til KMDs innovasjonspris, som en av Norges tre mest innovative kommuner.

Arbeidet med FFF har fortsatt også i 2018. God ledelse er avgjørende for gode utviklings- og endringsprosesser, og arbeidet med å tilrettelegge for lederutvikling både for virksomhetsledere og 1. linjeledere har fortsatt i 2018. Programmet har i 2018 konsentrert seg om temaene: nye verdier, gevinstrealisering og implementering og utrulling av planer.

Gevinstrealisering handler om å sørge for at de gevinstene som var forventet av et prosjekt faktisk blir realisert. Gjennom lederutviklingsprogrammet har kommunens ledere fått opplæring i verktøy som bidrar til at man tenker nytt i gjennomføringsfaser av prosjektet, og jobbes målrettet mot realisering av gevinster.

Medarbeiderdagen ble arrangert for alle ansatte vår 2018. Tema for dagen var kommunens nye verdier, raushet, mestring og mot, og hvordan verdiene omsettes til praksis i hverdagen.

Digitalisering

Digital satsing har vært en sentral del av utviklings- og endringsarbeidet i kommunen i året som har gått. Digitalisering handler om å bruke teknologi til å forenkle, fornye og forbedre, og det handler om å tilby målrettede tjenester som er enkle å bruke, og som samtidig er effektive, sikre og pålitelige.

I 2018 vedtok kommunestyret kommunens første digitaliseringsstrategi for perioden 2018-2022. Strategien har satsingsområdene:

- Digital dialog og selvbetjening
- Digital arbeidshverdag
- Innbyggerinvolvering og digital medvirkning

I 2018 har arbeidet med digitalisering særlig hatt en satsing mot digital dialog og selvbetjening. Det er lagt ned et arbeid for å gi innbyggere i Sola kommune digitale førstevalg, særlig gjennom økt bruk av digital post, bookingsløsning for kontakt med saksbehandlere og videreutvikling av digital skjemaløsning.

Kommunene i Rogaland har gått sammen om et regionalt digitaliseringssamarbeid som har til hensikt å arbeide med digitale muligheter og løsninger i et fellesskap. Sola kommune er også med i KS` felles finansieringsordning for digitaliseringsprosjekt. Ordningen har som mål å utvikle digitale fellesløsninger for hele sektoren samlet.

4.2 Kommunikasjon

Kommunens språksatsing – klarspråk

Sola skal være en klarspråkkommune. Med klarspråk mener vi korrekt, klart og brukertilpasset språk, og målet er at vi skal ha et klart språk i alle våre tekster – fra brev og e-post til kommuneplan og nettsider.

Klart språk handler om å sette seg inn i målgruppens behov: Hva ønsker de av informasjon? I hvilken form og stil skal informasjonen formidles? Hva er det viktigste budskapet, og gjennom hvilke kanaler når vi målgruppa?

Høsten 2018 startet klarspråkarbeidet for alvor i kommunen. I forkant ble det søkt om og gitt tilskudd fra KS (Kommunesektorens organisasjon) til å bygge en kultur for klarspråk i organisasjonen, der de ansatte føler eierskap til arbeidet de gjør for å formidle et klart og tydelig budskap til innbyggerne i Sola. Arbeidet startet med virksomhetsområdet samfunnsutvikling i 2018, med gjennomføring av både klarspråkkurs og skriveverksteder. Det ble også etablert en prosjektgruppe for klarspråkarbeidet.

Ny grafisk profil og styrket tilstedeværelse i sosiale medier

Kommunikasjon som fagfelt er i stor utvikling. Sosiale medier, video og individrettet kommunikasjon overtar i stadig større grad for tradisjonell massekommunikasjon og informasjon. Den enkelte innbyggers mulighet for innsyn og deltakelse har økt betraktelig. Dette stiller store krav til omstilling i kommunens måte å kommunisere på, og gir i tillegg nye muligheter for å involvere innbyggerne mer i de demokratiske prosessene.

Det gode arbeidet med kommunikasjon i sosiale medier har fortsatt i 2018. I større grad enn tidligere inviteres innbyggerne nå til dialog og til å stille spørsmål. Alle spørsmål blir besvart, engasjementet øker og budskap når ut til flere innbyggere. De mest brukte sosiale kanalene benyttes til utadrettet kommunikasjon og informasjonsspredning, men også til å videreformidle innbyggernes innspill til kommunen. Dette bidrar til å styrke innbyggerinvolveringen.

Sola kommune fikk ny grafisk profil i 2018 som skal være en rød tråd i kommunikasjonen både internt og eksternt. Målet er én felles visuell identitet for å synliggjøre opplevelser, tjenester og tilbud fra Sola kommune, slik at det er tydelig hva fellesskapets midler går til.

4.3 IKT

Utbygging av WIFI innen levekår ble ferdigstilt i henhold til planen. Planleggingen av infrastruktur i nytt rådhus og nytt sykehjem, og forsterkninger i annen infrastruktur er gjennomført. Det jobbes tett med personalavdelingen om strømlinjeforming og integrering av sentrale systemer og rollebaserte tilganger. Det jobbes også med å få til redundans knyttet til løsninger som er kritiske for kommunen (nettverk, internett, telefoni).

Digitalisering er noe som påvirker IKT i høy grad, og som vil kreve mye ressurser i tiden som kommer. Kommunen samarbeider om dette på tvers av avdelinger, og de aller fleste vil bli berørt av dette i tiden som kommer.

Skolene oppgraderer også sine audiovisuelle løsninger fra Smart Board til 86 tommer skjermer, og alle lærerne har fått hver sin Chromebook.

4.4 HMS og kvalitet

Å bygge kultur har fortsatt i 2018 gjennom HMS-satsingsområde «jeg og vi med ansvar for hverandre». Utarbeidelse og implementering av verktøy og metoder for samhandlingsprosesser relatert til endring, omstilling og konflikter er prioritert.

Sola kommune er en IA- bedrift, og har fokus på inkluderende arbeidsliv og sykefravær. Sykefraværet totalt for 2018 var 7,9 %. Fra 2017 til 2018 har sykefraværet økt med 0,2 %, fra 7,7 % totalt i 2017. Det jobbes systematisk og målrettet med å redusere sykefraværet, og i 2018 har virksomhetene og ledere hatt opplæring i og fokus på roller, krav og forventinger i sykefraværsoppfølgingen. Det er også utarbeidet gode rutiner og kurs knyttet til forebygging og oppfølging.

Medarbeiderundersøkelsen 10-faktor ble gjennomført for andre gang i 2018. Medarbeiderundersøkelsen er et utviklingsverktøy hvor arbeidsgiver og arbeidstaker sammen skal reflektere over hva som skaper resultater og bygger en kultur og et arbeidsmiljø som gjør at medarbeiderne har det bra og lykkes i arbeidet. Oppfølgingsarbeidet er en viktig del av undersøkelsen, og fortsetter fram til neste medarbeiderundersøkelsen i 2020.

Helsefremmende arbeidsplasser har fått økt oppmerksomhet. Det innebærer oppmerksomheten mot forhold som bidrar til å bevare og fremme helse gjennom økt mestring og mer motstandskraft og overskudd. Medarbeiderskap og involvering fra medvirkningsapparatet har vært suksessfaktorer.

Risikoen for å bli utsatt for vold og trusler varierer etter næring og yrke. Vold og trusler kan potensielt skje i alle næringer og yrker der arbeidstakerne må forholde seg til tredjepersoner. Kvinner er mer utsatt enn menn, og en forklaring kan være at det er flere kvinner enn menn som arbeider i utsatte bransjer. Det er lagt ned arbeid i risikovurdering og tiltaksplaner av arbeidsmiljøet til ansatte, og dette arbeidet vil fortsette.

Avvik har en sentral plass i kommunens utviklingsarbeid, og er en del av kommunens internkontroll. Kontinuerlig fokus og opplæring på melding av avvik og avviksbehandling er nødvendig for å lykkes i arbeidet. Avvik er fast tema i HMS- opplæringen, og på forespørsel bistår enkeltvirksomheter i arbeidet med avvik. Sektorverneombudsmøtene har blitt brukt som arena for å involvere medvirkningsapparatet i arbeidet.

4.5 GDPR

EUs forordning GDPR ble innordnet i norsk personopplysningslov fra 20. juli 2018. Å opprette personvernombud ble obligatorisk for kommunene.

Prioritering har vært å fokusere på opplæring, informasjon og registrering av behandlinger og systemer. Det er gjennomført e-læringskurs i GDPR og informasjonssikkerhetskurs både for ledere og alle ansatte. Det har vært

gjennomført workshop for tjenesteområdene for å få registrert behandlinger vi gjør med personopplysninger. Rutiner er gjennomgått og revidert. Det er inngått databehandleravtaler med mange av de som behandler personopplysninger for oss.

Vi har meldt 5 avvik til Datatilsynet. Fra innføring av GDPR til årsskiftet har vi registrert 34 avvik med potensiell risiko for personvernet. De fleste avvik er dokumenter på avveie. Avvikene er fulgt opp og lukket.

Risikobildet henger sammen med teknologisk utvikling og samfunnsutvikling. Personvern og informasjonssikkerhet må gjennomstrømme videre utviklingsarbeid.

4.6 Beredskap

Kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse (HROS) ble revidert i 2018. Samtidig med denne saken fikk kommunestyret seg forelagt saken *Strategi for samfunnssikkerhet og beredskap*. Begge disse gir føringer for arbeidet med dette temaet i handlingsplanperioden.

Det pågår fortsatt aktiviteter for å sikre en mer robust grunnberedskap i Sola kommune. Virksomhetene forventes å ha egne risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. Kurs og faglig støtte tilbys fra organisasjonsavdelingen og stabene i tjenesteområdene.

Risikobildet i Norge er i kontinuerlig endring, noe som skyldes samfunnsutviklingen og internasjonale forhold. Store endringer i den sikkerhetspolitiske situasjonen, klimaendringer, legemiddelmangel og cyberkriminalitet er eksempler på områder som blir stadig mer tydelig som store utfordringer også for kommuner.

4.7 Opplæring

I 2018 implementerte kommunen e-læringssystem for alle ansatte. Det ble opprettet en egen e-læringsportal med kurs tilgjengelig for alle ansatte. Det ble også utarbeidet et introduksjonskurs for nyansatte, som tilbyr opplæring i blant annet kommunens strategiske mål, visjon og verdier, organisasjonsstruktur, varsling- og avvikssystem og kommunens arbeid med FFF (forenkling, forbedring og fornying). Målet med et digitalt opplæringsprogram er at nye ansatte tidlig får god kjennskap til organisasjonen og til sentrale planer og satsinger.

Det er også gjennomført egen opplæring for nye ledere.

4.8 Lærling

Ved utgangen av 2018 var det 25 lærlinger i Sola kommune.

11 lærlinger fullførte sin læretid og tok fagprøve i sitt fag i 2018. Én lærling valgte selv å avslutte læreforholdet.

Tabell 4.1 Antall lærlinger fordelt på kull og fagområde

Fagområde	2014- 2016	2015- 2017	2016- 2018	2017- 2019	2018- 2020

Fagområde	2014- 2016	2015- 2017	2016- 2018	2017- 2019	2018- 2020
Helsefag	4	7	6	6	6
Barne- og ungdomsfag	5	4	3	6	6
Aktivitør	1	0	0	0	
Kontor- og administrasjonsfag	2	0	0	0	
IKT-servicefag	0	0	0	1	1
Driftsoperatør idrettsfag	1	0	0	0	
Sum	13	11	9	13	13

4.9 Dokumentbehandling

Gjennom hele 2018 har dokumentsenteret jobbet med utvikling av Websak og innføring av nye rutiner og arbeidsmåter. Ungdomsteam har nå overført sin saksbehandling via arbeidsflyter i Websak.

Documaster-prosjektet

Sammen med IKT har dokumentsenter avlevert alle ESA-databaser til Documaster som skal jobbe videre med datarydding og avlevering til Interkommunalt Arkiv i Rogaland.

I tillegg har både IKT og dokumentsenteret jobbet tett med digitalisering og samhandling mellom fagsystemer som kommunen bruker.

4.10 Seniorpolitikk

Senioravtalen gir ulike typer tiltak for ansatte som står i jobb etter fylte 62 år. Målet er å få flere seniorer til å stå i arbeidslivet og med det nytte kompetansen videre. 42 ansatte har inngått seniorpolitisk avtale i 2018.

Tabell 4.2 Inngåtte seniorpolitiske avtaler

Aldersgrupp e	Kvinner 2015	Kvinner 2016	Menn 2015	Menn 2016	Totalt 2015	Totalt 2016	Totalt 2017	Totalt 2018

Aldersgrupp e	Kvinner 2015	Kvinner 2016	Menn 2015	Menn 2016	Totalt 2015	Totalt 2016	Totalt 2017	Totalt 2018
58-61 år	88	100	19	18	107	118	Utgått	
62-66 år	52	54	13	27	65	81	44	38
Totalt	140	154	32	45	172	199	44	38

4.11 Erkjentlighet

Ordføreren arrangerer en årlig tilstelning for å hedre ansatte med lang tids tjeneste. Det deles ut erkjenningsgave til personer som har vært ansatt i 25 og 40 år, og til ansatte som slutter etter 20 års tjeneste.

Tabell 4.3 Tildelte erkjenningsgaver 2018

Tjenestetid	Antall ansatte
25 års tjeneste	21
40 års tjeneste	1
Sluttet etter 20 års sammenhengende tjeneste eller mer	17

4.12 Ansatte

Bemanningsutvikling

Tabellene under viser aktive ansatte i Sola kommune i 2018. Stillinger som er midlertidig vakante er ikke med i uttrekket. Ansatte som har blitt omstilt er også med i tallene som fremkommer.

Tabell 4.4 Utvikling i total antall ansatte i Sola kommune

Tjenesteområ de	2015	2016	2017	2018	Endring 2015-2016	Endring 2016-2017	Endring 2017- 2018
--------------------	------	------	------	------	----------------------	----------------------	-----------------------

Tjenesteområde	2015	2016	2017	2018	Endring 2015-2016	Endring 2016-2017	Endring 2017- 2018
Administrasjon	68	69	71	77	1	2	6
Oppvekst og kultur	908	907	908	907	-1	1	-1
Levekår	677	708	682	686	31	-26	4
Samfunns- utvikling	145	149	155	150	4	6	-5
Totalt	1 798	1 833	1 816	1 820	35	-17	4

Tabell 4.5 Utvikling i antall kvinner som er ansatt i Sola kommune

Tjenesteområde	2015	2016	2017	2018	Andel 2015	Andel 2016	Andel 2017	Andel 2018
Administrasjon	47	48	50	54	69 %	70 %	70 %	70 %
Oppvekst og kultur	757	747	747	747	83 %	82 %	82 %	82 %
Levekår	592	608	590	589	87 %	86 %	87 %	86 %
Samfunnsutvikling	60	63	70	66	41 %	42 %	45 %	44 %
Totalt	1 456	1 466	1 457	1 456	81 %	80 %	80 %	80 %

Tabell 4.6 Utvikling i antall menn som er ansatt i Sola kommune

Tjenesteområde	2015	2016	2017	2018	Andel 2015	Andel 2016	Andel 2017	Andel 2018
----------------	------	------	------	------	---------------	---------------	---------------	---------------

Tjenesteområde	2015	2016	2017	2018	Andel 2015	Andel 2016	Andel 2017	Andel 2018
Administrasjon	21	21	21	23	31 %	30 %	30 %	30 %
Oppvekst og kultur	151	160	161	160	17 %	18 %	18 %	18 %
Levekår	85	100	92	97	13 %	14 %	13 %	14 %
Samfunnsutvikling	85	86	85	84	59 %	58 %	55 %	56 %
Totalt	342	367	359	364	19 %	20 %	20 %	20 %

Lønnsutvikling

Det har i 2018 være en positiv utvikling lønnsutvikling totalt i kommunen, selv om kommunen hadde et moderat lønnsoppgjør.

Tabell 4.7 Gjennomsnittlig månedslønn for kvinner og menn per årsskifte 2015-2018

Kjønn	2015	2016	2017	2018	Endring 2015-2016	Endring 2016-2017	Endring 2017-2018
Alle	37 864	38 898	40 046	40 984	2,7 %	3,0 %	2,3 %
Kvinner	37 238	38 315	39 530	40 453	2,9 %	3,2 %	2,3 %
Menn	40 504	41 229	42 137	43 111	1,8 %	2,2 %	2,3 %

Ansatte fordelt på kjønn, heltid og deltid

Oversikten viser at det fremdeles er kvinner som hovedsakelig arbeider deltid i Sola kommune. Sola kommune jobber aktivt for å få flere heltidsstillinger, blant annet i et samarbeid med KS. Det er satt ned en arbeidsgruppe

fra Sola kommune som består av arbeidsgiver og tillitsvalgt.

Tabell 4.8 Ansatte fordelt på kjønn, heltid og deltid per årsskifte 2014-2018

Kjønn	Antall deltid	Antall heltid	Antall ansatte	Andel deltid
Kvinner 2014	744	690	1 434	52 %
Menn 2014	95	224	319	30 %
Alle 2014	839	914	1 753	48 %
Menn 2015	97	245	342	28 %
Alle 2015	859	939	1 798	48 %
Kvinner 2016	746	720	1 466	51 %
Menn 2016	121	246	367	33 %
Alle 2016	867	966	1 833	47 %
Kvinner 2017	755	702	1 457	52 %
Menn 2017	112	247	359	31 %
Alle 2017	867	949	1816	48 %
Kvinner 2018	777	679	1 456	53 %
Menn 2018	129	235	364	35 %
Alle 2018	906	914	1820	50 %

5 Tjenesteområdene og staber

5.1 Oppvekst og kultur

Innenfor oppvekstområdet har tverrfaglig samarbeid, kvalitets- og kompetanseheving, innbyggerinvolvering og forbedringsarbeid stått sentralt i 2018. Satsing på å forenkle, forbedre og fornye dagens tjenester er videreført i alle deler av virksomheten.

Kulturtilbudet i Sola er også under stadig utvikling, med flere nye aktiviteter og tiltak, samtidig som de allerede etablerte tilbudene er videreført. Kultur vil fortsette å skape gode opplevelser og møteplasser i samarbeid med innbyggerne.

Viktige resultater i 2018:

Bedre informasjon

Det helsefremmende arbeidet for barn og unge i kommunen er styrket. Skolehelsetjenestens tilbud er gjort mer tilgjengelig for elever, foresatte og ansatte. Informasjon om tilbudet, helsesykepleiers tilstedeværelse på skolen, og samarbeid med lærere ved skolen, gjør det mulig å drive helsefremmende arbeid i større grad.

For å gjøre hjelpetilbudene mer tilgjengelige, har det vært arbeidet med å utarbeide informasjon om hvor en kan henvende seg for å få informasjon og hjelp i ulike situasjoner. Denne informasjonen er lagt ut på kommunens nettsider. For å øke tilgjengeligheten har det også vært fokus på at det skal være lav terskel for henvendelser.

Samhandling, medvirkning og inkludering

Barnehager og skoler har jobbet videre med Inkluderende barnehage- og skolemiljø. Prosjektet er en del av en nasjonal satsing. Målet er å heve kompetansen blant skole- og barnehageansatte, foreldre og elever, slik alle kan jobbe sammen om å skape et inkluderende miljø.

Det er utarbeidet en samarbeidsform som legger til rette for større grad av medvirkning fra barn, ungdom og deres familier. Denne tverrfaglige samhandlingen bidrar til at vurdering og hjelp gis på tvers av ulike virksomheter, og setter barnet og familien i sentrum. Barnehagene, skolene, helsetjenesten, barnevern, PPT og familiesenter deltar i dette.

I 2018 gjennomførte kommunen et prosjekt for å identifisere og følge opp barn som er i, eller kan komme i, en vanskelig situasjon. Samarbeidsprosjektet mellom levekår, oppvekst og kultur, spesialisthelsetjenestene BUP Sola og Sola DPS, har fått statlige tilskuddsmidler. Kompetanseheving, bedre systemer og rutiner og god samhandling mellom tjenesteområdene har inngått i prosjektet.

PPT (Pedagogisk psykologisk tjeneste) har arbeidet for å forbedre innbyggernes tilhørighet gjennom større grad av involvering og deltakelse i utarbeidelsen av spesialpedagogiske tilbud. Dette har PPT fått positive

tilbakemeldinger på i årets brukerundersøkelse. Det store flertallet opplever at de blir tatt på alvor og blir involvert i arbeidet med spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp.

Forebygging og tidlig innsats

Tidlig innsats står sentralt i Sola kommunes arbeid for å sikre at flere elever gjennomfører videregående opplæring. Alle tre ungdomsskolene i Sola deltar i *Glidelåsen*-samarbeidet, som erstattet LOS-prosjektet i 2018, og som er et samarbeid mellom kommunen og Rogaland fylkeskommune. Målet er å hindre frafall ved å skape en trygg overgang til videregående skole for utsatte elever. I 2018 har seks ungdomsskoleelever deltatt.

Kultur for alle

Kulturtilbudet i kommunen er styrket med blant annet utvidet åpningstid på biblioteket og Feelgood Ungdomshus, kinofilm for seniorer og en økning i antall elevplasser på kulturskolen.

Dette jobber vi videre med:

Kvalitets- og kompetanseutvikling

Innenfor barnehageområdet arbeides det målrettet med å rekruttere og beholde gode fagpersoner, og samtidig nå målet om 50 prosent pedagoger og 50 prosent ansatte med fagbrev innen 2020.

For perioden 2018-22 er det opprettet en «Regional ordning for kompetanseutvikling» i barnehagene (ReKom) som organiseres via Fylkesmannen. Prosjektet skal gjennomføres som et barnehagebasert kompetanseutviklingstiltak – dvs. utviklingsarbeid som involverer hele personalet, og som foregår i den enkelte barnehagen. Målsetningen er at alle barn skal være i barnehager med høy kvalitet. Fra 2019 skal ReKom-midlene brukes til å realisere planen for kompetanseutvikling som hvert samarbeidsforum har besluttet.

Stortingsmeldingen, *Meld. St. 21 (2016–2017), Lærelyst - tidlig innsats og kvalitet i skolen*, gir føringer for hvordan kvaliteten i skolene skal utvikles i årene framover. To skoler har til nå deltatt i første pulje for skolebasert kompetanseutvikling i Sola. Høsten 2019 er det oppstart for andre pulje, hvor flere skoler blir med. I tillegg deltar alle skolene på ledersamlinger og fagdager i regi av DEKOM (Desentralisert kompetanseutvikling). Det er også etablert et innovasjonsfond, hvor lærere som samarbeider med forskningsmiljøet om tiltak som gir mer læring og bedre trivsel i klasserommet, kan søke om inntil 100 000 kroner. Tananger ungdomsskole søkte om midler i 2018, og fikk 78 428 kroner.

Fylkesmannen i Rogaland og Udir har tilrettelagt for et samlingsbasert kompetanseløft - *Inkluderende barnehage- og skolemiljø*. I 2018 søkte kommunen om deltakelse og fikk to skoler med kommunal SFO og fire barnehager med i pulje 2. Kommunen har søkt og fått innvilget plass til ytterligere tre barnehager og to skoler i en ny pulje. Hver pulje går over to år.

I 2018 har kompetanseheving vært en hovedsatsing også for Barnevernet. Personalgruppa deltar i videreutdanning knyttet til vold, overgrep, selvmordsforebygging og traumer. Utdanningen drives av RVTS (ressurssenter for vold, traumer og selvmordsforebygging) og går over to år. Utdanningen har en egen del som styrker ansatte på samtaler med barn. Videre har flere ansatte fullført ulike videreutdanninger og sertifiseringer.

Samskaping

For å kunne gi barn og ungdom rett hjelp, er det nødvendig å lytte til hvordan de selv opplever sin situasjon og den hjelpen de mottar. Flere virksomheter har utarbeidet rutiner for hvordan barn og ungdom skal informeres og involveres. I tillegg til brukerundersøkelser for barn og unge, gir dette nyttig informasjon i utforming av hjelpetilbudene.

Evalueringen av ungdomsarbeidet i 2017 viste behov for økt ungdomsmedvirkning i utvikling av breddetilbudet i alle tre distrikt. Det er utarbeidet en ungdomsmedvirkningsstrategi som ledd i samskapingen med ungdomsgruppen.

Sammen med ungdom arbeides det med å utvide tilbudet ved Helsestasjon for ungdom, slik at også ungdom som bor utenfor Sola sentrum skal oppleve at de har en tilgjengelig og relevant, lavterskel helsetjeneste tilpasset deres behov.

Brukere, ledsagere og foreldre fra klubbene for mennesker med utviklingshemming tok i 2018 initiativ til en familiedag. Sammen med frivillige lag og ansatte i kulturområdet, bidro de til at om lag 700 besøkende fikk en flott opplevelse med en rekke aktiviteter. Tiltaket blir videreført i 2019.

Forenkling, forbedring og fornying (FFF)

Kommunens FFF-arbeid videreføres i samtlige virksomheter. Virksomhetene er godt kjent med metodikken, og flere har også gjort konkrete bestillinger for å se på et eller flere områder i sin organisasjon.

Digital kompetanse er en av fem grunnleggende ferdigheter som *Kunnskapsløftet* legger opp til, og som skal gjelde i alle fag. For å møte sentrale føringer og forventninger, og målsettingene i kommunens egen IKT-plan for skolen, er det avgjørende at det investeres i både trådløs infrastruktur og digitale enheter. Alle elever fra 8.-10. trinn har sin egen Chromebook til disposisjon for læring. Høsten 2018 startet utrulling av Chromebook til elevene på 5. trinn.

Helsestasjonens FFF-arbeid har fokusert på hvordan generell helseinformasjon kan formidles effektivt, slik at tiden kan brukes på individuell veiledning i stedet. Et eksempel er utvikling av digitalt nyhetsbrev som blir sendt ut til alle brukere av helsestasjonen.

Kommunens økonomi krever omstillingsevne og vilje på alle nivå. Skolene jobber med analyse av egen virksomhet og bemanningsbehov sett i lys av innført lærernorm.

Mål og status for barnehage Barnehager

I Sola har vi 31 barnehager - 12 kommunale barnehager og 19 private barnehager, deriblant tre åpne barnehager. I tillegg har kommunen et senter for styrka barnehagetilbud, som yter tjenester innen spesialpedagogikk og flerkultur.

Per 15. desember 2018 er det 1 823 plasser i bruk. Som tabellen viser, reduseres det ordinære barnehagetilbudet. Det er tendens til økning av spesialpedagogiske vedtak og disse øker i omfang.

Tabell Barnehage

Tabell Barnehage

TEMA med tall pr 15.12.18	2015	2016	2017	2018
Barn i ordinære barnehager	1934	1871	1854	1823
Barn i åpne barnehager	70	57	59	59
Barn med spesialpedagogisk hjelp	51	45	42	47
Barn med to-språklig bakgrunn etter definisjonen	388	414	269	316
Barn med to-språklig hjemmesituasjon	85	87	108	155

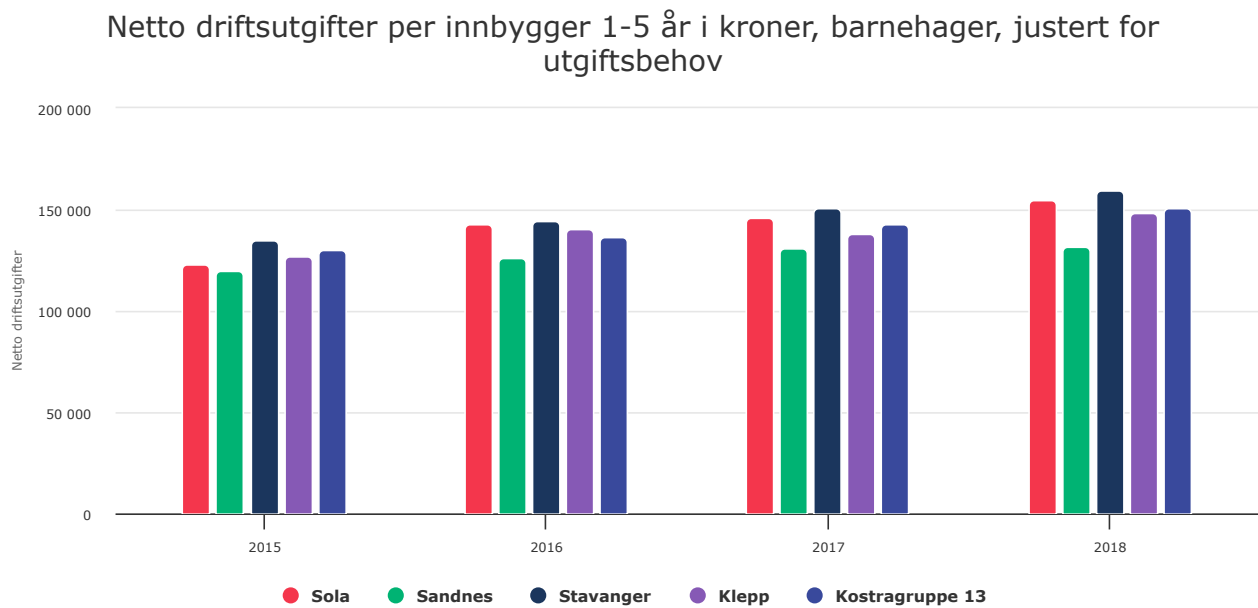
Kapasitet

Barnehagebruksplanen benyttes som verktøy for å dimensjonere nok barnehageplasser. Beregninger viser en tendens til underkapasitet i Tanangerområdet, og en overkapasitet sentrum og i sørabygda. Som følge av dette ble Skjalgstova barnehage avviklet i 2018. Handlingsrommet for å dimensjonere riktig ligger i de kommunale barnehagene.

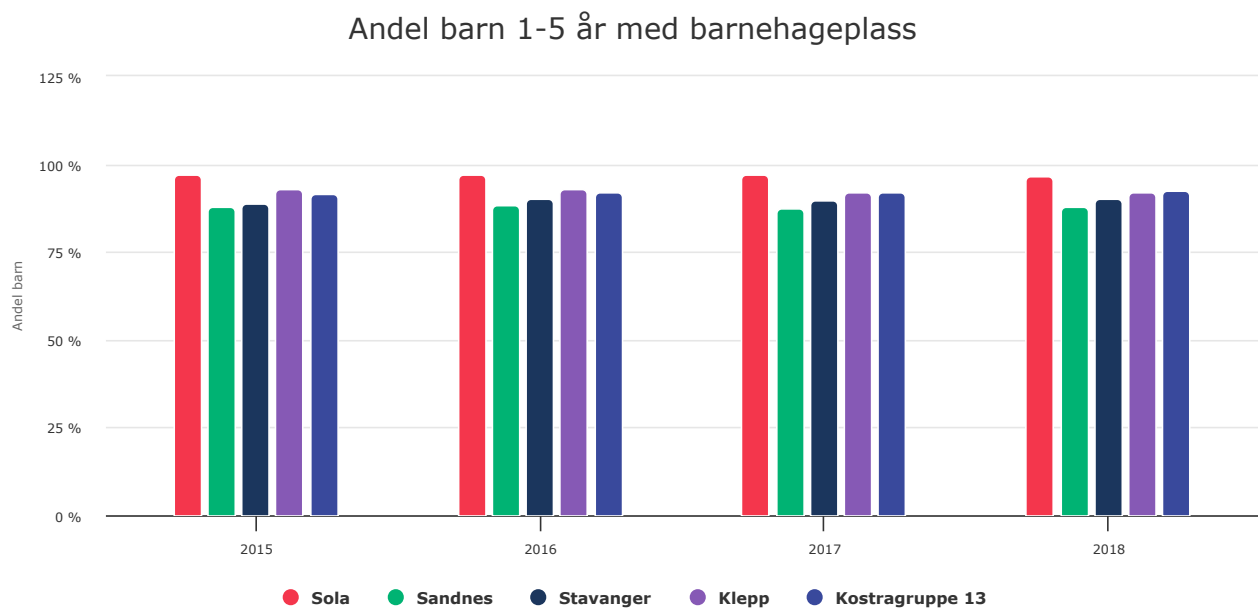
Kompetansebygging

Kvalitetsplanen Den gode Sola-barnehagen er et godt styringsverktøy for felles fokus og kompetansebygging av sektoren. De fleste private barnehagene er jevnlig med på den opplæringen som skjer i kommunens regi.

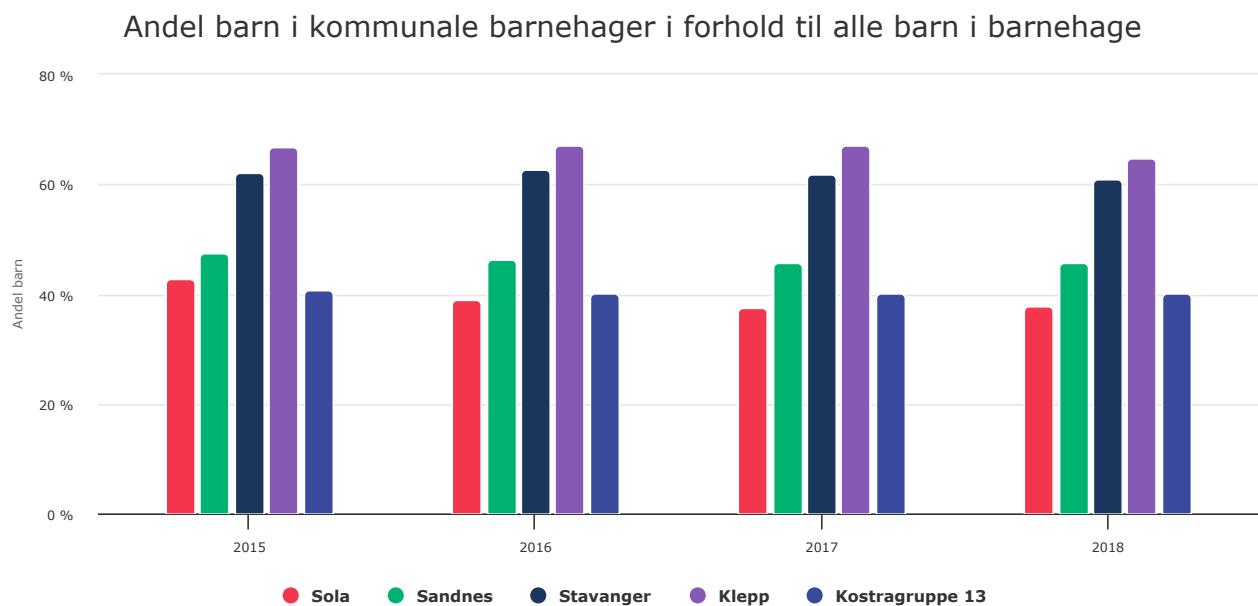
Utvalgte nøkkeltall

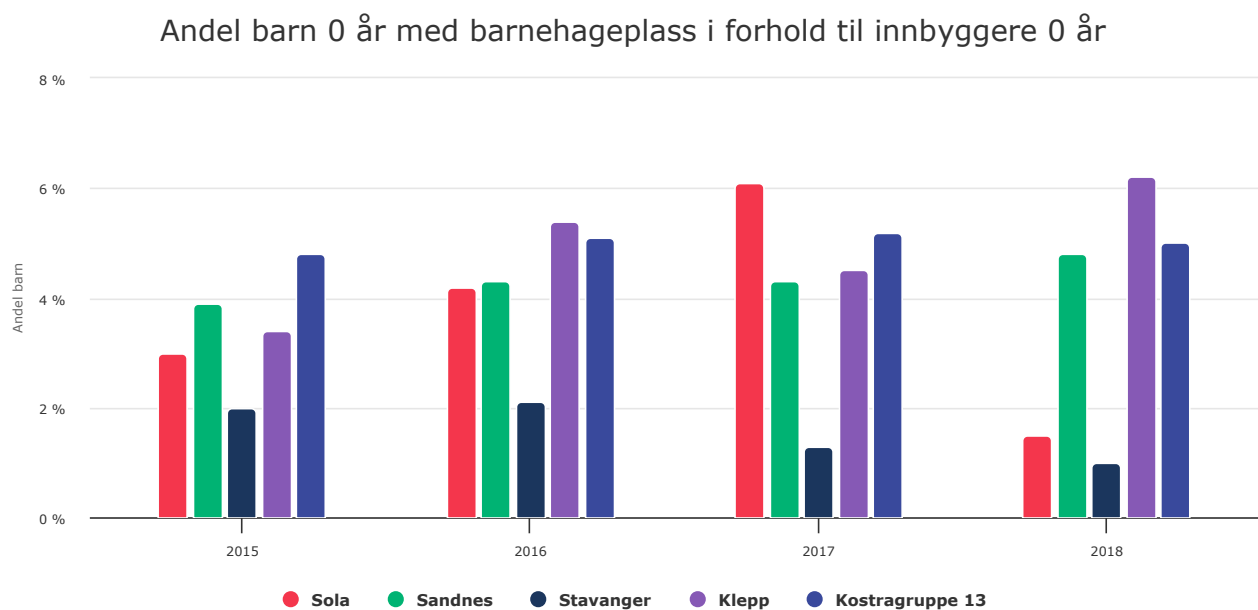
Figur 5.1 Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager, justert for utgiftsbehov

Figur 5.2 Andel barn 1-5 år med barnehageplass

Figur 5.3 Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage

Figur 5.4 Andel barn 0 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 0 år

Netto driftsutgifter til barnehagetjenesten i Sola 2018, justert for utgiftsbehov, var kr 154 477 per innbygger (1-5 år). Det er kr 3 961 mer enn gjennomsnittet i kostragruppe 13, og nest høyest blant sammenligningskommunene. Utgiftsnivået er økt med kr 31 612 per innbygger de tre siste årene. Til sammenligning har utgiftene steget med kr 20 481 i kommunegruppen i samme periode.

Sola har høy dekningsgrad i barnehagetjenesten. I 2018 var dekningsgraden på 96,6 prosent. Det er flere private barnehager i Sola som tar inn barn bosatt i andre kommuner, og dermed bidrar til høy dekningsgrad i barnehagetjenesten. Den høye dekningsgraden kan delvis forklare det høye utgiftsnivået på barnehagetjenesten kommune.

Andel barn i kommunal barnehager er redusert de siste årene, og i 2018 er andel barn i kommunale barnehager på 37,7 prosent. Dette er lavere enn gjennomsnittet i kostragruppen og lavest blant sammenligningskommunene.

Kostratallene viser at Sola i årene 2015 til 2017 hadde mange barn under ett år i barnehage. Barn under ett år har ikke rett på barnehageplass, og kommunen får ikke rammetilskudd for denne gruppen. Det har tidligere ført til økte kostnader for kommunen. Innstramming på området har hatt effekt og fra 2017 til 2018 har andel barn 0 år med barnehageplass gått ned fra 6,1 til 1,5 prosent.

Mål og status for skoler, SFO og voksenopplæring

Resultater på oppvekstområdet viser at elevene trives i skolen, har gode faglige resultater og gjennomføringsgraden i videregående skole er høy.

Vi i Sola

Det arbeides kontinuerlig for å fremme en mobbefri barne- og ungdomskultur med vekt på sosialt samspill og utvikling av god relasjonskompetanse hos alle aktører i skolen. Sammen med andre virksomheter har skolene nå fullført kompetansehevingsprosjektet *Vi i Sola*, som skal styrke skolenes kompetanse i å avdekke, forebygge og håndtere mobbing og krenkende atferd i skolen.

Lærertetthet

Seks skoler har deltatt i forskningsprosjektet *Two teachers*, som undersøker effekten av økt lærertetthet i klasserommet. Intervensjonene ble avsluttet etter to år som en følge av vedtatt lærernorm sommeren 2018. Det forskes videre på effekten av lærertetthet.

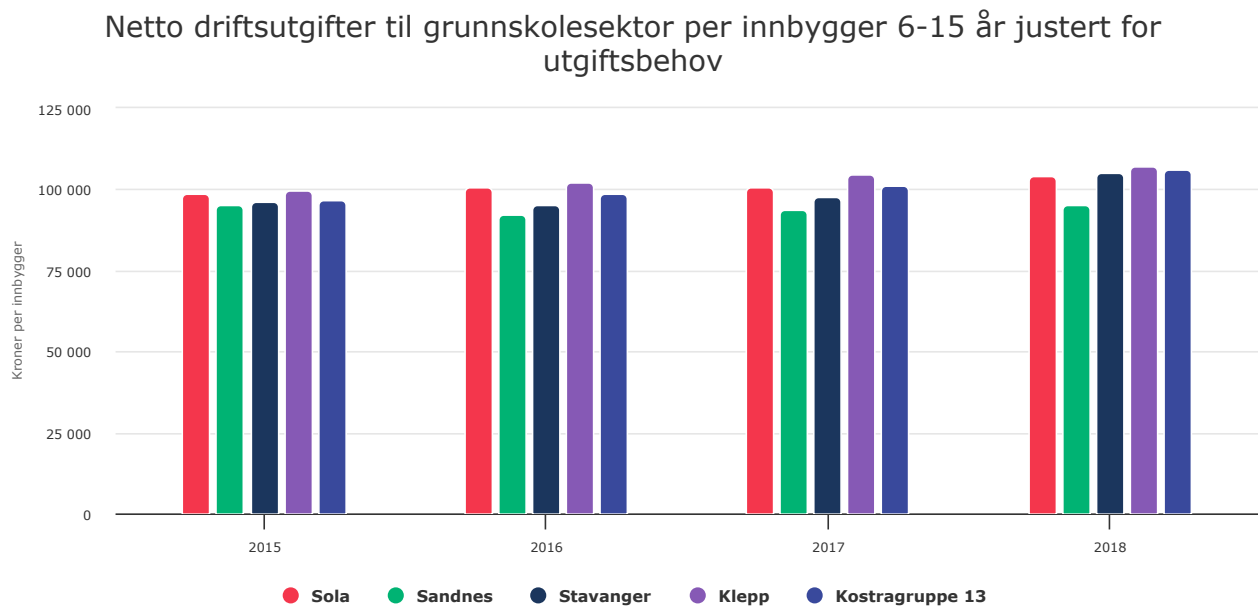
God kapasitet

Skolestruktur og kapasitet som ble vedtatt i gjeldende skolebruksplan er fulgt opp. Ny ungdomsskole i sentrum, Kjerrberget skole, vil stå ferdig til skolestart 2021. Kapasiteten ved flere skoler øker blant annet ved at datarom omgjøres til klasserom. Kommunen opplevde for første gang på mange år en nedgang i elevtallet høsten 2018.

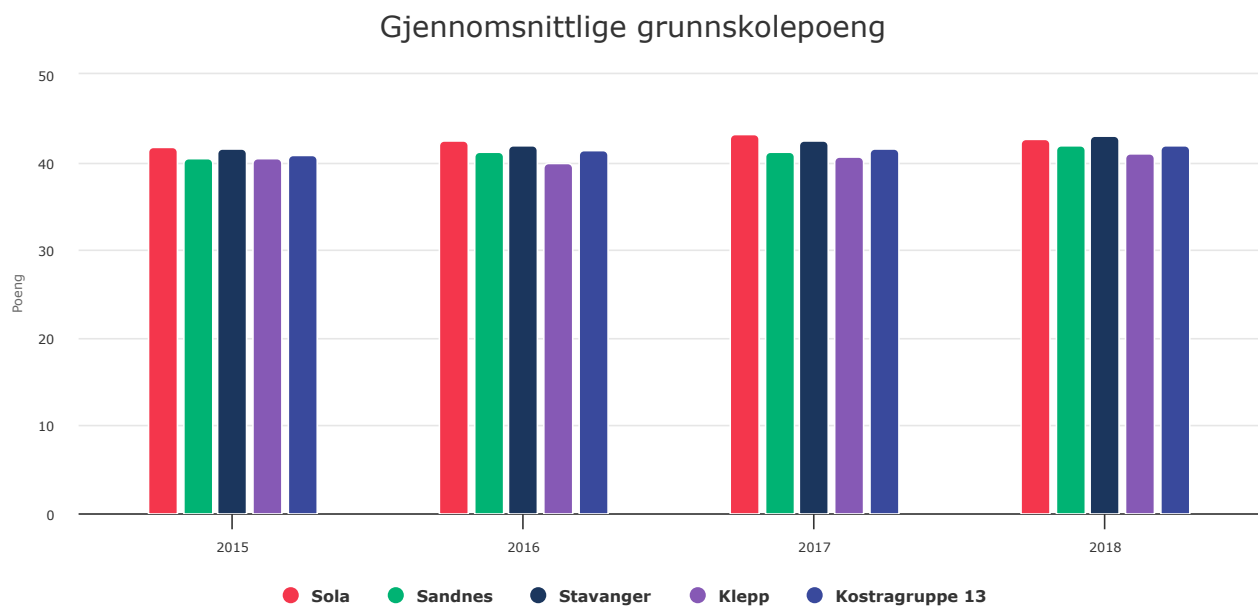
En liten nedgang, men fortsatt best

Avgangselevne fra grunnskolen våren 2018 fikk litt lavere karakterer enn de som gikk ut året før. Gjennomsnittlige grunnskolepoeng (avgangskarakterer) gikk ned med 0,6 poeng fra 43,3 i 2017 til 42,7 i 2018. Sola har likevel best resultat av de fire kommunene vi sammenligner oss med (Stavanger, Sandnes, Klepp og Randaberg).

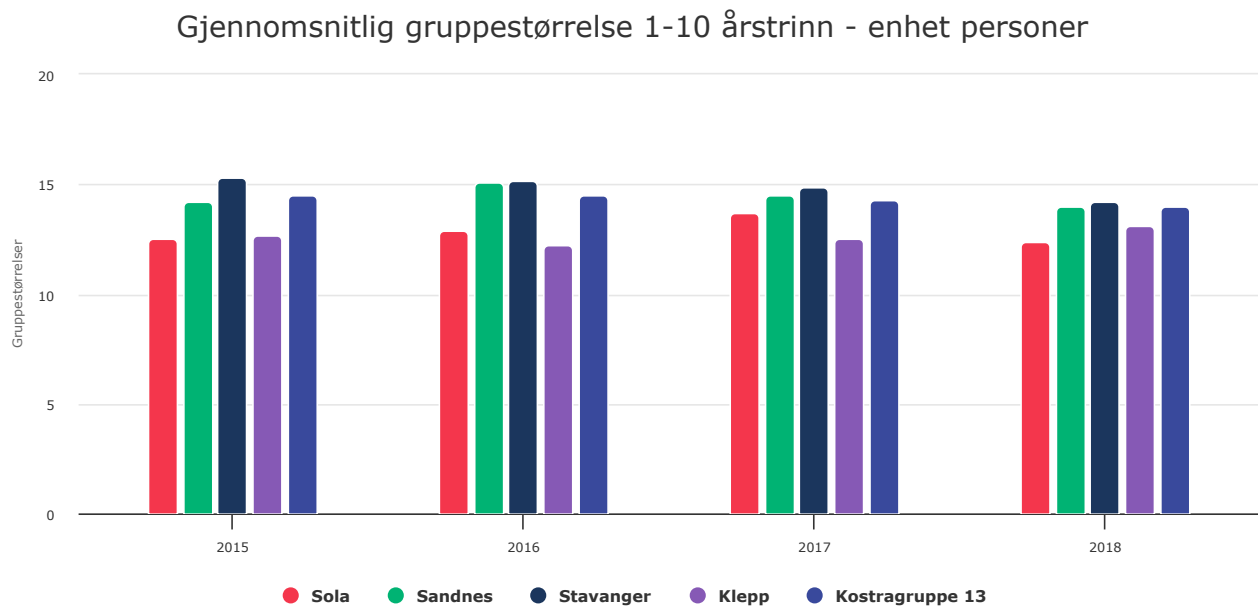
Utvalgte nøkkeltall for skole

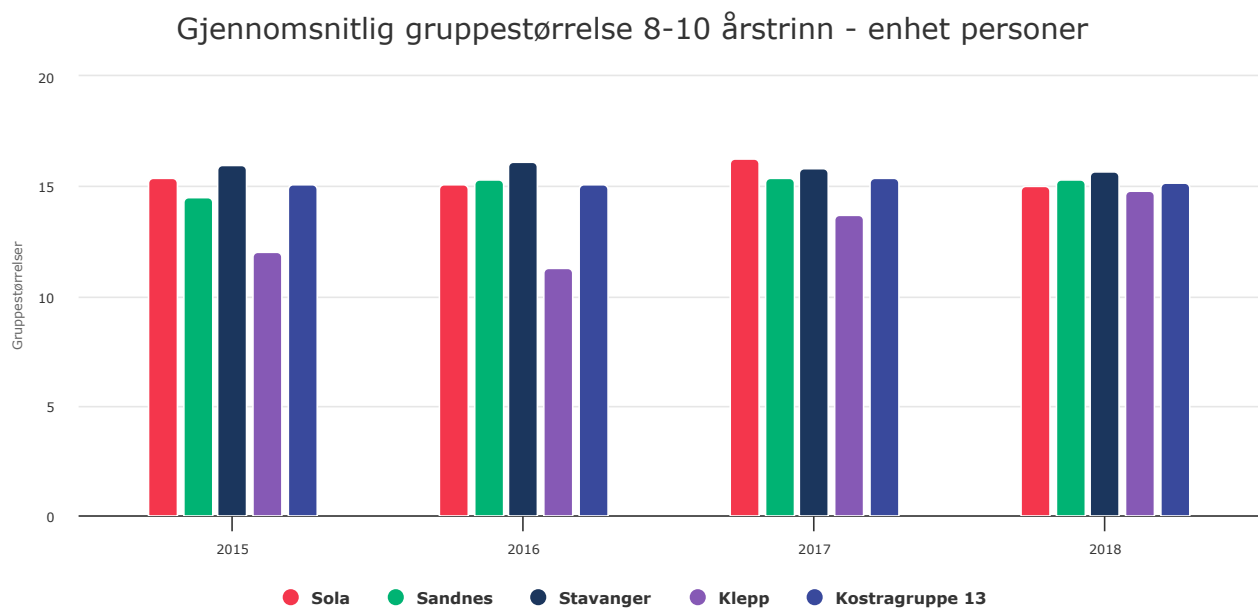
Figur 5.5 Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202,215,222,223) pr. innbygger 6-15 år justert for utgiftsbehov

Figur 5.6 Gjennomsnittlige grunnskolepoeng

Figur 5.7 Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1-10 årstrinn - enhet personer

Figur 5.8 Gjennomsnittlig gruppestørrelse 8-10 årstrinn - enhet personer

Når det gjelder netto driftsutgifter til grunnskolesektor per innbygger mellom 6-15 år, justert for utgiftsbehov, bruker både Stavanger, Klepp og Kostragruppe 13 mer enn Sola.

Sola har mindre elevgrupper på 1.-10. årstrinn enn sammenligningskommunene og Kostragruppe 13, noe som er kostnadsdrivende. Sola hadde i 2017 den høyeste gjennomsnittlige gruppestørrelsen på ungdomstrinnet 8.-10. årstrinn av sammenligningskommunene og Kostragruppe 13. I 2018 er det kun Klepp som ligger lavere, mens Stavanger, Sandnes og kostragruppe 13 ligger høyere. Gruppestørrelsene i Sola har gått ned fra 2017 til 2018 blant annet som en følge av økninger i vedtak om spesialundervisning for 1.-10. årstrinn og 8.-10. årstrinn.

Mål og status for barnevern:

Barneverntjenesten i Sola har god kvalitet på sitt arbeid. Frister overholdes og lovkrav følges opp. Tjenesten har imidlertid ikke oppdatert og ferdigstilt alle tiltaksplaner. Kvaliteten på planene og arbeidet med involvering av barn og foreldre i egne planer er likevel god, og det jobbes videre med å sikre at alle tiltaksplaner er oppdaterte og ferdigstilte.

Barneverntjenesten har oppdatert sine evalueringsrutiner og utbedret flere maler i fagprogrammet i løpet av 2018.

Barns medvirkning

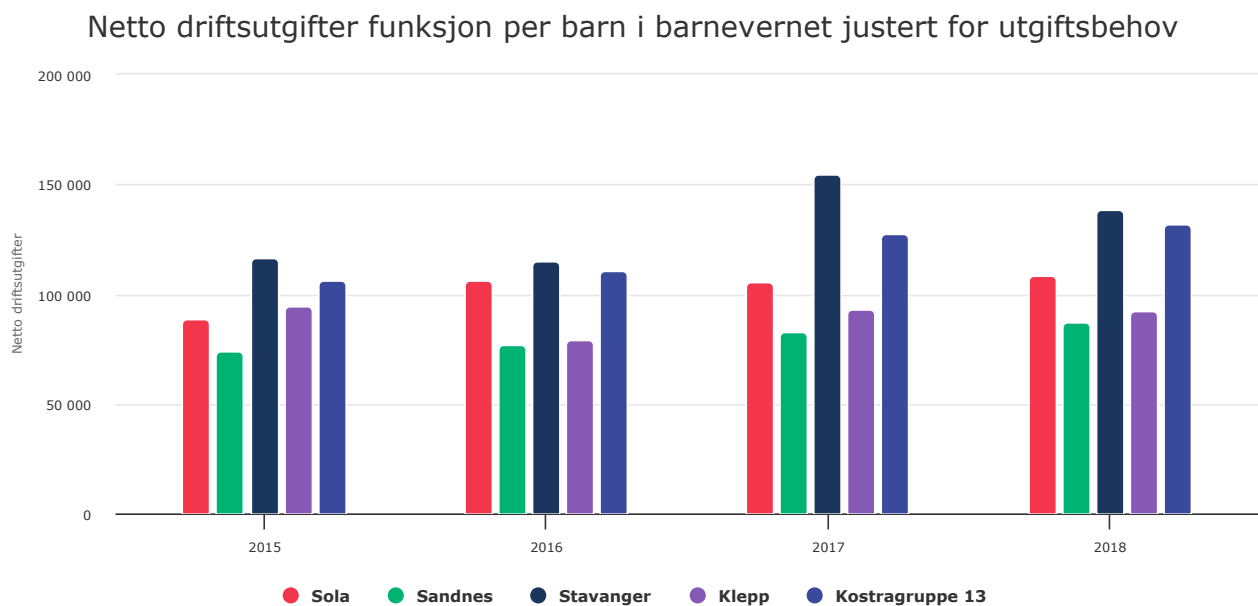
I juli 2018 ble det gjort endringer i barnevernloven. Barneverntjenesten har arbeidet med å implementere og følge opp lovkrav i den forbindelse. Målet har vært at barns medvirkning skal styrkes og barnevernets oppfølging av barn og foreldre skal bli bedre. God dokumentasjon i barnevernssakene og økt fokus på barn og familiers nettverk har vært viktige satsingsområder i år.

Barneverntjenesten jobber sammen med «barnevernproffer» fra Forandringsfabrikken (et kunnskapssenter som gjennom ti år har hentet inn kunnskap fra barn om hvordan hjelpesystemer og skole oppleves for dem). I 2018 har verdier og barnesyn vært fokusområder.

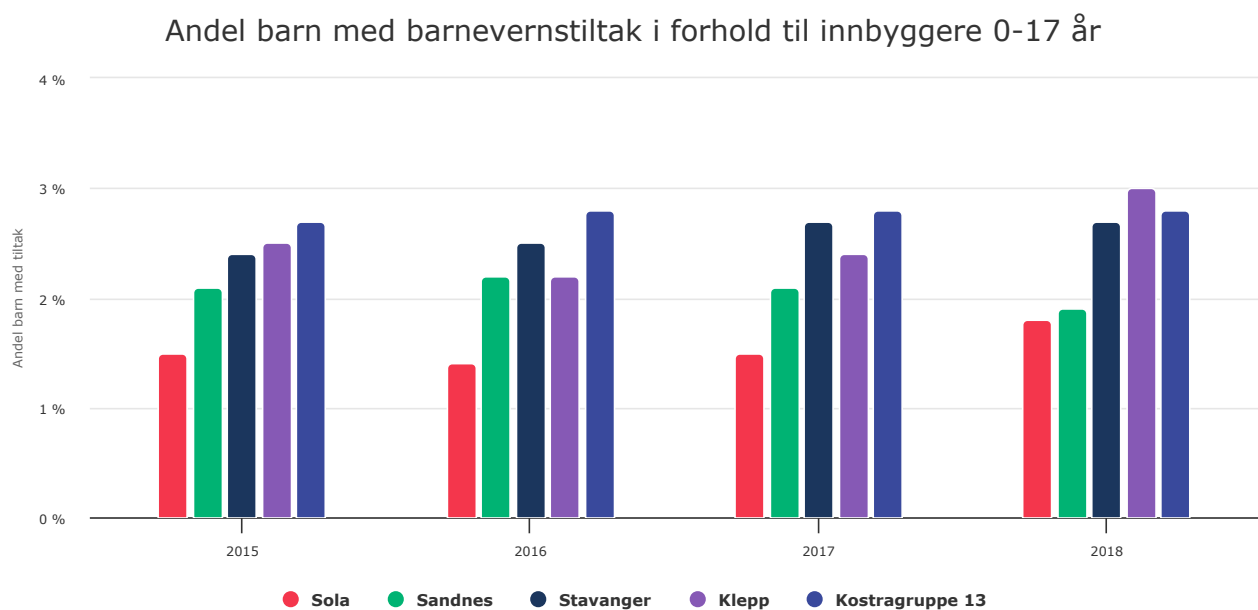
Informasjon om barnevernet

I arbeidet med å redusere frykt og myter rundt barnevernet, har barneverntjenesten etablert et spennende samarbeid med *Muslimsk fellesråd Rogaland*. Dette gir god anledning til å informere om barnevernstjenesten. I tillegg er det etablert flere gode treffpunkter gjennom voksenopplæringen.

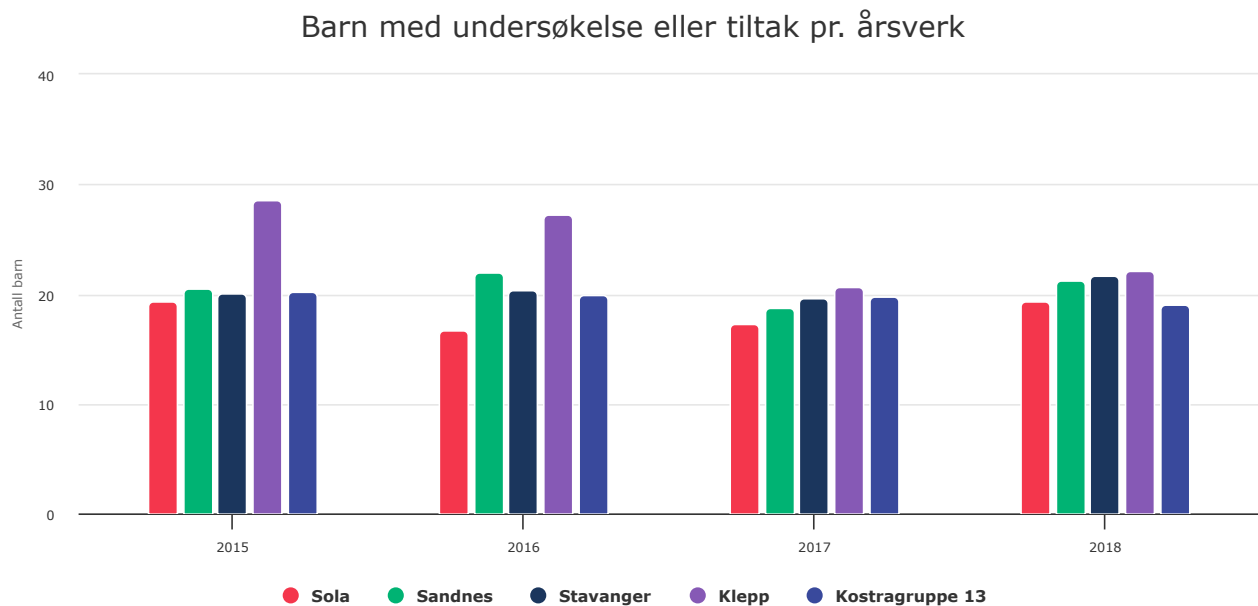
Utvalgte nøkkeltall for barneverntjenesten

Figur 5.5 Netto driftsutgifter (funksjon 244,251 og 252) per barn i barnevernet justert for utgiftsbehov

Figur 5.9 Andel barn med barnevernstiltak i forhold til innbyggere 0-17 år

Figur 5.8 Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk

Netto driftsutgifter per barn i barnevernet i Sola viste en relativt sterk økning i 2016, men har etter dette vært ganske stabilt. Sola har høyere utgifter per barn i barnevernet sammenlignet med Sandnes og Klepp, men lavere utgifter enn Stavanger og kostragruppe 13.

Sola kommune har de siste fire årene lavest andel barn med tiltak i aldersgruppen 0-17 år. Dette kan henge sammen med satsing på tidlig innsats og tilbudene som gis av familiesenteret og ungdomsteamet. Andel barn med barnevernstiltak i aldersgruppen 0-17 år økte noe i Sola og Klepp fra 2017 til 2018, mens andelen var mer stabil i øvrige sammenligningskommuner og kostragruppe 13.

Mål og status for barn, ungdom og familie:

Helsestasjon, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom, familietjenesten og ungdomsteam er organisert under barne-, ungdoms- og familietjenesten. Kompetanseheving og tverrfaglig samarbeid har vært prioriterte områder dette året.

Økt kvalitet og lik behandling

Ansatte i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom har gjennom hele 2018 arbeidet med hvordan ny *Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmede og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom* skal bidra til at praksis er i tråd med nasjonale føringer for tjenesten. Det er utviklet lokale program for tjenesten som skal bidra til at hovedsatsingsområder og spesifikke krav blir ivaretatt. Målet er økt kvalitet og et mest mulig likt tilbud til alle familier i Sola.

Kompetanseheving

Helsesykepleiere og jordmødre har fått opplæring i NBO (*Newborn Behavioural Observation*). Dette har bidratt sterkt til å øke kvaliteten på veiledningen i hvordan foreldre kan lese og tolke babyens signaler. Ved hjelp av tilskuddsmidler får nå alle nybakte familier tilbud om hjemmebesøk av jordmor (i tillegg til helsesykepleier) rett etter hjemkomst fra sykehuset. Andelen hjemmebesøk av helsesykepleier til nybakte familier øker hvert år, og er nå oppe i 85 prosent.

Bedre tilgjengelighet

Skolehelsetjenesten er også styrket gjennom tilskuddsmidler, slik at tilgjengeligheten for elever er bedre. Undervisningsopplegg om psykisk helse, pubertet, seksuell helse, krenkelser og vold tilbys nå systematisk til alle skoler.

Tidlig hjelp

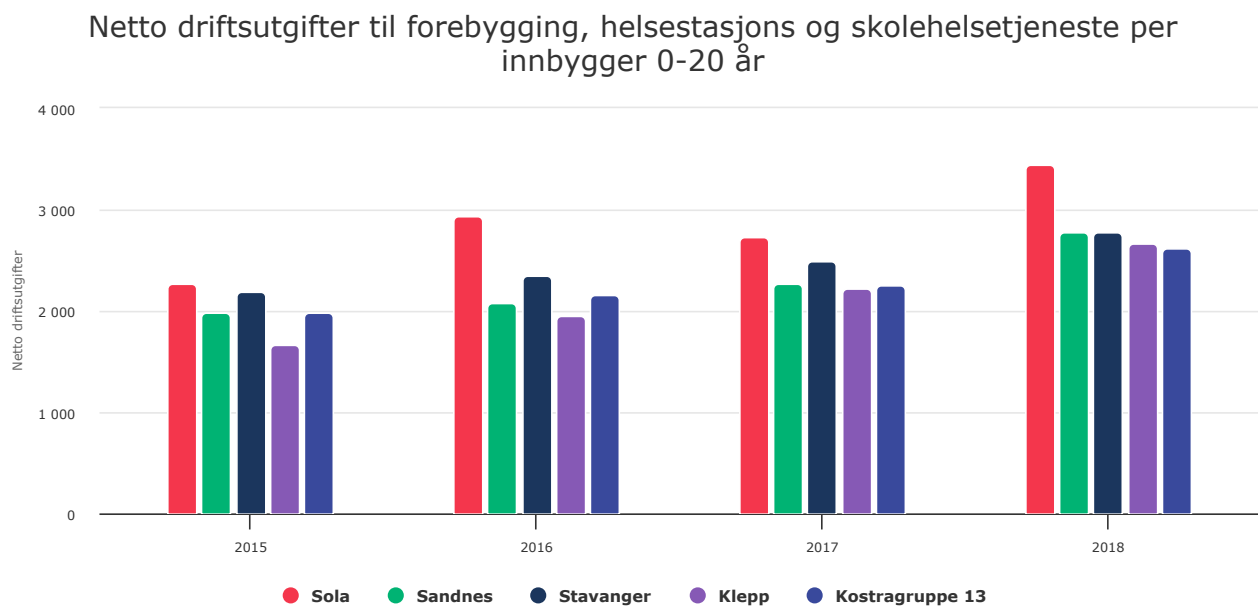
FIT (*feedback informerte tjenester*) blir nå rutinemessig brukt for å innhente barn/unge og foresatte sine tilbakemeldinger på om hjelpen har effekt. Det ble i 2018 opprettet samarbeid med Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress for å prøve ut verktøyet «stepped care». Gjennom å screene for traumer er målet at barn skal få rett hjelp tidlig.

Tett på

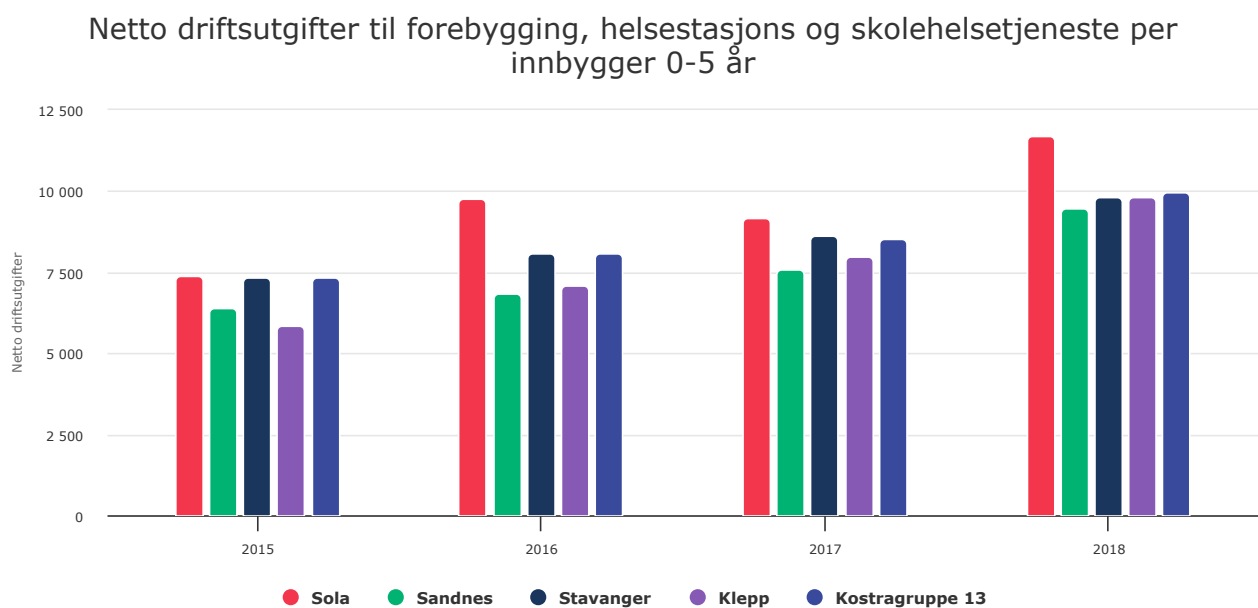
I 2018 har ungdomsteamet i kommunen økt sin tilstedeværelse på skoler, og andre arenaer hvor ungdommer oppholder seg. Forebyggende undervisning for skoleelever og foreldre/foresatte har også økt i omfang. For at viktige voksne kan støtte ungdommen til god utvikling, er det gitt Informasjon til foresatte og ansatte i kommunen om rusmiddelbruk.

Samarbeidsprosjektet, *Tett På*, mellom ungdomsteam, fritid, helsesykepleier og skole har bidratt til å styrke det tverrfaglige samarbeidet om utsatte elever i 2018.

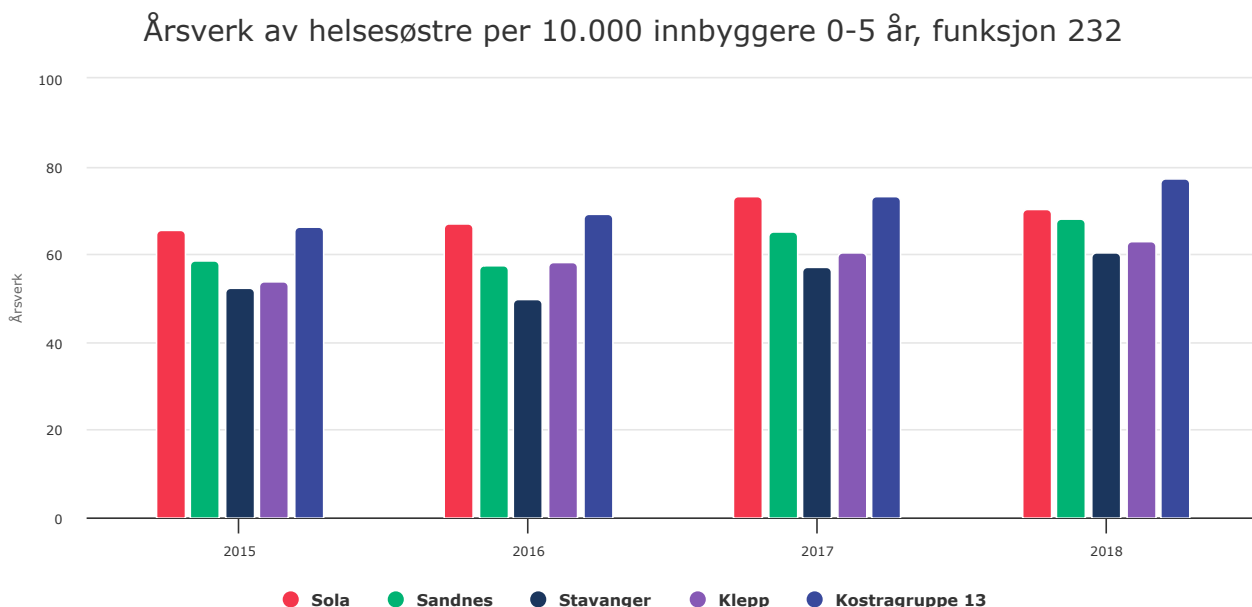
Utvalgte nøkkeltall for barn, ungdom og familie

Figur 5.9 Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons og skolehelsetjeneste per innbygger 0-20 år

Figur 5.10 Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons og skolehelsetjeneste per innbygger 0-5 år

Figur 5.11 Årsverk av helsesøstre per 10.000 innbyggere 0-5 år, funksjon 232

Sola kommune har fortsatt høyest netto driftsutgifter til forebygging sett i forhold til kommunene vi sammenligner oss med og Kostragruppe 13. Dette gjelder både per innbygger 0-20 år og 0-5 år. Dette kan skyldes at Sola kommune har fokus på tidlig innsats. Det har ikke vært anledning å korrigere disse tallene for utgiftsbehovet. Antall årsverk helsesøster per 10 000 innbyggere for barn i aldersgruppen 0-5 år er høyere i Sola enn i nabokommuner, men er nå en del lavere enn i kostragruppe 13.

Mål og status for pedagogisk-/psykologisk tjeneste (PPT):

PPT er en tjeneste for barn, unge og voksne med særlige utviklings- og opplæringsbehov. PPT har i 2018 fortsatt å prioritere tidlig innsats både i barnehage- og tidlig skolealder, arbeidet for inkluderende læringsmiljøer og deltatt aktivt i antimobbearbeidet gjennom prosjektet *VI i Sola*.

Forbedring på agendaen

PPT gjennomfører møter hver 14. dag knyttet til forbedringstemaer. Den største forbedringen for 2018 har vært et nytt fagprogram for PPT. Det innebærer et fullelektronisk arkiv og mulighet for å kommunisere elektronisk med foreldre på en trygg og sikker måte. Dette er tidsbesparende både for PPT og foreldre/foresatte.

Styrking av det systemrettede arbeidet

Arbeidet med organisasjonsutvikling, kompetanseutvikling og omgivelsene rundt barnet har bidratt til at flere barn og unge kan bli ivaretatt innenfor den ordinære opplæringen, og færre vil ha behov for spesialundervisning. På

denne måten vil flere barn og unge få hjelp tidlig og vil kunne forhindre større økonomiske kostnader for kommunen på et senere tidspunkt.

Mål og status for kultur:

Kulturområdet består av virksomhetene kulturskole, bibliotek og fritid, i tillegg til driften av kulturhuset og arbeidet innen det generelle kulturområdet. Mål og visjon for kultursektoren er Kultur for alle!

God brukertilfredshet

Kommunen har et aktivt og engasjert kulturliv, med bred deltagelse innen en rekke ulike aktiviteter. Det er stor aktivitet i de mange lag og foreningene i kommunen, samtidig som de kommunale tilbudene også viser til både god brukertilfredshet og høye brukertall. To gode eksempler fra 2018 er sommerkonserter hver onsdag i sommerferien, som samler over 200 seniorer i foajeen til musikalske innslag fra lokale artister, og familiefilm i hovedsalen på kulturhuset med opp mot 300 besøkende.

Høydepunkter

Et høydepunkt i 2018 var Skutefest i Tananger, som var en del av den store Tall Ship-festivalen i regionen. Mange flotte seilskuter lå til kai i havnen, og sammen med aktivitetene i tilknytning til skutefesten, tiltrakk dette flere tusen besøkende langs kaiene hele dagen.

Barnas store julerevy er et viktig trekkplaster, noe som gir gode leieinntekter og stor aktivitet på kulturhuset. Antall besøk har økt for hver år, fra 750 besøkende ved oppstart i 2001, til rundt 25 000 besøkende og 52 forestillinger av juleshowet «Svartrissen og sønn» i 2018. Nytt i år var tre egne forestillinger, kun for voksne. I 2017 var besøkstallet på 23 000.

Makerspace

Tjenestetilbudet for øvrig er økt med *Makerspace* rom (et kreativ rom for innbyggerne med symaskin, overlockmaskin, datamaskin, vinylkutter og 3D-printer) på biblioteket. Biblioteket har innført utvidede åpningstider, med ubetjent bibliotek før og etter den bemannede åpningstiden.

Økning innen fritidskontakter

I 2018 har det vært en økning i antall vedtak knyttet til fritidskontakter (tilrettelagt fritid). Her kan personer eller familier - som på grunn av funksjonshemming, alder eller sosiale problemer trenger hjelp til få en aktiv fritid eller komme ut av en isolert tilværelse - søke om tilrettelagt fritid. Tjenesten har hatt en gradvis økning i vedtak siden 2012. I 2018 har antall vedtak økt fra 127 til 132. Dette utgjør en økning på 9 prosent.

Støtte til aktiviteter

I arbeidet mot barnefattigdom ble det i 2018 gitt ut 100 aktivitetskort. Aktivitetsbaserte lag som har medlemmer som ikke kan betale kontingent og/eller turneringsutgifter får refusjon for tapte inntekter. I 2018 fikk 8 lag støtte –

de fleste var idrettslag. Lagene rapporterer at det blir stadig flere barn som ikke kan betale kontingenter og turneringer. Det ble i 2018 utbetalt kr 124 000 mot kr 84 000 i 2017.

Populært kulturskoletilbud

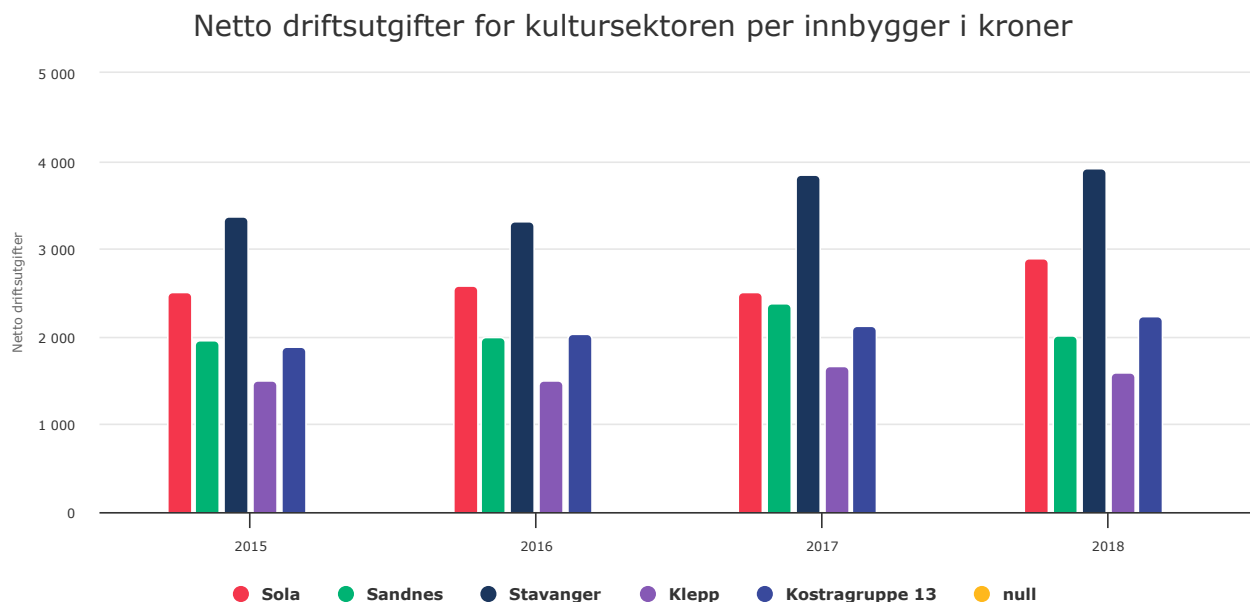
Kulturskolen har i 2018 hatt en liten økning i antall elevplasser og brukere, samtidig som også antallet på venteliste har økt noe.

Danseundervisningen i kulturskolen har fått et løft i 2018. Gjennom å kombinere ulike stillinger har kulturskolen fått tilført ny kompetanse, som betyr et utvidet tilbud for ulike nivåer, sjangre og målgrupper. Ny korpsdirigent for Tananger skolekorps ble rekruttert gjennom samarbeid med Sola Brass Band. Omdisponering av stillingsressurser har også gjort det mulig med fortsatt utprøving av faget *visuell kunst*.

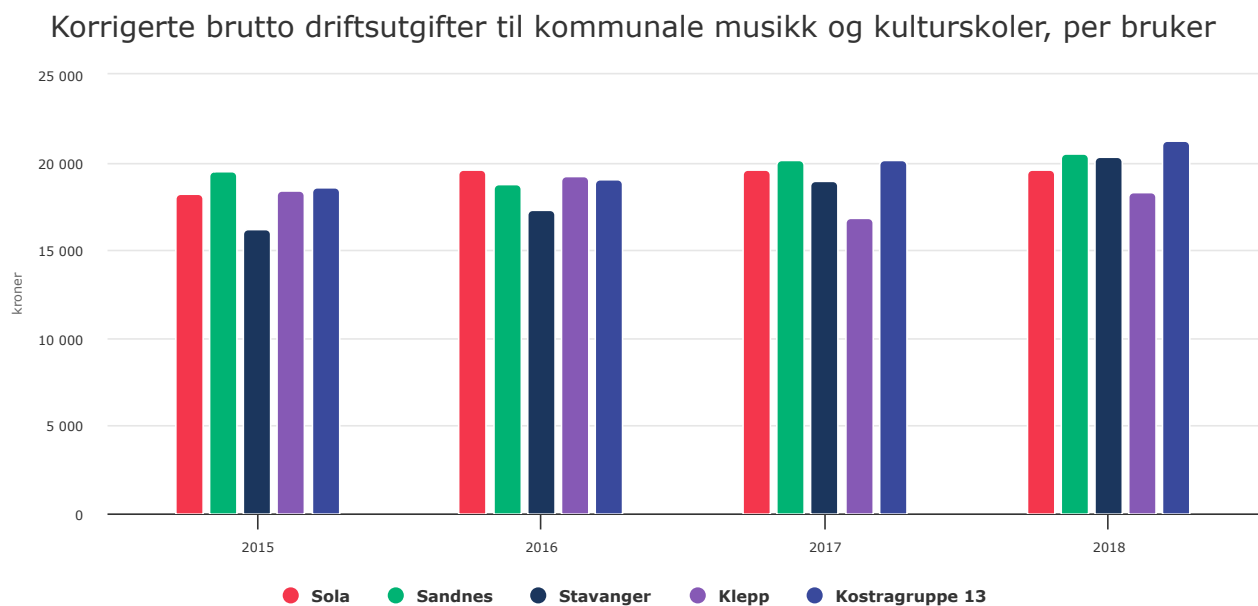
Gjennom kulturskolens samfunnsmandat som kulturelt ressurscenter, opptreden/formidling på over 50 arrangementer i året, samt samarbeidsprosjekter med barnehage og skole, er brukertall og nedslagsfelt langt større enn antall elevplasser.

Utvalgte nøkkeltall kultur

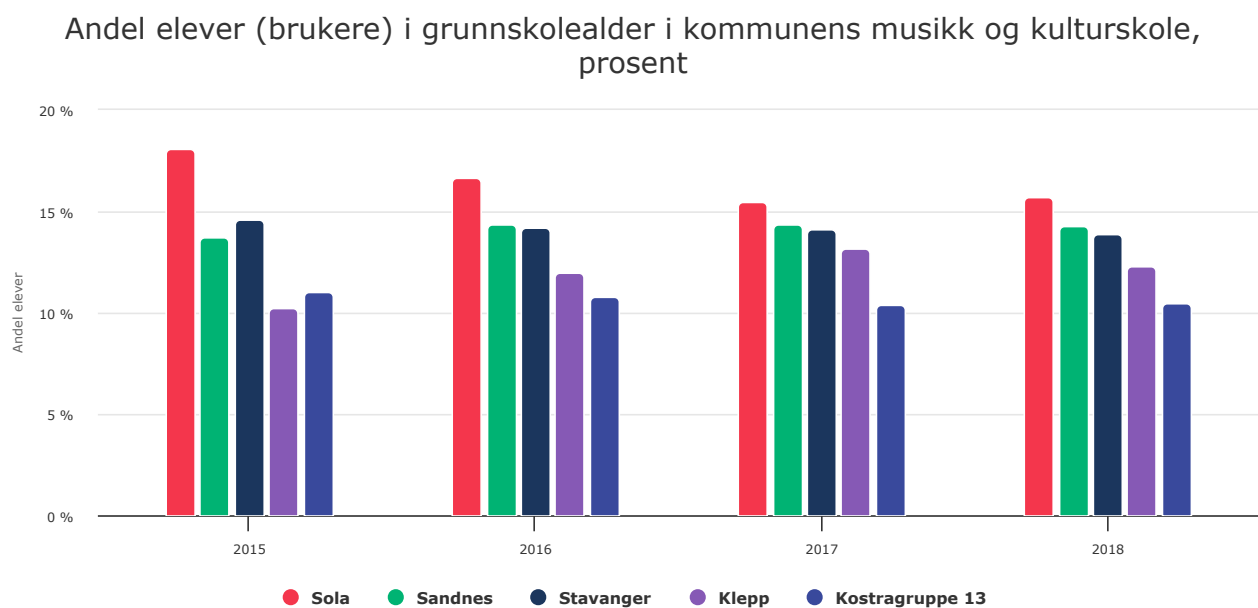
Det har også i 2018 vært fokus på å styre aktivitet og drift innenfor de økonomiske rammebetingelsene. Gjennom målrettet arbeid og god budsjettdisiplin kan sektoren under ett rapportere om et tilfredsstillende økonomisk resultat. Økte inntekter gjennom salg, utleie og billettinntekter på kulturhuset, spesielt i årets to siste måneder, er grunnen til mindreforbruket.

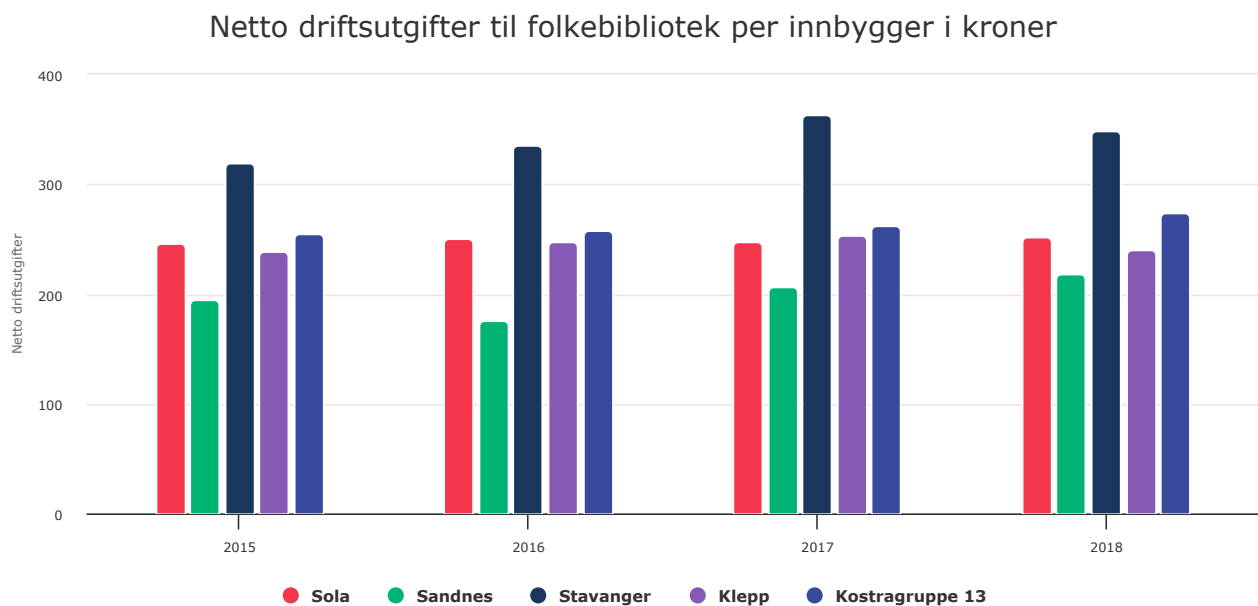
Figur 5.12 Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner

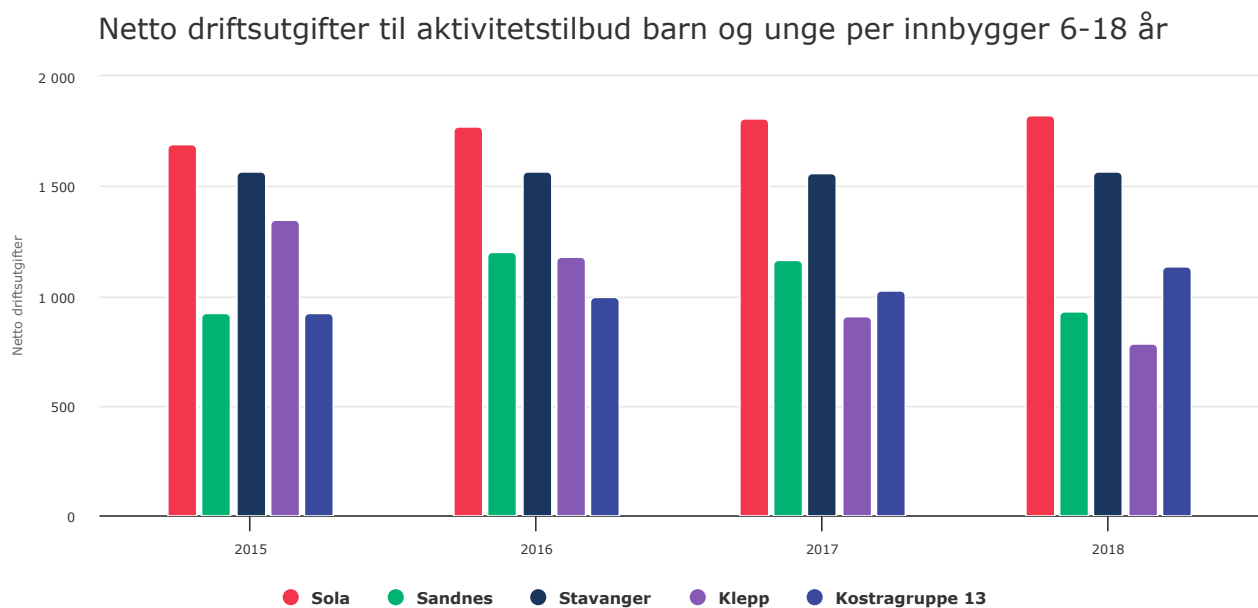
Figur 5.13 Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk og kulturskoler, per bruker

Figur 5.14 Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk og kulturskole, prosent

Figur 5.15 Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger i kroner

Figur 5.16 Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år

Sola bruker fortsatt mer på kultur enn Klepp, Sandnes og Kostragruppe 13, men likevel en del mindre enn Stavanger, målt i kroner per innbygger. Høyt aktivitetsnivå på kulturskolen er med på å øke den totale kostnaden til kultur per innbygger. Sola har lavere brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler per bruker, sammenlignet med Stavanger, Sandnes og kostragruppe 13, men fortsatt høyere enn Klepp. Sola kommune har

fremdeles høyest andel elever i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole sammenliknet med Sandnes, Stavanger, Klepp og Kostragruppe 13. Kulturskolen har også et betydelig antall brukere som ikke er i grunnskolealder. Dette indikerer at kulturskolen i Sola har en effektiv drift. Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger er lavere i Sola enn Stavanger og Kostragruppe 13, men noe høyere enn Sandnes og Klepp.

5.2 Levekår

Tjenesteområdet levekår skal utvikles i tråd med *Kommunedelplan for tjenesteutvikling i helse- og velferdstjenesten 2017-2029*. Arbeidet med nye og endrede tjenester, nye løsninger og andre måter å jobbe på, har fortsatt i 2018. Målet er å bidra til økt livskvalitet og mestring i befolkningen, og samtidig opprettholde funksjonsnivået blant innbyggerne så lenge som mulig.

Levekår består av sju virksomheter i tillegg til stabsfunksjoner, som tilbyr pleie og omsorg, psykiatri, behandling, rehabilitering og sosiale tjenester.

Viktige resultater for 2018:

I 2018 er det gjennomført flere brukerundersøkelser i helse- og omsorgstjenestene. Innbyggerne er i stor grad fornøyde med tjenestene de får, og med måten tjenestene leveres på.

Implementering av kommunedelplanen for helse- og velferdstjenestene i kommunen har vært et viktig satsningsområde i 2018. Andre prioriterte oppgaver har vært omstillingsarbeid, forenkling, forbedring og fornying (FFF), i tillegg til oppfølging av Rogaland revisjons rapport om *Samhandlingsreformen*.

Økt samhandling

Levekår har arbeidet målbevisst mot økt samhandling og styrking av pårørendes og frivilliges rolle i tjenesteutviklingen. Gjennom tilbud som Frisklivscentralen, Psykisk helse og rus og rehabilitering, tar innbyggerne medansvar for sin egen rehabilitering og behandling. Blant annet er *Pårørendekvelder* innført. Kirkens bymisjon starter opp i *Stangelandsenteret* og Frivillighetssentralen inngår i kommunal drift ved kultur og fritid.

Hjemmetjenesten, hjemmerehabilitering og korttids- og rehabiliteringsavdelingen jobber med gode pasientforløp gjennom «*hva er viktig for deg*»-metodikk. Det har blitt jobbet godt med dette over tid og arbeidet vil kreve utholdenhet for å sikre implementering i tjenestene.

Fokus på egenmestring

Psykisk helse og rus implementerer *recovery*-metodikk, og har økt kompetansen hos personalet på området. Det er også tatt i bruk selvhjelpskurs og mer fokus på grupper fremfor individuell hjelp. Blant annet er det i 2018 opprettet flere IMR-grupper (IMR = IllnessManagementRecovery, eller egenmestringsgrupper). Resultatene er økt rehabilitering og økt mestring hos innbyggerne.

Digitale tjenester

Innen velferdsteknologi er det startet flere gode initiativ knyttet til digitalisering og forenkling. Kartlegging og tilrettelegging for eRom (mobil pleie på institusjoner) har forbedret dagens mobile pleie for hjemmetjenestene. Mobil pleie er nå tilrettelagt og tatt i bruk i alle virksomhetsområdene hvor løsningen passer inn i tilbudet. Det er innført digital postgang ut til innbyggerne gjennom løsningen *SvarUt*. Elektroniske skjema for enklere søknader om helsetjenester på nett er innført. NAV har tatt i bruk *DigiSos* (nasjonal løsning) som gjør det enklere å søke om sosialtjenester. Digitaliseringen blir tatt godt imot, tiltakene forenkler hverdagen for de som jobber i tjenestene og det skaper større trygghet og forutsigbarhet hos innbyggerne.

Dette jobber vi videre med:

Velferdsteknologi

Det satses videre på velferdsteknologiske løsninger i kommunen og samtidig er det tett samarbeid med andre kommuner. Sola kommune leder et interkommunalt prosjekt innenfor velferdsteknologi. Prosjektet omfatter nå 14 kommuner og skal gå frem til 2020. Gjennom prosjektet skal nye velferdsteknologiske løsninger testes ut og settes i drift. Høsten 2018 ble det blant annet gjort en felles anskaffelse av elektronisk medisineringsstøtte for alle deltakerkommunene. Prosjektet yter ellers støtte i prosessen med å implementere ny teknologi i kommunene, i tillegg til å gi et kompetanseløft gjennom *Velferdsteknologiens ABC*, gevinstrealisering og kartlegging av tjenestereiser.

Samhandling

Hospitering på tvers av virksomhetene har vært et viktig tiltak i 2018 for å bedre samhandling og tjenesteutvikling på tvers i egen organisasjon. Dette arbeidet blir videreført og vil være viktig også i 2019.

Utbedring av kommunale boliger

Det er 15 innbyggere som venter på kommunal bolig. De ledige boligene sammenfaller ikke med innbyggernes behov, i størrelse og utforming. Ti av dem som venter bor allerede i en kommunal bolig, men har endret behov. Flere av boligene som venter på oppussing har ett soverom. Det vurderes behov for kjøp av en til to boliger med flere soverom i løpet av 2019.

Rekruttere og beholde dyktige medarbeidere

Fagkompetansen på sykehjemmene er god, men det vil være avgjørende å sikre gode søkere til stillinger innen hele levekårsområdet i årene framover. I 2018 er det gitt et rekrutteringstillegg som medfører at kommunen lønnsmessig er på lik linje med Stavanger kommune og over sykehuset, når det gjelder nybegynnerlønn. For å øke det reelle antallet årsverk i omsorgstjenestene har det vært fokus på å øke andelen ansatte som arbeider heltid i tjenestene. Kommunen deltar blant annet i prosjektet *Nytt blikk*, hvor målet er å øke antall heltidsstillinger.

Mål og status:

Pleie og omsorg

Pleie og omsorg i Sola kommune består av Tjeneste- og koordineringskontoret, Miljøtjenesten, Psykisk helse, Fysio- og ergoterapi, og sykehjemmene, Sola sjukeheim, Sola bo- og hjemmetjenester og Tananger bo- og hjemmetjenester (Tabo).

Målene for virksomhetene er knyttet opp mot kommunedelplanen Kommunedelplan for tjenesteutvikling i helse- og velferdstjenesten 2017-2029. Virksomhetene har i 2018 jobbet internt med å utarbeide handlingsplaner knyttet opp mot kommunedelplanen. Alle virksomhetsledere og avdelingsledere deltar i kommunens lederutviklingsprogram.

Hovedmål:

1. Det skal ytes pleie- og omsorgstjenester ut fra individuelle behov, og tjenestene skal bidra til å opprettholde livskvalitet
2. Det skal fremmes økonomisk og sosial trygghet ved å hjelpe personer over vanskelige livssituasjoner
3. Det skal arbeides med forebyggende arbeid på ulike felt for å bidra til at innbyggerne har best mulig helse
4. Det skal legges til rette for at livskvaliteten for alle innbyggerne styrkes gjennom aktivt samfunnsengasjement og kulturell deltakelse i et trygt lokalmiljø

Styringsparameter/mål 2018:

Styringsparameter	Mål 2018
Sammen om tjenesteutvikling	• Forankring og implementering av kommunedelplan for tjenesteutvikling i helse- og velferdstjenester 2017-2029 • Innbyggerne tar medansvar, og gjennomfører rehabilitering og behandling • Innbyggerne gjøres i stand til å ivareta egen helse, på best mulig måte • Etablere arenaer/møtepunkter for samhandling og tjenesteutvikling • Styrke pårørendes, venners og familiens rolle • Videreutvikle samarbeidet med frivillige lag og organisasjoner
Nye arbeidsmetoder	• Alle virksomhetsledere og avdelingsledere skal gjennomføre lederutviklingsprogrammet i Sola kommune • Redusere dekningsgrad langtids institusjonsplasser • 100 prosent belegg på korttidsavdelingene • Økt bruk av rehabiliterende arbeidsmetoder i tjenestetilbudene

Velferdsteknologi	• Implementere og teste ut nye velferdsteknologiske løsninger • Tilrettelegging av bolig • Utrulling av elektronisk medisineringsstøtte Sola bo- og hjemmetjenester • Utvide bruken av mobil pleie
-------------------	---

Tjenestereiser

I løpet av året har virksomhetene søkt bistand hos utviklingsavdelingen i kommunen og gjennomført ulike FFF-prosesser (forenkling, fornying og forbedring). Flere virksomheter har tatt i bruk tjenestereiser som verktøy for å gjennomføre prosesser, hvor hensikten er å forstå mennesker og hvordan tjenestene må passe inn i deres hverdag.

Økning i bruk og etterspørsel

I 2018 har antall vedtakstimer og antall innbyggere som får bistand av hjemmetjenesten økt. Antall vedtakstimer for praktisk bistand er redusert med 13,8 prosent i 2018, samtidig har hjemmesykepleie økt med 8,2 prosent. Videre ser vi at antall brukere med praktisk bistand og/eller hjemmesykepleie har økt med 16 prosent.

I 2018 benyttet 39 innbyggere seg av privat leverandør for avlastning, mens 24 innbyggere brukte kommunal avlastning. Det har vært en økning fra 2017 på privat avlastning. Fire innbyggerne benyttet seg av private miljøtjenester.

Brakerstyrt personlig assistanse utført av private har økt fra fem til sju i 2018. Mottakere av omsorgslønn har økt med rundt 15 prosent i 2018.

Det er økning i bruk av sykepleieklinikk, hjemmehabilitering og andre lavterskeltilbud. Det er også en økning i vedtak på hjemmetjenester, men det er nedgang i praktisk bistand. Det er positivt at tjenestene på laveste tjenestenivå benyttes mer. Økning i hjemmetjenester kan ses i sammenheng med målet om at innbyggerne bor hjemme lengre, dermed får denne gruppen større funksjonsutfordringer. Årsak til nedgang i praktisk bistand hjemmehjelp kan ha sammenheng med at flere kjøper tjenesten privat eller har familie som hjelper til.

Kommunalt hjelpemiddellager har økt antall henvendelser. Hjelpemiddellageret fikk tilført ressurser i 2018 og har gitt kortere responstid på utlevering, innhenting og reparasjoner.

Rask psykisk helsehjelp

Rask psykisk helsehjelp (RPH), som innebærer korttids behandlingstilbud i kommunen for personer over 16 år med mild til moderat angst, depresjon, begynnende rusproblemer og/eller søvnvansker, startet opp i 2017. Til nå har 141 innbyggere benyttet seg av tilbudet. Virksomheten jobber etter en trappetrinnsmodell hvor første trinn er rask psykisk helsehjelp. Ved behov vil innbyggerne gå videre på KIB (kurs i belastningsmestring) og kurs i IMR (Illness management and recovery). Gjennomsnittlig ventetid for å delta i programmet er 12,7 dager. Det jobbes videre med å finne gode metoder for å innhente rapporter på arbeids- og sykemeldingsstatus etter endt

behandling. Alle deltakerne som avsluttet behandling i 2018 hadde færre symptomer både på angst og depresjon.

Korttidsplasser

I 2018 var dekningsgraden på korttidsplass 96,2 prosent. Tallet er omtrent uforandret fra 2017. Målet om 100 prosent dekningsgrad i statistikken vil innebære et konstant overbelegg på korttidsavdelingene i kommunen. Et fullt belegg vil tilsi 97 prosent, i lys av at utskrivningsdagen ikke regnes med.

Korttidsavdelingen har i perioder hatt kapasitetsutfordringer. Dette har medført at kommunen ikke har klart å ta imot alle utskrivningsklare pasienter fra sykehuset som har behov for institusjonsplass fra første døgn. I noen perioder har det vært ledige senger, men dette har ikke sammenfalt med perioder med mange utskrivningsklare innbyggere fra SUS. Sola kommune er registrert med 464 døgn for pasienter som var meldt utskrivningsklare fra SUS i 2018. Dette er en nedgang på 104 døgn sammenlignet med 2017. Øyeblikkelig hjelp-plassene ble benyttet i 170 døgn i 2018 noe som er langt høyere enn i 2017 med 91 døgn.

Rehabilitering og helsefremmende aktivitet

I 2018 mottok 105 personer hjemmerehabilitering. 45 prosent er avsluttet og har ikke behov andre tjenester, 42 prosent har uendret behov for tjenester etter gjennomført rehabilitering, og 14 prosent avsluttet rehabiliteringen med et økt behov for kommunale tjenester.

Frisklivssentralen hadde 134 deltakere i 2018, hvorav 87 var nye deltakere. Frisklivssentralen, som blant annet tilbyr livsstilsveiledning, kostholdskurs og gruppetrening, samarbeider tett med Rask psykisk helsehjelp (RPH) og Familiesenteret.

I overkant av 100 innbyggere deltok ukentlig på treningsgrupper for 60 år+ eller nettbasert trening på Stangelandssenteret og i Tanangerhallen. Det er tilsvarende deltakelse som i 2017. I tillegg tilbys ni gruppetreninger for eldre med dårlig funksjon ved Sola sjukeheim og Tabo.

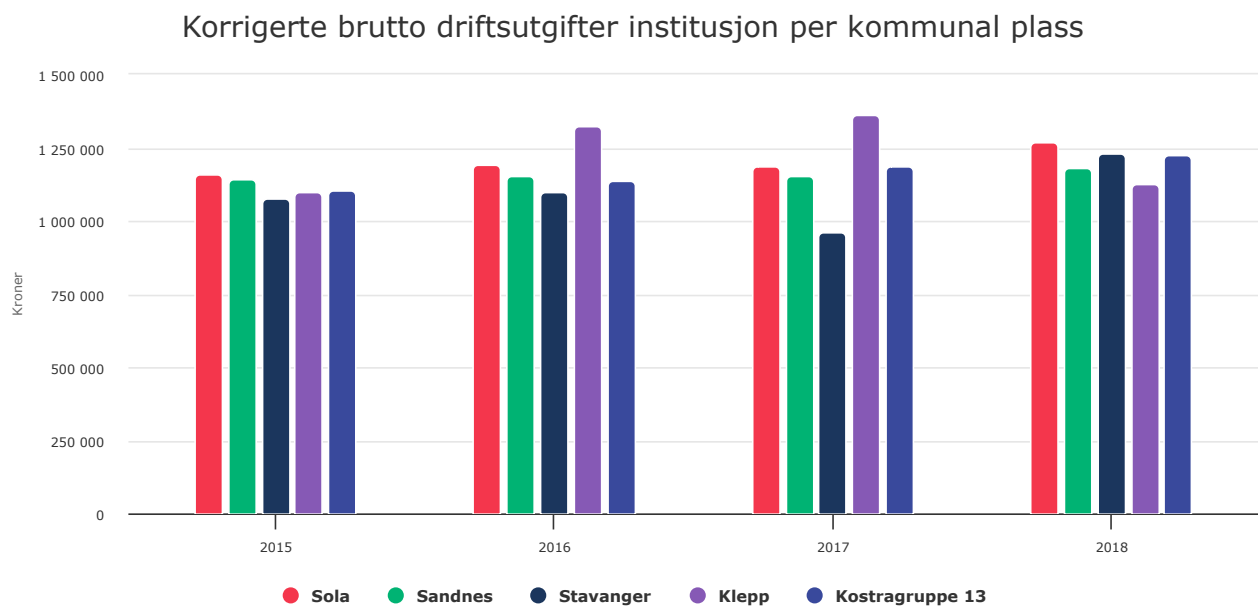
Arbeidstrening

Det er få passive stønadsmottakere. Årsaken er i hovedsak helseutfordringer eller at de venter på avklaring. I 2018 har 42 personer deltatt i kvalifiseringsprogrammet, og i gjennomsnitt har det vært 30 personer i arbeidstrening. Dette gjelder både for deltakere som har avsluttet introduksjonsprogrammet og stønadsmottakere under 30 år.

Flere kommunale enheter tilbyr arbeidstrening uten at det er opprettet formelle avtaler med hver enhet. I 2018 overtok arbeidstreningssesjonen store deler av NAVs koordinering av arbeidstreningsplasser. Noe som har resulteret i tettere oppfølging på arbeidsplassen.

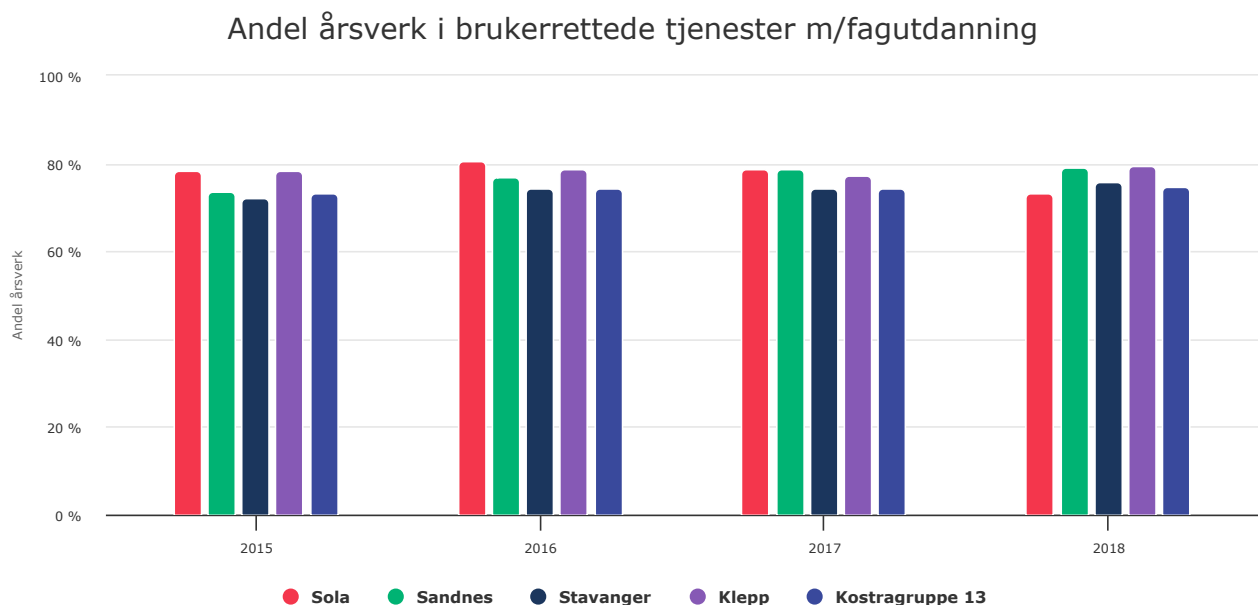
Utvalgte nøkkeltall

Under er noen utvalgte kostra indikatorer for levekår. Grunnet manglende tall fra SSB tabell 12292 og 12003 er det seks KOSTRA tabeller som omhandler hjemmetjeneste og brukere med omfattende bistandsbehov som ikke blir tatt med i 2018 årsrapporten.

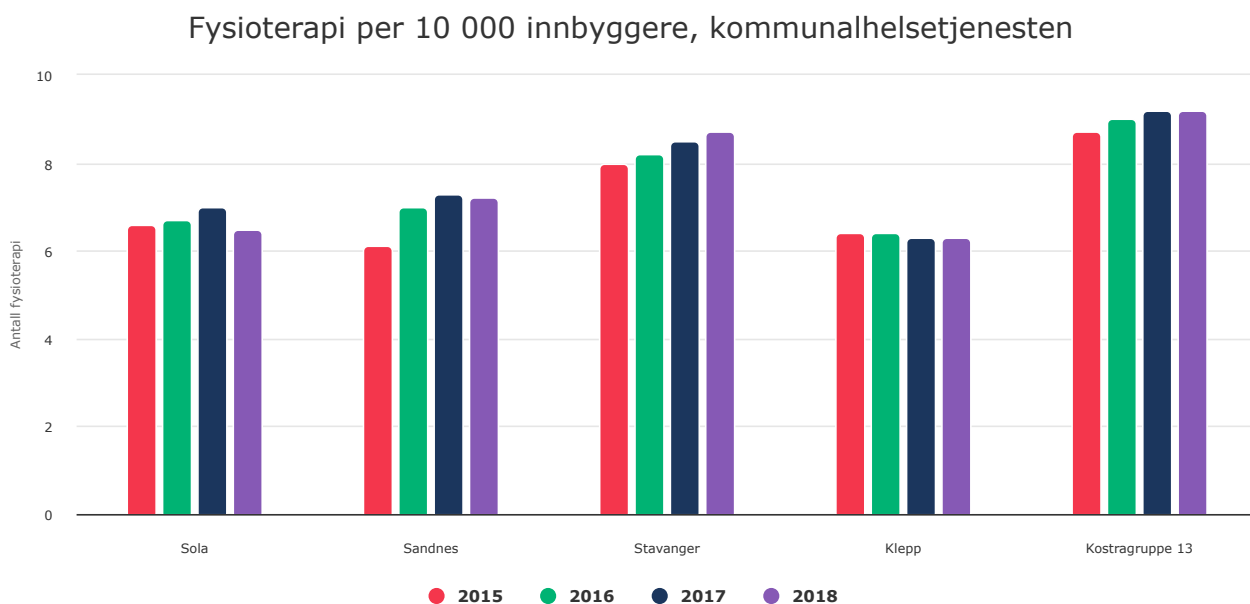
Figur 5.16 Korrigerte brutto driftsutgifter institusjon per kommunal plass

Korrigerte brutto driftsutgifter per kommunal plass i institusjon er høyere i Sola enn hos nabokommunene Sandnes, Stavanger og kostragruppe 13. I 2018 er Sola kommune for første gang den kommunen som har den dyreste driften av sammenligningskommunene. Sola kommunes kostnader har økt med kr 78 000 per kommunal plass siden 2017. Økningen skyldes blant annet økt tilleggspremie pensjon samt økte lønnskostnader på sykehjemmene relatert til brukerne.

Figur 5.17 Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/fagutdanning

Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning har vært stabilt de siste årene, men i 2018 ser vi at Sola kommune ligger lavest med 73,1 prosent mot 78,7 prosent i 2017. Klepp og Sandnes ligger høyest med 79,5 prosent og 79,3 prosent respektivt. Stavanger kommune har økt til 75,8 prosent, mens kostragruppe 13 har 74,6 prosent. Vi ser en nedgang i brukerrettede årsverk med fagutdanning i Sola kommune grunnet omstillingsarbeid samt ufaglærte som arbeider mot fagbrev. Videre har Sola kommune flere prosjekter blant annet Menn i Helse, der ufaglærte menn får arbeid innen helsesektoren.

Figur 5.18 Fysioterapi per 10 000 innbyggere, kommunalhelsetjenesten

Inkludert avtaleterapeuter har Sola kommune totalt 6,5 Fysio- og ergoterapiårsverk per 10 000 innbyggere. Sola kommune ligger høyere enn Klepp med 6,3, men lavere enn Sandnes, Stavanger og kostragruppe 13. Sola kommune har hatt en positiv økning de siste tre årene.

Mål og status

NAV – sosiale tjenester

Hovedmål	Delmål
Redusere utgifter til sosialhjelp	- Andel langtidsmottakere skal være under 35 prosent av sosialhjelpmottakerne. - Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde skal være under 40 prosent. - Ingen under 30 år skal være passive stønadsmottakere.

• Praksisplasser i kommunale virksomheter øker med minimum 15 plasser. • Samarbeidsavtaler om praksisplasser i private bedrifter i nærområdet øker med minimum 10 plasser. • 30 prosent av de i arbeidstreningspraksis går over i vanlig ordinært arbeid. • Minimum 40 skal delta i kvalifiseringsprogrammet. • Ingen i introduksjonsprogrammet skal avsluttes til å bli passive mottakere av sosialhjelp. • Å inneha tilstrekkelig antall kommunale utleieboliger til vanskeligstilte. • Utgifter til sosialhjelp per mottaker reduseres.

I 2018 har 571 innbyggere mottatt sosialhjelp. Av disse har 35,9 prosent mottatt sosialhjelp i mer enn fem måneder. 39,9 prosent har sosialhjelp som hovedinntekt.

Utgifter til sosialhjelp har økt med 2 prosent per mottaker i 2018.

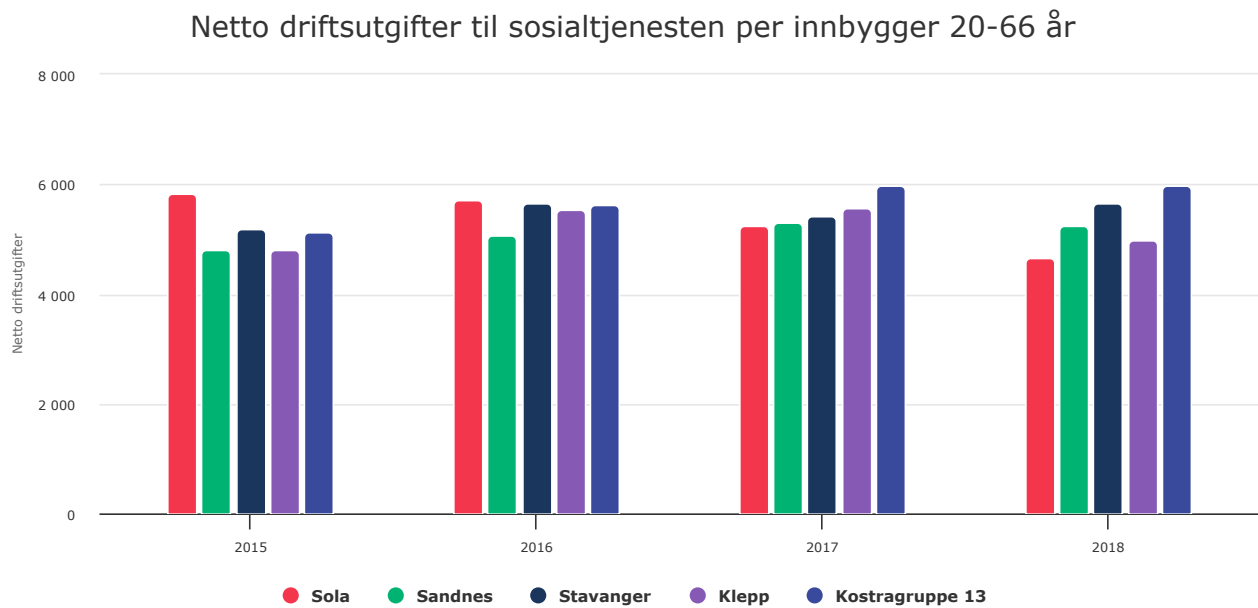
Kommunale utleieboliger

Per 31. desember 2018 var det 15 ledige kommunale utleieboliger til vanskeligstilte, hvorav 12 boliger skal pusses opp før innflytting, to er benyttet midlertidig til annet formål og en bolig er klar for innflytting.

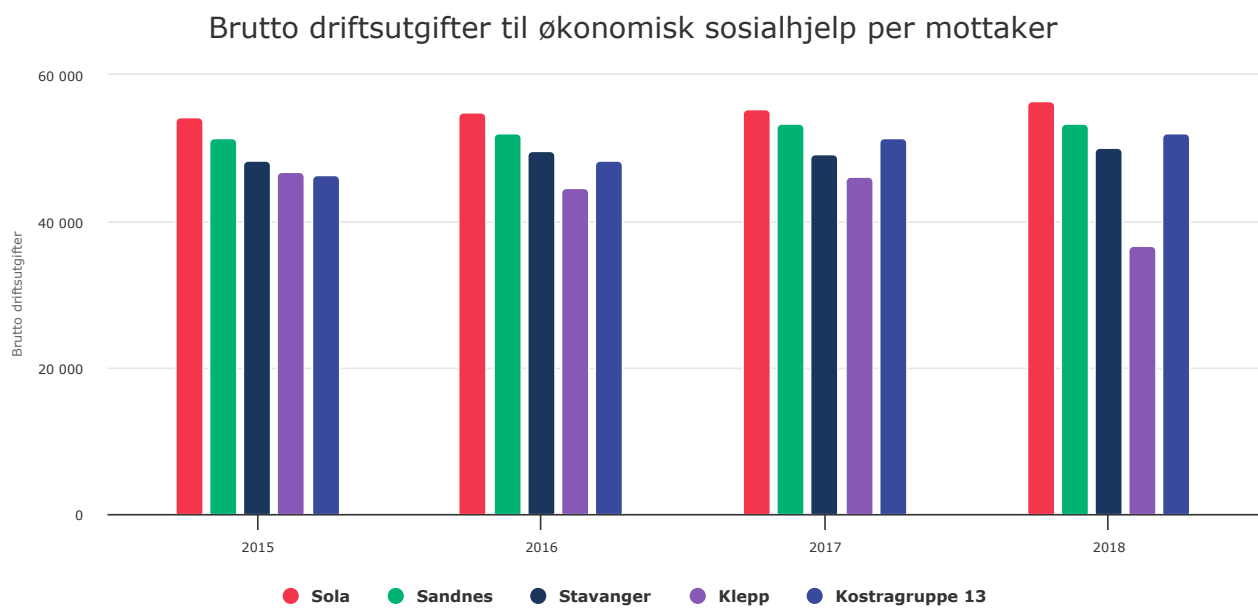
Kurs og arbeidstrening

Innbyggere under 30 år har deltatt i Arbeidstreningsseksjonen, i veiledningskurs på lokalkontoret, *Kvalifiseringsprogrammet* med mer. NAV Sola vil fortsette med gruppebaserte kurs, som *Temahjulet*, hvor motivasjon, energi i hverdagen, arbeidsmarked, jobbsøking og økonomi - sjef i eget liv - er tema.

- 42 innbyggere har deltatt i kvalifiseringsprogrammet.
- 87,5 prosent av deltakerne i introduksjonsprogrammet gikk over i arbeid, skole eller i aktivitet i form av kvalifiseringsprogram eller arbeidstrening etter tre år i introduksjonsprogrammet.

Figur 5.19 Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år (justert for utgiftsbehov)

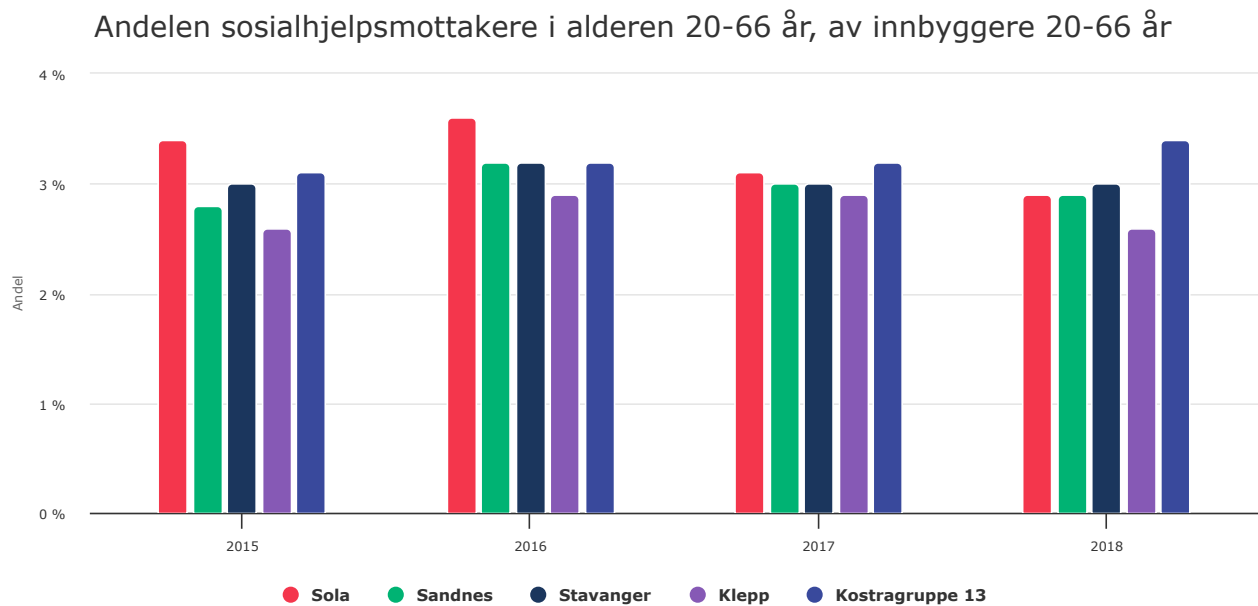
Figur 5.20 Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp per mottaker

Figur 5.21 Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned

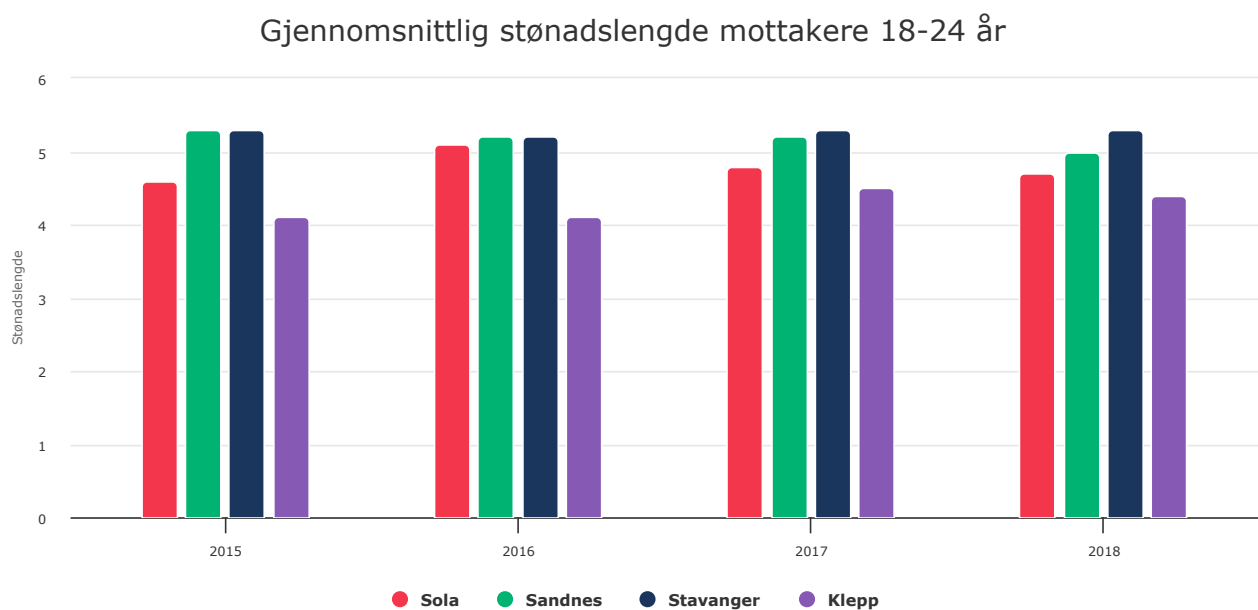
De siste fire årene har netto driftsutgifter til sosialtjenesten per innbygger i alderen 20-66 år justert for utgiftsbehov blitt redusert. Sola har nå lavere netto driftsutgifter til sosialtjenesten per innbygger 20-66 år enn kostragruppe 13 og sammenligningskommunene Stavanger, Sandnes og Klepp.

Sola kommune har de høyeste brutto driftsutgifter til økonomisk sosial hjelp per mottaker på kr 56 333. Sola kommune har hatt en liten økning hvert år de siste fire årene. Alle sammenligningskommunene ligger relativt likt utenom Klepp som har de laveste brutto driftsutgiftene på kr 36 607.

Videre viser kostra-tallene at Sola har høyere gjennomsnittlige utbetalinger per stønadsmåned i Sola enn nabokommunene Stavanger og Klepp, men ikke Sandnes. Dette vil være med å påvirke høyere bruttodriftsutgifter til økonomisk sosial hjelp per mottaker.

Figur 5.22 Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggere 20-66 år (justert for utgiftsbehov)

Figur 5.23 Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år

Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år av innbyggere i aldersgrupper er jevnt for alle sammenligningskommunene, utenom Kostragruppe 13 som har en høyere andel. De siste tre årene har andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år blitt redusert og Sola kommune har lavere andel enn i 2014, før den økonomiske nedgangen startet i regionen.

Sola kommune sammen med Sandnes er de eneste av nabokommunene hvor gjennomsnittlig stønadslengden for mottakere 18-24 år har blitt redusert fra 2016. Dette kan indikere at det er noe bedring i arbeidsmarkedet.

5.3 Samfunnsutvikling

Tjenesteområdet samfunnsutvikling består av fagstab og tre virksomheter: kommunalteknikk, eiendom og areal.

Sentrumsområdene i både Sola og Tananger er under utvikling, og for Sola sentrum er utbyggingen i gang med nytt rådhus og nytt sykehjem. Kontrakten for bygging av ny kirke i Sola sentrum ble signert desember 2018, og områdeplanen for Tananger sentrum ble godkjent. Arkitektkonkurranse for torget skal holdes våren 2019.

Regionalt har samfunnsutvikling tett samarbeid med både nabokommuner, Rogaland fylkeskommune, selskaper og statlige myndigheter. I 2018 har spesielt Bymiljøpakken vært et viktig tiltak for å ta bort trafikktoppene, redusere køene, og minske utslippene. Målinger har vist at de nye bomringene og rushtidsavgiften resulterte i tre prosent mindre trafikk på veiene og en reduksjon i biltrafikken på syv prosent. Målet på sikt er null vekst i personbiltrafikken og samtidig bidra til å nå klimamålene over tid.

Viktige resultater i 2018:

Ny kommuneplan

Kommuneplanen er kommunens viktigste verktøy for overordnet og langsiktig samfunnsplanlegging. Høsten 2018 ble kommuneplanen 2019-2035 med høringsuttalelser ferdigstilt. Gjennom denne planen skal kommunens rolle som samfunnsutvikler og kommuneplanen som overordnet styrings- og utviklingsdokument styrkes. Samtidig skal den bidra til å forberede kommunen på usikker befolkningsutvikling og strammere økonomiske rammer i årene som kommer. Planen skal også sørge for at samskaping implementeres som overordnet strategi for kommunens arbeid og i tillegg bidra til at alle i kommunen tenker "helse i alt vi gjør".

Nye digitale løsninger

I løpet av året har kommunen innført digitale løsninger som tillater innbyggerbooking, gir innsyn i nyttige kartløsninger og gir mulighet for å gi innspill til planer via kommunens nettside.

I 2018 jobbet kommunen aktivt med salg- og kjøp av arealer til kommunal tjenesteyting og avtaler med kirke og museum. Videre har kommunen forhandlet med Stavangerregionen Havn om salg av arealer i Risavika. Samfunnsutvikling har tett dialog og samarbeid med Sola tomteselskap KF om behov for nye områder og om utvikling av tomter for den kommunale tjenesteyting.

Vellykkede byggeprosjekter

I 2018 ble blant annet rehabilitering av Tananger svømmehall, ny skytehall og to småhus ferdigstilt innenfor budsjett. I tillegg til andre mindre investeringsprosjekter. Dysjaland SFO er også bygget opp igjen etter brannen, våren 2018.

Besparelser på avløpsanlegg

Kommunen har systematisk gått gjennom avløpsanlegg i Sørabygda og lett etter fremmedvann på ledningene. Det er blitt oppdaget flere feilkoblinger og innlekk som er stoppet. Dette har medført redusert forbruk og gjenvunnet kapasitet på ledningsnettet. I tillegg har Kommunalteknikk samarbeidet med Avinor i forbindelse med å redusere påslipp til offentlige avløpsanlegg fra flyplassens interne anlegg.

Dette jobber vi videre med: Regionalt samarbeid og utvikling

I 2017 startet arbeidet med revisjon av Regionalplan Jæren, og fagstab samfunnsutvikling bidrar aktivt i arbeidet. Dette arbeidet griper inn i Bymiljøpakken og Byvekstavtale på flere områder; samordnet areal og transport, levende sentrumsområder og gode bomiljø kan nevnes som eksempler. Parallelt arbeider Stavanger, Sandnes og Sola med en felles kommunedelplan for Forus-området. Også her står regionale spørsmål og mulige løsninger på dagsorden for det viktigste næringsområdet på sørvestlandet. Plan skal ut på førstegangshøring i løpet av 2019.

Regulert parkering i Sola sentrum

I 2017 ble Sola Parkering KF opprettet. Fra og med årsskiftet 2018 bidro samfunnsutvikling både med midlertidig daglig leder og sekretariat. Målsetningen er å starte opp med avgiftsbelagt betaling 1. januar 2020 i parkeringshus og avgiftsbelagte korttidsplasser på de nye ringveiene som skal omgi sentrum. Dagens parkeringsplasser i Solakrossen erstattes med gågate og parkeringsplassene i Soltunvegen må vike til fordel for bussvei.

Forenkling, forbedring og fornying (FFF)

Seksjonen teknisk drift, som til nå har vært organisert under kommunalteknikk, skal slås sammen med park og gravlund, og organiseres under eiendom. Det er forventet at dette vil bidra positivt til bedre samarbeid mellom ansatte, økt samarbeid om maskinpark og faglig utvikling.

Driftspersonell i kommunalteknikk har tatt i bruk dagbok i Gemini VA for å melde avvik og uregelmessigheter i VA ledninger. Nå gjøres det fjernavlesning av elektroniske vannmålere som fører til raskere, rimeligere og mer korrekt vannavlesning. Ansatte gjør også aktiv lekkasjesøk på avløpsledningsnettet for å redusere innlekking av fremmedvann.

Innen kart og oppmåling er det arbeidet med omstilling i henhold til kommunens digitale strategi. Våren 2019 skal det tas i bruk ny programvare som vil effektivisere og heve kvaliteten på arbeids- og saksbehandlingsrutiner.

Videre skal kartbasene bli lagret sentralt, skybaserte- og automatiske løsninger for ansatte og innbyggere skal tas i bruk.

Smartbysatsing

I 2018 er det utarbeidet et utkast til smartbystrategi for Sola. En viktig del av strategien er å kombinere de lokale behovene med de regionale, nasjonale og internasjonale driverne for smarte løsninger. Samtidig skal det være koblinger til FFF-arbeidet og digitaliseringsstrategien i kommunen. Sola kommune deltar aktiv i viktige nettverk, blant annet Smarteby-nettverket, Smartbyen Stavanger, og kommunale samarbeid i regi av Greater Stavanger.

Mål og status:

Eiendom

2018 har vært et innholdsrikt år med fortsatt historisk høy produksjon for virksomheten. Store og krevende prosjekter pågår med rådhus og sykehjem i Solakrossen, og sykkelvelodrom på Åsen i samarbeid med Folkehallene IKS. Planleggingen av den nye kirken pågår, og det ble signert kontrakt for byggingen av kirken i slutten av 2018. I tillegg er planlegging av ny skole på Kjerrberget i gang.

Bedre internkontroll

Videreutvikling av internkontrollsystemet IK-bygg har vært prioritert også i 2018. Brukere av kommunale bygg melder tilbake at systemet fungerer stadig bedre, også som et system for arbeidsordre.

Økt energiforbruk

Vær og temperatur har vært ekstra utfordrende, ved at vinteren var kald og sommeren svært varm. En konsekvens av dette har vært økt energiforbruk gjennom 2018, samtidig som energiprisene steg kraftig. Dette medførte et merforbruk i forhold til budsjettet. Kommunens fokus på ENØK fortsetter, og det er installert nytt ventilasjonsanlegg med teknisk styring på deler av Tananger ungdomsskole og energistyring på kulturhuset.

Ny organisering av arbeidstreningen

Gjennom arbeidserfaring og kompetanse skal de som står lengst borte fra arbeidslivet bli rustet til å ta steget inn i det ordinære arbeidslivet. Arbeidstreningen ble i 2018 organisert under eiendom. Prosjektet kom godt i gang, og mange kandidater har kommet seg videre i yrkeslivet. Under arrangementer som Hundredels maraton, Smaksfest og Parkingday bidro virksomheten med arbeidskraft og maskiner. Arrangementene blir stadig større, og bidrar positivt til Solakrossen.

Omstilling

En turnusordning for tilsyn i idrettshallene førte til en innsparing på nærmere ett årsverk, og bidro samtidig til omstillingskravet i virksomheten. Åpningstidene for publikum ble likevel opprettholdt.

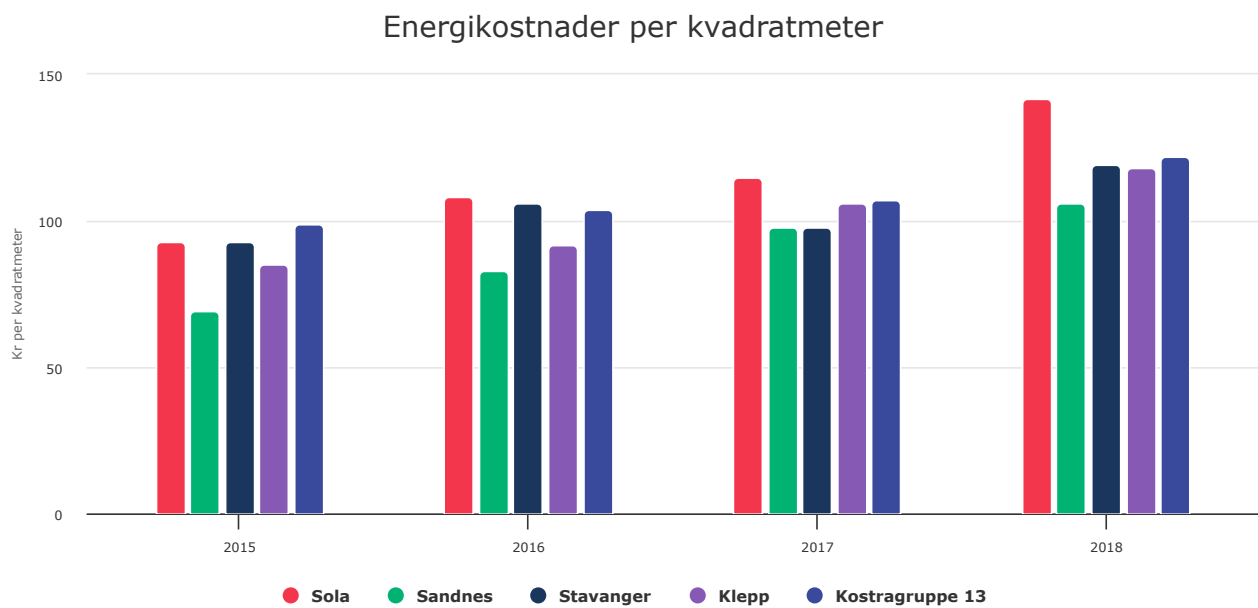
Fokus på HMS

Kommunen har en nullskadefilosofi med hensyn til HMS. Det har i 2018 vært tre personer fraværende fra jobb på grunn av skader i forbindelse med kommunale byggeprosjekter. Selv om skadene ikke var av alvorlig karakter, må arbeid med HMS fortsatt prioriteres, ha stort fokus og følges opp.

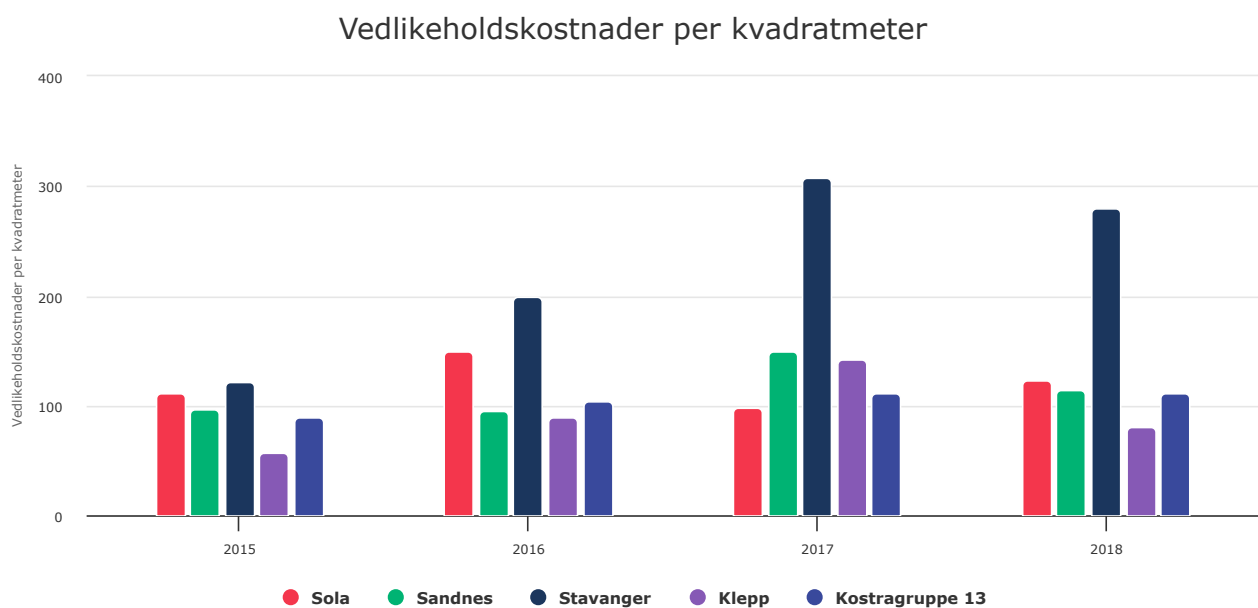
Nøkkeltall

Tabell 5.1 Styringsparameter eiendom

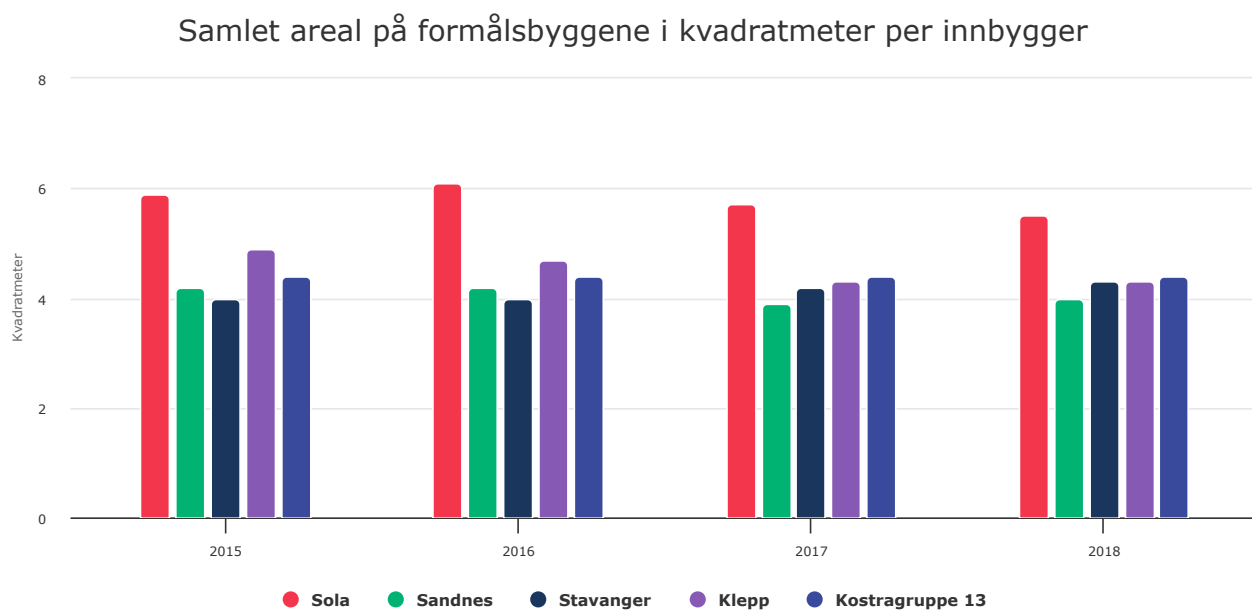
Styringsparameter	Mål 2018	Resultat 2018
Utføre tilstandskontroll av bygg/anlegg (total bygningsmasse)	20 %	30 %
Gjennomføre godkjent vedlikeholdsplan for bygg og anlegg	100 %	100 %
Brukere av kommunale bygg tar i bruk IK-bygg	100 %	100 %
Lukke A og B avvik på lekeutstyr	100 %	70 %
Få tildelt maksimalt kroner i spillemidler til anlegg i Sola kommune	100 %	100 %
Igangsette vedtatte investeringsprosjekter i henhold til vedtatte planer i HØP 18-21	100 %	81 %
Gjennomføre igangsatte prosjekter innenfor vedtatte totale budsjettammer	100 %	96 %
Fraværsskader i 2018 på kommunale byggeprosjekter	Antall 0	Antall 3
Gjennomføre vedtatte prosjekter innenfor vedtatt framdriftsplan	90 %	88 %

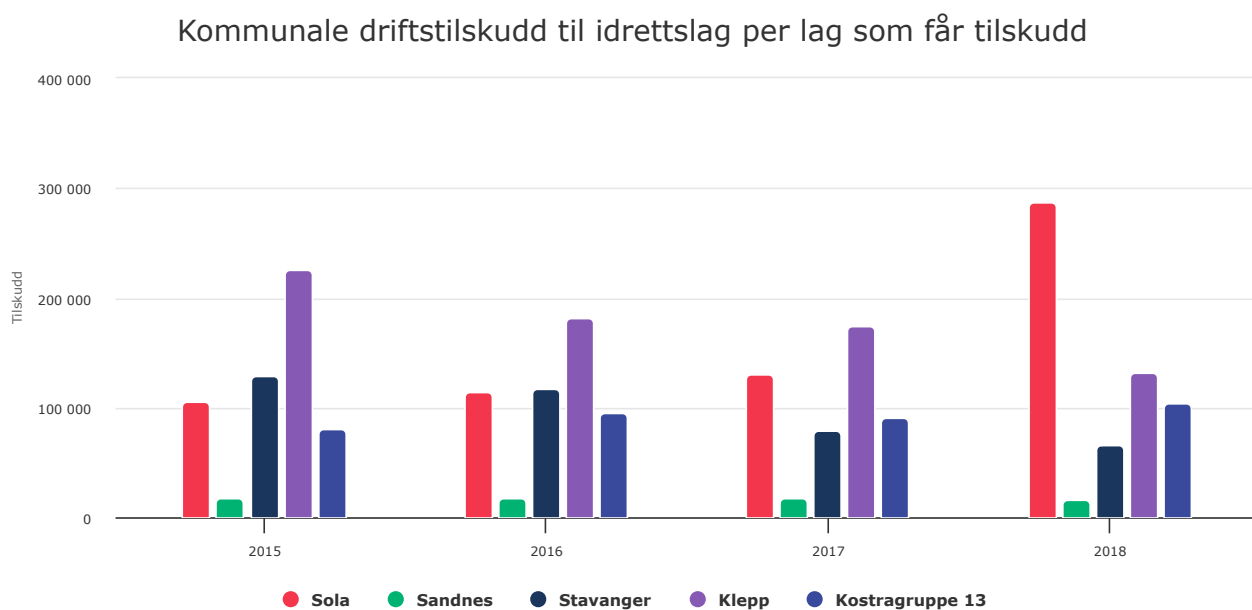
Figur 5.24 Energikostnader per kvadratmeter

Figur 5.25 Vedlikeholdskostnader per kvadratmeter

Figur 5.26 Samlet areal på formålsbyggene i kvadratmeter per innbygger

Figur 5.27 Kommunale driftstilskudd til idrettslag per lag som får tilskudd

Sola har høye energikostnader. I perioden 2016-2018 har de vært høyere enn samtlige kommuner vi sammenligner oss med. Forbruket økte noe i 2018, samtidig som prisene økte kraftig, (se avsnittet om økonomi for virksomheten). Energiforbruket per kvadratmeter økte blant sammenlikningskommunene i 2018. Samtidig øker den prosentvis mer i Sola kommune enn i de andre kommunene. Dette skal følges opp videre for å

redusere energibruken, og lære av andre kommuner som er gode på energisparingstiltak. I tillegg vil vi undersøke om det er andre forhold ved bygningsmassen som bidrar til uvanlig stor økning.

Sola kommune brukte i 2018 123 kroner per kvadratmeter på vedlikehold. Dette er lavere enn Stavanger kommune, men høyere enn de andre kommunene vi sammenligner oss med. Sola kommune mottok midler gjennom statens engangstilskudd til kommunalt vedlikehold på Sørlandet og Vestlandet i 2016 og 2017. Midlene ble først brukt opp i 2018, blant annet på grunn av vanskelige værforhold tidligere år. Mottatte og brukte midler i tiltakspakken inngår i tallene. Dette utgjør 25 prosent av det planlagte vedlikeholdet i 2018. De siste årene har vedlikeholdsbudsjettet til kommunen blitt redusert, og vedlikeholdskostnadene per kvadratmeter vil derfor bli redusert dersom ikke kommunen reduserer arealet på formålsbyggene ved for eksempel ved å kvitte seg med eller sanere gamle bygg.

Når nytt rådhus og sykehjem står ferdig i årsskiftet 2019/2020 vil kommunens bygningsmasse øke betraktelig. Sola kommune har allerede flere kvadratmeter per innbygger enn kommunene vi sammenligner oss med. For å møte denne utfordringen bør kommunens bygningsmasse optimaliseres ytterligere.

Sola kommune utbetalte i 2018 totalt kr 9,2 millioner kroner i tilskudd til idrettslag. Gjennomsnittlig utgjør det kr 287 250 i per idrettslag som fikk tilskudd. Dette er mer enn dobbelt så mye som Klepp, og over fire ganger så mye som Stavanger kommune. I variabelen inngår drifts- og investeringstilskudd til bygg og anlegg eid av ulike organisasjoner. Regelverket fastslår at alle tilskudd skal gis over kommunens driftsbudsjett.

Mål og status:

Kommunalteknikk

Kommunalteknikk ivaretar myndighetsutøvelse, forvaltning, drift og beredskap innenfor vei, vann, avløp og renovasjon (VVAR). Ved prosjektering og utbygging har kommunalteknikk hånd om detaljprosjektering, godkjenning av tekniske planer, avtaleinngåelse, utbygging og kontroll innenfor de kommunaltekniske fagområdene.

Kommunen har som mål:

- å levere vann med god kvalitet til kommunens innbyggere og næringsliv
- å motta og foreta forskriftsmessig behandling av avløpsvann
- å utvikle innsamlingsordningene innenfor renovasjon
- å vedlikeholde og drifte de kommunaltekniske oppgavene på en forsvarlig måte ut fra vedtatte bevilgninger

Vann- og avløpsprosjekter (VA)

VA-anlegg langs Ølbergvegen/Nordsjøvegen er bygget ut, VA-ledninger mellom Sømmevågen og Sola skole er lagt om, i tillegg er det strøpekjørt en stor ledning under Sentrumsvegen uten oppgraving. I løpet av året er det i tillegg arbeidet med separering av VA-ledninger i Mostunvegen/Fredtunvegen. I tillegg er registrering og planlegging av ledningsanlegg i sentrum utført.

Vedlikeholdsarbeid

I 2018 er det startet rehabilitering av to pumpestasjoner for avløp. Vei og fortau i Åsenvegen og Risabergområdet er rehabilitert. I løpet av året er det gjennomført flere trafikksikringstiltak, vedlikehold og asfaltarbeider på kommunale veier. Det ble i 2018 totalt reasfaltert rundt 1 000 meter med vei, samt gang- og sykkelvei.

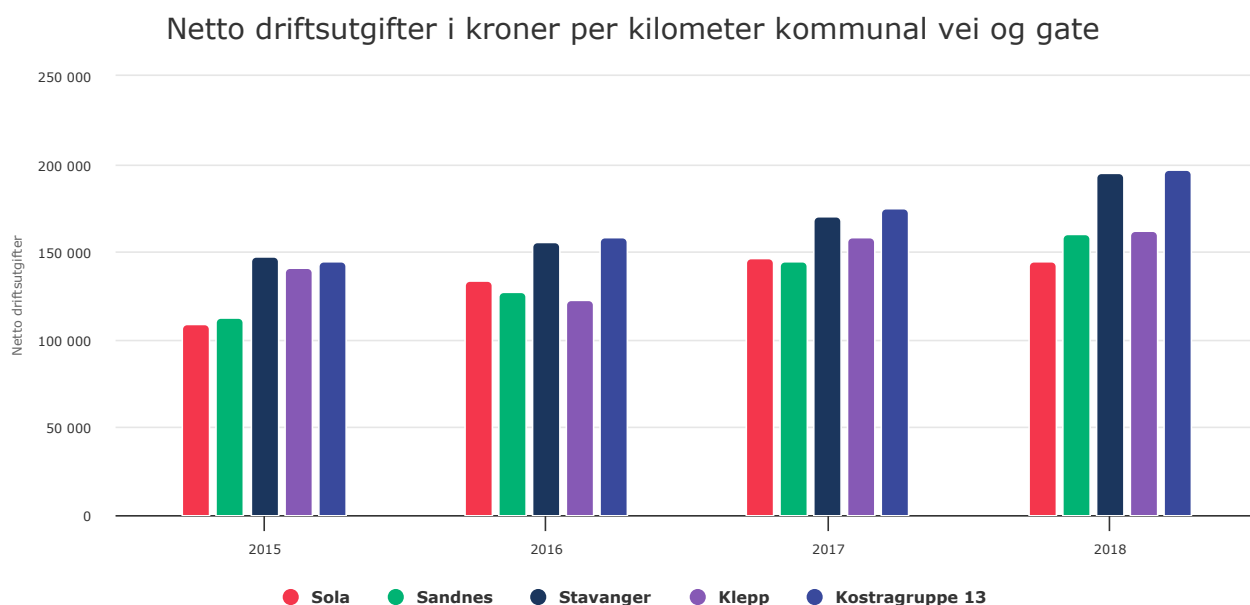
Sanering av eldre avløpsanlegg

Det arbeides fortsatt aktivt med sanering av eldre avløpsanlegg i samarbeid med areal, landbruk og miljø.

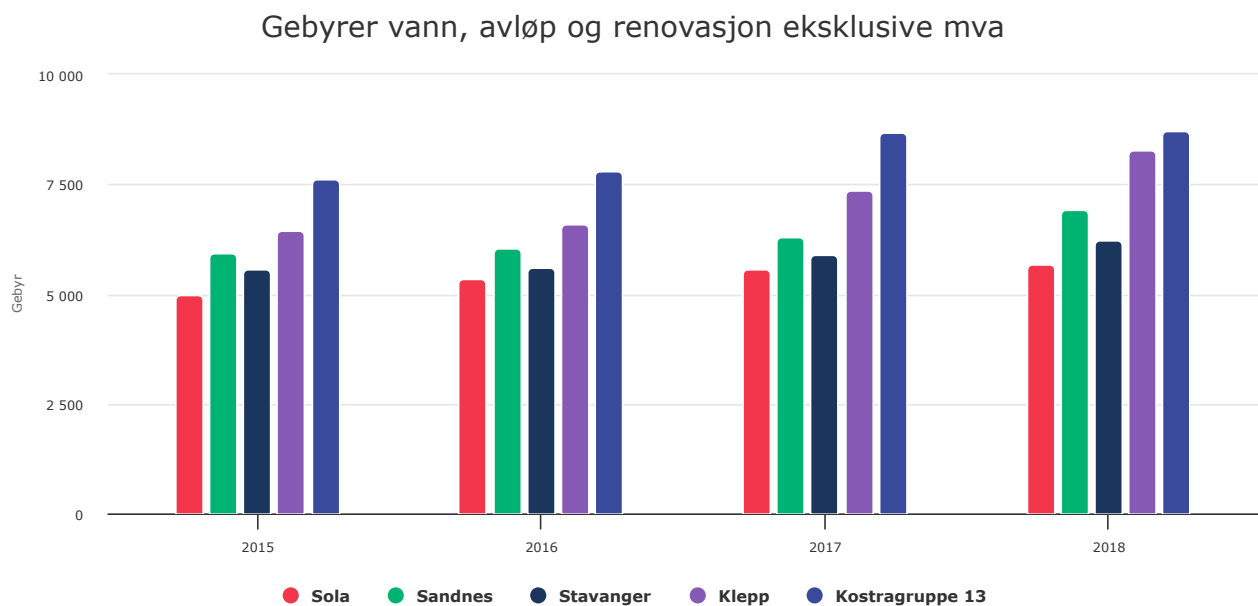
Utvalgte nøkkeltall

Flere VA-prosjekter har fått forskjøvet oppstart. Dette medfører at rehabilitering og utskiftning av VA-ledninger tar lengre tid og som en konsekvens blir sanering av fellesledninger utsatt.

I 2018 har det vært holdt igjen på asfaltering og vanlig veivedlikehold fordi bevilgningene til vintervedlikehold og gatelys er for lave i forhold til reelt forbruk. Hvert år overtar kommunalteknikk flere kilometer med vei og gang-/sykkelvei til drift og vedlikehold. Det er satt i gang tiltak for å redusere overforbruket innen veisektoren.

Figur 5.28 Netto driftsutgifter i kroner per kilometer kommunal vei og gate

Figur 5.29 Gebyrer vann, avløp og renovasjon eksklusive mva

Kostratallene viser at Sola kommune bruker mindre enn alle sammenligningskommuner, per kilometer kommunal vei og gate, til drift og vedlikehold. Beløpet reduseres ytterligere fra 2017 til 2018. Kommunen overtar hvert år flere kilometer vei, gang- og sykkelvei til drift og vedlikehold uten at budsjettet økes tilsvarende. Over tid vil dette kunne resultere i at veistandarden i kommunen blir lavere.

Kostratallene viser videre at Sola kommune i 2018 hadde lavest vann-, avløps- og renovasjonsgebyrer sammenliknet med kostragruppe 13 og kommunene Sandnes, Stavanger og Klepp. Tallene er basert på en standard enebolig på 120 kvm med et vanlig renovasjonsabonnement.

Mål og status:

Areal

Virksomheten har arbeidet målbevisst med å utvikle gode rutiner og maler, og samtidig forbedre dialog med innbyggere og forslagsstillere. Resultatet er økt effektivitet og forutsigbarhet for alle parter. For å frigjøre ressurser til saksbehandling ble seksjonen landbruk og miljø organisert under byggesak, sommeren 2018.

Nye reguleringsplaner og prosjekter

Det ble i 2018 vedtatt åtte reguleringsplaner, som blant annet legger til rette for boliger på Jåsund, turvei på Kvithei, boliger og ny kirke i Sola sentrum. I tillegg ble områdeplanen for Tananger vedtatt. Plan for ny ungdomsskole på Kjerrberget ble startet opp og førstegangsbehandlet i 2018.

Det var totalt ti planer til førstegangsbehandling i løpet av 2018, deriblant masseuttak på Røyneberg, hytter på Hellestø og butikk og kontorer på Rørtomta i Tananger. I tillegg er Mostunparken og et boligfelt i Sola sentrum førstegangsbehandlet.

I samarbeid med Statens vegvesen er planprosessen med gang-/sykkelvei på Ølberg frem til Håland skole startet opp. Seksjonen har også vært involvert i Bussveiprojektet, der planarbeidet i 2019 skal videreføres på alle strekninger, og i arbeidet med IKDP Forus.

Økt tilsyn

Byggesaksseksjonen har hatt fokus på tilsyn i 2018. Saksbehandlerne melder systematisk til tilsynsansvarlig saker hvor tilsyn skal vurderes gjennomført. Det utføres tilsyn på tilnærmet alle nybygg ved søknad om ferdigattest. Økt tilsyn antas å ha allmennpreventiv effekt, og vil på sikt føre til færre ulovlige byggerier.

Seksjon byggesak satte i 2018 mål om å gjennomføre tilsyn i 110 byggesaker. Det endelige antallet ble 129 saker.

Økning i antall saker

Antall saker innen landbruk og miljø har vært langt flere enn tidligere år, grunnet tørke i vekstsesongen og formangel. Dette har gitt en økning av saker innenfor egenerklæring om konsesjonsfritak, søknad om konsesjon og bruksrasjonalisering.

Innen kart og oppmåling ser vi også at antall større oppmålingssaker har økt. Det har vært en jevn fordeling av fradeling av eiendommer, arealoverføring, seksjonering og påvisning av grenser. Antall grensejusteringer og sammenføyninger har holdt seg stabilt.

Utvalgte nøkkeltall

Planseksjonen har prioritert å overholde lovpålagt 12-ukers saksbehandlingsfrist for behandling av private planer for å sikre gebyrinntekter. Dette har gått ut over måloppnåelse når det gjelder øvrige frister. Styringsparameter for kunngjøring av vedtak revurderes da den ikke fanger opp alle hensyn som bør tas ved kunngjøring, for eksempel samlet annonsering.

Tabell 5.2 Styringsparameter areal

Styringsparameter	Mål 2018	Resultat 2018
Overholde lovpålagt frist om førstegangsbehandling maks 12 uker fra mottatt forslag	100 %	100 %
Kunngjøre vedtak maks én måned etter vedtaksdato	100 %	71 %
Sendte planer på høring innen én måned etter politisk behandling	100 %	92 %

Styringsparameter	Mål 2018	Resultat 2018
Sende foreløpig svar på alle henvendelser innen tre uker, dette inkluderer bekreftelse på om mottatte planforslag er komplette	100 %	Ikke målbart

Byggesaksseksjonen, har hatt enkelte overtredelser for tidsfrister for saksbehandling etter plan- og bygningsloven, men gjennomsnittlig saksbehandlingstid ligger godt innenfor lovpålagt frist. Når det gjelder tidsfrister knyttet til byggesøknader, overholdes fristen i 92 prosent av tilfellene. Målet er 100 prosent.

Landbruk og miljø er en liten seksjon, med mange spesialiserte oppgaver. Landbruk har som mål å gjennomføre tilsyn i henhold til krav fra Fylkesmannen, men oppnådde i 2018 ikke tilstrekkelig antall tilsyn.

Tabell 5.3 Styringsparameter Landbruk og miljø

Styringsparameter	Mål 2018	Resultat 2018
Gjennomføre tilsyn	Minimum 5 %	Ikke oppnådd
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for saker etter særlovene reduseres til	2 mnd.	Ikke oppnådd
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klagesaker reduseres til	2 mnd.	Ikke oppnådd
Øke antall tiltak innen miljøvern og friluftsliv til	Minimum 15 stk.	Ikke oppnådd

Kart og oppmålingsseksjonen ser en positiv utvikling i antall rekvisisjoner av oppmålingsforretninger, som har økt med 20 prosent sammenlignet med 2017. Dette henger sammen med at det i slutten av 2018 har vært flere store felt som har blitt fradelt og nybygg som har blitt seksjonert. Seksjonen har en god måloppnåelse i forhold til sine styringsparametere.

Tabell 5.4 Styringsparameter kart og oppmåling

Styringsparameter	Mål 2018	Resultat 2018
Overholde fastsatte frister i Matrikkeloven	100 %	100 %
Øke ajournivået i grunnkart og plankart	100 %	90 %
Tilstrekkelig support og støtte for brukere av digitale kart internt i Sola kommune	100 %	90 %

Styringsparameter	Mål 2018	Resultat 2018
-------------------	----------	---------------

5.4 Rådmannsnivå med staber

Innovasjonsarbeid og FFF (forenkling, fornying og forbedring) har vært viktige satsingsområder for rådmannens sentrale staber i 2018. Digitaliseringsarbeidet fortsetter, og i år er kommunens digitale tjenester videreutviklet på flere områder.

Viktige resultater i 2018:

Digitaliseringsarbeidet

Digitalisering av interne arbeidsprosesser og dialog med innbyggere har stått sentralt i 2018. I løpet av året er det arbeidet med kartlegging av administrative arbeidsoppgaver som kan automatiseres, særlig innen økonomi og personal- og lønnsområdet. Målet er å forenkle arbeidsprosesser, effektivisere og frigjøre ressurser til andre oppgaver. Det er også jobbet med å videreutvikle digitale selvbetjeningsløsninger for innbyggere, og en bedre digital dialog.

Av pågående prosjekter kan det bl.a. nevnes automatisering av byggesaksbehandling, robotisering av tidkrevende og gjentakende saksbehandlingsoppgaver, digitalisering av søknadsprosesser, skjema og en tjeneste som gir innbyggere tilgang til å booke time hos saksbehandlere eller reservere kommunens lokaler.

Kultur for samskaping

Samskaping er en av fire bærebjelker i kommuneplan for 2019-2035. Sola kommune skal bruke samskaping i utvikling, endring og forbedring av tjenestetilbudet. Arbeidet skal i tillegg bygge på samskapingsplattformen 2017-2035.

Implementering av kommunens nye verdier, raushet, mestring og mot, i kombinasjon med etablering av strategisk overordnende mål for hele kommunen skal bidra til en økt samhandling intern i organisasjon og i dialog med innbyggere.

Kulturbygging har fortsatt i 2018, blant annet gjennom HMS-satsingsområde «jeg og vi med ansvar for hverandre». Utarbeidelse og implementering av verktøy og metoder for samhandlingsprosesser relatert til endring, omstilling og konflikter har vært prioritert.

Hever kompetansen

Gjennom 2018 er det gjort et viktig arbeid med å forbedre kurstilbudet til ansatte, da særlig gjennom en satsing på e-læring. Kommunens lederopplæringsprogram er videreutviklet, og det er satt i gang et bredt kurs- og opplæringsprogram i klarspråk for ansatte.

Forebygger utenforskap

Sola kommune arbeider for å hindrer og reduserer kriminalitet blant unge i kommunen, både gjennom målrettede tiltak, og tett samarbeid med andre tjenesteområder og eksterne samarbeidsparter. Kommunen deltar i ulike nettverk med offentlige myndigheter og andre kommuner for å fremme det kriminalitetsforebyggende arbeidet. SLT-koordinator i kommunen har blant annet ledet et interkommunalt rådgivingsteam mot radikalisering og voldelig ekstremisme. God tverrfaglig samhandling og innsats er helt avgjørende for å få gitt god hjelp og hindre utenforskap.

Dette jobber vi videre med:

Videre forenkling, forbedring og fornying (FFF)

Det er tatt i bruk ulike digitale løsninger for å forenkle og forbedre arbeidsprosesser internt i kommunen og for å forenkle innbyggernes kontakt med kommunen. Blant annet har innbyggere siden september 2018 kunnet bestille time hos saksbehandler innenfor byggesak og skatt på kommunens nettsider. Løsningen utvides gradvis med nye tjenesteområder. Innen april 2019 vil det være mulig å bestille time direkte med idrett, kultur, fritid, helsesykepleier og plan/arealplanlegger. Fremover vil flere områder gjøres mer tilgjengelig for innbyggeren gjennom samme løsning.

Sola kommune har startet en prosess for å kartlegge rutineoppgaver som vil egne seg til automatisering og robotisering. I første omgang er det snakk om enkle rutineoppgaver innen personal- og økonomiområdet, og i løpet av våren 2019 skal leverandør av løsningen velges. Prosjektet skal pågå fram til august og høsten 2019 skal «den nye digitale medarbeideren» være i drift. Andre områder utover økonomi, lønn og personal vil også være aktuelle på sikt. Dette vil være et viktig satsingsområde videre.

I løpet av 2018 ble det omsatt for ca. kr 13 000 000 gjennom kommunens e-handelssystem. Dette er en økning på i underkant av 30 prosent sett opp imot fjoråret. Det vil for 2019 være fortsatt fokus på økt omsetning gjennom kommunens e-handelssystem ved at flere avtaler skal legges inn i systemet.

Mål og status:

Digitalisering og innbyggerinvolvering

I sola kommune jobber vi kontinuerlig med å få på plass elektronisk avlevering i alle våre eksterne skjema, slik at innbyggerne slipper å sende oss skjema per post. Kommunen har som mål å bli ferdig med dette arbeidet før sommeren 2019.

Kommunens trykkeri ble avviklet i 2018. Avviklingen henger sammen med organisasjonens satsing på digitalisering og økt bruk av digitale verktøy.

Som et ledd i digitaliseringsarbeidet har økonomiavdelingen anskaffet flere moduler fra Visma for å øke kvaliteten og spare tid.

Kommunens handlings- og økonomiplan ble, for første gang, digitalisert og publisert på kommunens nettsider. Alt innhold ble gjort søkbart og lett tilgjengelig for både folkevalgte og innbyggere.

Det er ikke alle som synes det er lett å finne frem i vedtak og planer. Derfor samles noe av det som ble bestemt av kommunestyret i en kortfattet artikkel på nettsiden, og deles på kommunens Facebook-side.

Borgerlige vielser

Fra 1. januar 2018 overtok kommunene ansvaret for de borgerlige vielsene. Etter at kommunene fikk vigselfrett ble det gjennomført 40 vielser i løpet av året. Kommunen har to rom til disposisjon for vielser; stua på Sandetun og seremonirommet i Sola kirke. I tillegg er det viet par både på

Anskaffelser og innkjøp

I løpet av året er det inngått totalt 25 kontrakter av en størrelsesorden som tilsvarende nasjonal- eller EU- utlysning. 17 av disse var kommunes egne kontrakter eller interkommunale kontrakter hvor Sola kommune hadde sekretariatsansvar. Av store prosjekter kan det nevnes Sola rådhus, nytt sykehjem samt Sola Arena der Sola som vertskommune gjennomfører prosjektet på vegne av Sørmarka flerbrukshall IKS. I tillegg til de store byggeprosjektene kan det nevnes anskaffelse av nytt sak- og arkivsystemet, ny matleverandør samt interkommunal avtaler for kontorrekvisita.

I 2018 har det vært totalt 15 kontrakter av en størrelsesorden som tilsvarende nasjonal eller EØS-utlysning. Tolv av disse kontraktene var kommunens egne kontrakter eller interkommunale kontrakter hvor Sola kommune hadde sekretariatsansvar. Anbudsprosess for ny Sola kirke er blant de store prosjektene.

Internkontroll

De fleste mål- og styringsparametere fra strategien ble helt eller oppfylt. Internkontrollen avdekket en del mangler, og hadde en økning i avvik sett opp imot fjoråret. Det vil bli satt betydelig fokus på bedring av internkontrollresultatene for 2019. Det ble videre avholdt én stedlig kontroll av lønns- og arbeidsforhold. Denne kontrollen ble gjort i samarbeid med Stavanger kommune, og gjaldt en felles rammeavtaleleverandør.

Samordning av lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)

I løpet av 2018 har SLT i Sola hatt ansvar for flere kriminalitetsforebyggende prosjekter internt og eksternt. Til dette arbeidet har kommunen fått økonomisk støtte til drift fra KFK (Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging).

I 2018 har politiet i Sola registrert en økning i antall lovbrudd på 19,9 prosent, totalt 1 357 saker. 48 av sakene er anmeldte forhold der ungdom er under 18 år. Av disse er 12 personer mellom 12 og 14 år.

Det er registrert 58 voldslovbrudd i 2018 mot 45 i 2017. Narkotikasaker har hatt en oppgang av anmeldte saker fra 197 i 2017 til 282 i 2018.

6 Årsregnskap og revisjonsberetning Sola kommune

Årsregnskapet for Sola kommune er avlagt etter kommuneloven, forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner og god kommunal regnskapsskikk (GKRS). Det inneholder økonomiske oversikter, noter, regnskapsskjema og revisors beretning.

Regnskapet inkluderer ikke regnskap for kommunens kommunale foretak, Sola tomteselskap KF og Sola parkeringsselskap KF. Disse er en del av Sola kommune som juridisk enhet, men har egne styrever og avlegger separate regnskaper og årsberetninger i tråd med forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak. Det vises til note med transaksjoner og mellomværende eget kommunale foretak.

Vedrørende økonomiske analyser og rapporter for tjenestoområdene/virksomhetene, se kapittel 2 Økonomi.

Årets regnskap er spesifisert i regnskapsskjema 1b og 2b på samme detaljnivå som kommunestyrets vedtak av drifts- og investeringsbudsjettet. Det vil si per virksomhet for driftsregnskapet og per samlebevilgning/prosjekt for investeringsregnskapet.

Regnskapet er avlagt i henhold til organisering etter en tonivå-modell med virksomheter som resultatenheter. Politisk nivå og stabsavdelinger på rådmannsnivået er også inndelt i egne resultatenheter.

6.1 Hovedoversikter

Oppstilling i henhold til forskriftens § 4.

Økonomisk oversikt: drift

Tabell 6.1 Økonomisk hovedoversikt- drift

(Tall i 1000 kroner)	Note	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	Regnsk ap
Driftsinntekter:					
Brukerbetalinger		67 082	63 512	64 877	65 020
Andre salgs- og leieinntekter		143 938	141 284	138 197	144 207
Overføringer med krav til motytelse		224 993	191 712	179 411	246 644
Rammetilskudd		485 034	469 825	468 400	448 599

(Tall i 1000 kroner)	Note	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	Regnsk ap
Andre statlige overføringer		28 600	30 107	36 677	34 298
Andre overføringer		20 343	3 100	400	21 195
Skatt på inntekt og formue		971 476	968 500	968 500	945 204
Eiendomsskatt		0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter		0	0	0	0
Sum driftsinntekter		1 941 468	1 868 040	1 856 462	1 905 168
Driftsutgifter:					
Lønnsutgifter	4/5	939 931	921 877	896 945	921 330
Sosiale utgifter	10	243 304	217 804	255 870	244 126
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.		247 427	227 516	212 914	263 557
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.	6	339 012	334 580	306 205	299 771
Overføringer		135 185	109 070	113 048	122 810
Avskrivninger	12	97 408	97 476	0	95 171
Fordelte utgifter		-53 095	-48 644	-46 513	-61 871
Sum driftsutgifter		1 949 170	1 859 679	1 738 469	1 884 895

(Tall i 1000 kroner)	Note	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	Regnsk ap
Brutto driftsresultat		-7 702	8 361	117 993	20 273
Finansinntekter:					
Renteinntekter og utbytte	15	78 679	68 670	68 170	82 275
Gev. på finansielle instr. (oml.midler)		0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	15	29	60	60	12
Sum eksterne finansinntekter		78 708	68 730	68 230	82 287
Finansutgifter:					
Renteutgifter og låneomkostninger	14	39 691	31 564	35 164	38 281
Tap på finansielle instr. (oml.midler)		0	0	0	0
Avdrag på lån	14	75 964	76 726	95 176	67 441
Utlån		22	23	23	6
Sum eksterne finansutgifter		115 678	108 313	130 363	105 729
Resultat eksterne finanstransaksjoner		-36 970	-39 583	-62 133	-23 441

(Tall i 1000 kroner)	Note	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	Regnsk ap
Motpost avskrivninger	12	97 408	97 476	0	95 171
Netto driftsresultat	7	52 736	66 254	55 860	92 003
Interne finanstransaksjoner:					
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk		12 281	12 281	0	13 270
Bruk av disposisjonsfond		5 535	3 968	0	4 728
Bruk av bundne fond		19 432	17 979	9 740	11 151
Sum bruk av avsetninger	7	37 248	34 228	9 740	29 150
Overført til investeringsregnskapet		66 162	66 162	65 600	63 314
Dekning av tidl. års regnsk.m. merforbruk		0	0	0	114
Avsatt til disposisjonsfond		19 035	33 203	0	30 864
Avsatt til bundne fond		4 786	1 117	0	14 579
Sum avsetninger	7	89 983	100 482	65 600	108 871

(Tall i 1000 kroner)	Note	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	Regnsk ap
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	7	0	0	0	12 281

Økonomisk oversikt: investering

Tabell 6.2 Økonomisk hovedoversikt investeringer

(Tall i 1000 kroner)	Note	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Inntekter:					
Salg av driftsmidler og fast eiendom		70 922	25 137	4 000	68 367
Andre salgsinntekter		1 349	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse		8 693	3 497	7 671	18 334
Kompensasjon for merverdiavgift		49 198	45 090	75 630	27 199
Statlige overføringer		6 348	1 486	3 804	6 804
Andre overføringer		7 230	0	0	29 227
Renteinntekter og utbytte		0	0	0	14
Sum inntekter		143 739	75 210	91 105	149 945
Utgifter:					
Lønnsutgifter		8 517	4 287	4 287	8 635

(Tall i 1000 kroner)	Note	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Sosiale utgifter		1 111	1 265	1 265	1 187
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.		277 226	274 865	448 872	163 255
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.		15 129	7 876	5 876	29 227
Overføringer		56 016	33 853	75 630	30 065
Renteutgifter og låneomkostninger	14	1 190	0	0	2 301
Fordelte utgifter		-10 356	-6 152	-6 152	-9 278
Sum utgifter		348 834	315 994	529 778	225 392
Finanstransaksjoner:					
Avdrag på lån	14	85 602	15 000	15 000	76 167
Utlån	15	73 206	65 000	50 000	79 384
Kjøp av aksjer og andeler		3 985	4 073	4 073	3 744
Dekning av tidligere års udekket		0	0	0	25
Avsatt til ubundne investeringsfond		0	0	0	75 654
Avsatt til bundne fond		927	0	0	10 516
Sum finansieringstransaksjoner	7	163 721	84 073	69 073	245 491

(Tall i 1000 kroner)	Note	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinelig)	R 2017
Finansieringsbehov		368 816	324 857	507 746	320 938
Dekket slik:					
Bruk av lån		221 295	205 141	405 163	174 501
Salg av aksjer og andeler		0	0	0	54
Mottatte avdrag på utlån	15	44 844	23 741	23 741	22 285
Overført fra driftsregnskapet		66 162	66 162	65 600	63 314
Bruk av tidligere års udisponert		0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond		5 470	5 470	0	13 269
Bruk av bundne driftsfond		0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond		28 703	22 002	13 242	37 458
Bruk av bundne investeringsfond		2 341	2 341	0	10 056
Sum finansiering	7	368 816	324 857	507 746	320 938
Udekket/udisponert	7	0	0	0	0

Økonomisk oversikt: balanse

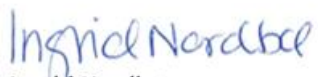
Tabell 6.3 Økonomisk oversikt- balanse

(Tall i 1000 kroner)	Note	31.12.18	31.12.17
Eiendeler:			
Anleggsmidler		5 830 690	5 457 523
Herav:			
Faste eiendommer og anlegg	12	3 195 851	3 031 727
Utstyr, maskiner og transportmidler	12	51 580	46 827
Utlån	15	474 048	443 195
Konserninterne langsiktige fordringer	17	179 231	181 729
Aksjer og andeler	13	159 829	155 844
Pensjonsmidler	10	1 770 151	1 598 202
Omløpsmidler	8	681 155	759 367
Herav:			
Kortsiktige fordringer	11	143 074	116 894
Konserninterne kortsiktige fordringer	17	15 687	7 646
Premieavvik	10	96 541	84 226
Aksjer og andeler		0	0
Sertifikater		0	0

(Tall i 1000 kroner)	Note	31.12.18	31.12.17
Obligasjoner		0	0
Derivater			
Kasse, bankinnskudd	9	425 854	550 601
Sum eiendeler		6 511 845	6 216 891
Egenkapital og gjeld:			
Egenkapital	7/20	2 235 832	2 061 246
Herav:			
Disposisjonsfond		132 604	124 574
Bundne driftsfond		45 005	59 650
Ubundne investeringsfond		16 001	44 705
Bundne investeringsfond		17 129	18 543
Regnskapsmessig mindreforbruk		0	12 281
Regnskapsmessig merforbruk		0	0
Udisponert i inv.regnskap		0	0
Udekket i inv.regnskap		0	0

(Tall i 1000 kroner)	Note	31.12.18	31.12.17
Kapitalkonto	20	2 012 137	1 788 538
Endring i regnskapsprinsipper drift		12 955	12 955
Endring i regnskapsprinsipper investering		0	0
Langsiktig gjeld		3 894 376	3 751 756
Herav:			
Pensjonsforpliktelser	10	1 981 214	1 891 376
Ihendehaverobligasjonslån		0	116 281
Sertifikatlån		197 295	273 984
Andre lån	14	1 715 867	1 470 114
Konsernintern langsiktig gjeld		0	0
Kortsiktig gjeld	8	381 637	403 889
Herav:			
Kassekredittlån		0	0
Annen kortsiktig gjeld		380 344	384 622

(Tall i 1000 kroner)	Note	31.12.18	31.12.17
Derivater			
Konsernintern kortsiktig gjeld		387	17 909
Premieavvik	10	905	1 357
Sum egenkapital og gjeld		6 511 845	6 216 891
Memoriakonti		86 954	93 653
Herav:			
Ubrukte lånemidler		75 824	82 770
Ubrukte konserninterne lånemidler		0	0
Andre memoriakonti		11 131	10 883
Motkonto til memoriakontiene		-86 954	-93 653

Ingrid Nordbø
rådmann

Sabina Leto
økonomisjef

Kristine L. Haaland
konsituert regnskapssjef

6.2 Noter Sola kommune

Note 1 Regnskapsprinsipper

Lovverket

Regnskapet er avlagt i henhold til kommuneloven, forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkes-kommuner og god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarder utgitt av foreningen for god kommunal regnskapsskikk.

Generelle prinsipper

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise alle økonomiske midler som er tilgjengelige i året og anvendelsen av disse. I henhold til regnskapsforskriftens § 7 gjelder følgende prinsipper: All tilgang og bruk av midler i løpet av året skal fremgå av regnskapet, og føring av tilgang og bruk direkte mot balansen skal ikke forekomme. For lån inntektsføres det kun den delen som faktisk er brukt. Anordningsprinsippet skal benyttes ved regnskapsføringen. Det vil si at alle kjente inntekter og utgifter skal medtas i drifts- og investeringsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når regnskapet avsluttes. Alle utgifter skal regnskapsføres brutto. Det skal således ikke gjøres fradrag for tilhørende inntekter til utgiftspostene, og inntekstspostene skal ikke fremstå med fradrag for eventuelle utgiftsposter.

Anleggsmidler og omløpsmidler

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for kommunen er i balanseregnskapet klassifisert som anleggsmidler (anskaffelseskost på minst kr 100 000 og økonomisk levetid på minst tre år). Andre eiendeler er omløpsmidler. Fordringer knyttet til egen vare- og tjenesteproduksjon, samt markedsbaserte verdipapirer som inngår i en handelsportefølje er omløpsmidler. Utgifter som påløper for å opprettholde et anleggsmiddels kvalitetsnivå utgiftsføres i driftsregnskapet. Utgifter som representerer en standardheving av anleggsmiddelet utover standarden ved anskaffelsen utgiftsføres i investeringsregnskapet og aktiveres som anleggsmiddel i balansen. Tilskudd til investeringer føres brutto, og det gjøres således ikke fradrag for disse ved aktivering og avskrivning av anleggs-midlene. Det foretas lineære avskrivninger, det vil si et fast avskrivningsbeløp hvert år, jamfør regnskapsforskriftens § 8. Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Gjeld

Langsiktig gjeld er knyttet til formålene i kommunelovens § 50 med unntak av likviditetstrekkrettighet/likviditetslån, jamfør § 50 nr 5. All annen gjeld er kortsiktig gjeld.

Selvkost

På en rekke områder er selvkost satt som den rettslige rammen for hva kommunen kan kreve av brukerbetaling/gebyrer (jamfør retningslinjer gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet). På følgende områder kreves det brukerbetaling/gebyrer (over tid) til maksimum selvkost:

- skolefritidsordning
- opphold i institusjon
- hjemmehjelpstjenester

På følgende områder kreves det brukerbetalinger/gebyrer (over tid) til selvkost:

- plan- og byggesaksbehandling
- part- og delingsforretning
- vann, avløp og slam
- renovasjon
- feietjenester

Note 2 Kommunens organisering

Sola kommune er organisert etter en tonivå-modell med 42 virksomheter per 31. desember 2018, fordelt på tjenesteområdene oppvekst og kultur (32), levekår (7) og samfunnsutvikling (3).

En virksomhet er skilt ut i egen regnskapsenhet i form av selskapet Sola tomteselskap KF. Dette gjelder også Sola parkeringsselskap KF, som ble stiftet i 2018. Forøvrig er kommunen medeier i følgende interkommunale selskaper (IKS) og interkommunale samarbeid (IS):

- IVAR IKS (interkommunalt vann-, avløps- og renovasjonsverk)
- Rogaland brann og redning IKS
- Stavangerregionen havn IKS
- Interkommunalt arkiv i Rogaland IKS
- Sørmarka flerbrukshall IKS
- Multihallen og storhallen IKS
- Rogaland revisjon IKS
- Rogaland kontrollutvalgssekretariat IS

Note 3 Budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet

Veilederen *Budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet* utgitt av Kommunal- og regionaldepartementet er rammeverket for håndtering av investeringsregnskapet. Vurdering av framdrift for de enkelte investeringsprosjektene med påfølgende budsjettjusteringer ble gjort i forbindelse med budsjettoppfølginger per 30. april og 31. august 2018. Finansiering av prosjektene foretas samlet (porteføljeprinsippet) med unntak der det gis øremerkede tilskudd. Det vises til regnskapsskjema 2b der det gis en oversikt over budsjett og regnskap per 31. desember 2018 og regnskap 2017 for de enkelte prosjektene.

Note 4 Antall årsverk

Antall årsverk i kommunen de siste tre årene:

Tabell 6.4 Antall årsverk i Sola kommune

År	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018

År	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
Antall årsverk	1 452	1 433	1 434

Dette gjelder hjemler som er besatt permanent eller midlertidig.

Note 5 Ytelser til ledende personer

Tabell 6.5 Ytelser til ledende personer

Ytelse (tall i hele kroner)	Ordfører	Rådmann
Innberettet lønn	1 087 454	1 131 964
Innberettet andre ytelser	109 180	59 631

I tillegg kommer arbeidsgivers andel av tjenestepensjon.

Note 6 Godtgjørelse/ytelser revisor

Kommunens revisor er Rogaland Revisjon IKS. Godtgjørelse til revisjonen var på kr 1 275 413 inkludert mva. Av dette utgjorde forvaltningsrevisjon kr 540 429 og rådgivning og lignende kr 47 785.

Note 7 Årets resultat/egenkapital-avsetninger

Driftsregnskapet er gjort opp med et positivt netto driftsresultat på kr 52,7 millioner og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 0. Differansen mellom netto driftsresultat og regnskapsmessig resultat gjelder interne finanstransaksjoner (jamfør hovedoversikt drift):

Tabell 6.6 Interne finanstransaksjoner drift

Netto driftsresultat (tall i 1000 kroner)	52 736
- bruk av forrige års mindreforbruk	12 281
- dekking av forrige års merforbruk	0
- finansiering av årets investeringer	-66 162
- netto bruk av bundne selvkostfond	8 448

Netto driftsresultat (tall i 1000 kroner)	52 736
- netto bruk av øvrige bundne fond	6 198
- netto avsetning til disposisjonsfond	-13 500
Regnskapsmessig merforbruk	0

Det er foretatt strykninger i regnskapet for 2018 jamfør forskrift om årsregnskap og årsberetning § 9 pkt 2. I henhold til f-sak 3/17 «Bruk av årlig premieavvik» møte 24. januar 2017, skulle årets positive premieavvik, inkludert arbeidsgiveravgift, avsettes til et særskilt disposisjonsfond pensjon. På grunn av behovet for å foreta forskriftsmessige strykninger, er kun deler av premieavviket avsatt på fondet, tilsvarende kr 13,6 millioner.

Investeringsregnskapet er avsluttet med et finansieringsbehov på kr 368,8 millioner og et udekket beløp på kr 0. Investeringsprosjektene er inndelt i to kategorier: Ordinære prosjekter og prosjekter med årsbevilgning. Bevilgningene til den sistnevnte gruppen blir gjort for ett år av gangen, mens bevilgningene og regnskapet til de ordinære prosjektene ses i sammenheng med det enkelte prosjekts levetid. Årlig blir det derfor fremmet en sak om refinansiering/tilleggsbevilgning for samtlige prosjekter med årsbevilgning og alle avsluttede ordinære prosjekter per 31. desember forrige år.

Følgende oversikter viser inngående balanse, årets bevegelse og utgående balanse vedrørende egenkapitalavsetninger:

Tabell 6.7 Mer/mindreforbruk drift og udekket/udisponert investeringer

Regnskapsmessig mindreforbruk drift (tall i 1000 kr):	Beløp
Saldo per 01.01.	12 281
Disponert tidligere års mindreforbruk	-12 281
Mindreforbruk i år	0
Saldo per 31.12.	0
Udekket investering:	
Saldo per 01.01.	0

Regnskapsmessig mindreforbruk drift (tall i 1000 kr):	Beløp
Dekket tidligere års udekket	0
Udekket i år	0
Saldo per 31.12.	0
Netto mer-/mindreforbruk udekket/udisponert pr. 31.12.	0

Tabell 6.8 Fond, endring regnskapsprinsipper, egenkapitalavsetning og resultat

Fond (tall i 1000 kroner)	Beløp
Alle fond:	
Saldo per 01.01.	247 472
Avsetninger (drift og investering)	24 748
Bruk (drift og investering)	-61 481
Saldo per 31.12.	210 740
Disposisjonsfond:	
Saldo per 01.01.	124 574
Avsatt i driftsregnskapet	19 035
Brukt i driftsregnskapet	-5 535
Brukt i investeringsregnskapet	-5 470

Fond (tall i 1000 kroner)	Beløp
Saldo per 31.12.	132 604
Bundne driftsfond:	
Saldo per 01.01.	59 650
Avsatt i driftsregnskapet	4 786
Brukt i driftsregnskapet	-19 432
Saldo per 31.12.	45 005
Ubundne investeringsfond:	
Saldo per 01.01.	44 705
Avsatt i investeringsregnskapet	0
Brukt i investeringsregnskapet	-28 703
Saldo per 31.12.	16 001
Bundne investeringsfond:	
Saldo per 01.01.	18 543
Avsatt i investeringsregnskapet	927
Brukt i investeringsregnskapet	-2 341
Saldo per 31.12.	17 129

Fond (tall i 1000 kroner)	Beløp
Totalt alle typer fond pr. 31.12.	210 740
Endring regnskapsprinsipper:	
Endring regnskapsprinsipper drift:	
	12 955
Ingen endringer i år	0
Spesifisering saldo per 31.12.:	12 955
- påløpte feriepenger 1991	-15 574
- påløpte feriepenger 1993 (landbrukskr.)	-64
- opptjent mva.kompensasjon 1999	8 481
- påløpte renter 2000	208
- tilskudd ressurskrevende tjenester 2007	19 904
Saldo per 31.12.	12 955
Konto for endring regnskapsprinsipper investering:	
Saldo på denne kontoen er null både pr. 01.01. og pr. 31.12.	
Endring regnsk.prinsipper drift og inv. pr. 31.12.	12 955

Fond (tall i 1000 kroner)	Beløp
Sum egenkapitalavsetning og resultat:	
Fri egenkapital pr. 31.12. (sum over-/underskudd og frie fond)	148 605
Bundne fond per 31.12.	62 134
	12 955
Sum egenkap.avsetning og resultat pr. 31.12.	223 695

Note 8 Arbeidskapital

Arbeidskapitalen defineres som omløpsmidler fratrasket kortsiktig gjeld. Den påvirkes av kortsiktige svingninger i kontantstrømmen og er et mål på kommunens likvide stilling.

Tabell 6.9 Arbeidskapital

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	R 2017
Anskaffelse av midler:			
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	1 941 468	1 868 040	1 905 168
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	143 739	75 210	149 945
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	344 848	297 612	279 128
Sum anskaffelse av midler	2 430 054	2 240 862	2 334 241

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	R 2017
Anvendelse av midler:			
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	1 851 762	1 762 203	1 789 724
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	348 834	315 994	225 392
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	278 472	192 386	265 025
Sum anvendelse av midler	2 479 068	2 270 583	2 280 141
Anskaffelse- anvendelse av midler	-49 014	-29 721	54 101
Endring i ubrukte lånemidler	-6 946	0	-12 072
Endring i arbeidskapital	-55 960	-29 721	42 028
Arbeidskapital per 01.01.	355 479	355 479	313 450
Endring arbeidskapital	-55 960	-29 721	42 028
Arbeidskapital per 31.12	299 519	325 758	355 479
Tekst	pr. 31.12.18	pr. 31.12.17	Endring
Omløpsmidler	681 155	759 367	-78 212
Kortsiktig gjeld	381 637	403 889	22 252
Arbeidskapital per 31.12.	299 519	355 479	-55 960

Note 9 Kasse og bank

Innestående på kasse og bank per 31. desember 2018 var samlet kr 425,9 millioner. Ubrukte lånemidler var kr 75,8 millioner og bundne skattetrekksmidler var kr 34,3 millioner.

Note 10 Pensjonskostnader

Kommunen har kollektive pensjonsordninger (tjenestepensjonsordninger) for sine ansatte. For lærere gjennom Statens pensjonskasse og for øvrige gjennom Kommunal landspensjonskasse (KLP). For sykepleiere og lærere er ytelsene lovbestemt. For øvrige yrkesgrupper omfatter ordningene de tariff-festede ytelsene som gjelder i kommunal sektor. Fremtidig pensjonsytelse blir beregnet ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Ordningen sikrer en brutto uførepensjon, og omfatter i tillegg ektefellepensjon og barnepensjon. De ansatte har også rett til avtalefestet pensjon (AFP) etter bestemte regler. AFP er ikke forsikringsmessig dekket, og det er ikke avsatt midler i forsikringsordningen til fremtidige AFP-pensjoner.

Forskrift om årsregnskap og årsberetning § 13 sier at det skal regnskapsføres pensjonskostnad, og at pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser skal balanseføres tatt hensyn til estimatavvik per 1. januar. I tillegg skal arbeidsgiveravgift av premieavvik (premieavvik = differansen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad) og av netto pensjonsforpliktelse henholdsvis kostnadsføres og balanseføres.

Premieavviket inkludert arbeidsgiveravgift får resultatmessig effekt. Sola kommune har et totalt positivt akkumulert premieavvik, inkludert arbeidsgiveravgift per 31. desember 2018, på kr 95,6 mill. Premieavvik oppstått til og med 2010 amortiseres/kostnadsføres over 15 år, premieavvik oppstått fra og med 2011 over 10 år og premieavvik oppstått fra og med 2014 over syv år. Årets premieavvik for 2018 er på kr 27,7 millioner inkl. aga. I henhold til f-sak 3/17 «Bruk av årlig premieavvik» møte 24. januar 2017, skulle årets positive premieavvik inkludert arbeidsgiveravgift, avsettes til et særskilt disposisjonsfond pensjon. På grunn av strykingsbestemmelse og behovet å foreta forskriftsmessige strykninger, er kun deler av premieavviket avsatt på fondet tilsvarende kr 13,6 mill.

Tabell 6.10 Pensjonskostnader

(Tall i 1000 kroner)	KLP *	SPK *	Totalt
Pensjonskostnad:			
Nåverdi årets opptjening	77 916	23 378	101 294
Rentekostnad påløpte pensjonsforpliktelser	60 701	14 408	75 109
Forventet avkastning pensjonsmidler	-62 920	-10 744	-73 665
Administrasjonskostnad	5 703	798	6 501

(Tall i 1000 kroner)	KLP *	SPK *	Totalt
Årets netto pensj.kostn. inkl. adm.kostn.	81 400	27 839	109 240
Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser:			
Pensjonsmidler 31.12.	1 490 634	279 517	1 770 151
Brutto påløpt forpliktelse 31.12.	-1 557 153	-397 979	-1 955 132
Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	-66 519	-118 462	-184 981
Arb.giveravg. av netto pensj.forpl. 31.12.	-9 379	-16 703	-26 082
Netto pensj.forpl. inkl. arb.giveravg. 31.12.	-75 898	-135 165	-211 063
Akkumulert premieavvik:			
Premieavvik 01.01.	70 901	1 727	72 628
Amortisert premieavvik	-12 785	-331	-13 116
Årets premieavvik	25 431	-1 125	24 306
Akkumulert premieavvik 31.12.	83 547	271	83 818
Arb.avg. av premieavvik 31.12.	11 780	38	11 818
Premieavvik inkl. arb.giveravg. 31.12.	95 327	309	95 636
Estimatavvik:			

(Tall i 1000 kroner)	KLP *	SPK *	Totalt
Estimert pensjonsmidler 01.01.	1 336 899	261 303	1 598 202
Estimatavvik 01.01.	31 850	-18 447	13 403
Faktiske pensjonsmidler 01.01.	1 368 749	242 856	1 611 605
Estimert pensjonsforpl. 01.01.	-1 485 000	-370 147	-1 855 147
Estimatavvik 01.01.	24 302	9 954	34 255
Faktiske pensjonsforpl. 01.01.	-1 460 698	-360 193	-1 820 892

Note 11 Kundefordringer

Kundefordringer er vurdert til pålydende kr 31,0 millioner mot kr 27,9 millioner ved forrige årsskifte. Det er foretatt avsetning for mulige tap med kr 383 000. Dette utgjør 1,2 prosent av den totale fordringsmassen. Det er også dette året justert for to store fordringer på til sammen kr 11,8 millioner som var betalt på beregningstidspunktet. Avsetningen for mulige tap utgjør 2 prosent av den justerte fordringsmassen, som over tid viser seg å være rikelig i forhold til faktiske tap.

Note 12 Varige driftsmidler

Tabell 6.11 Varige driftsmidler

Anleggsggruppe (Tall i 1000 kroner)	Akk. ansk.kost pr. 01.01	Årets tilgang	Årets avgang	Akk. av-og nedskriv.	Ned l./op pr. av KF	Bokf. verdi pr. 31.12	Årets ord. avskr.	Årets nedsk r.*)
Maskiner/utstyr/ transp.midler	76 739	16 441	0	-41 601	0	51 580	-11 689	0

Anleggsgruppe (Tall i 1000 kroner)	Akk. ansk.kost pr. 01.01	Årets tilgang	Årets avgang	Akk. av-og nedskriv.	Ned l./op pr. av KF	Bokf. verdi pr. 31.12	Årets ord. avskr.	Årets nedsk r.*)
Admin.bygg	84 252	122 282	0	-20 588	0	185 946	-1 014	0
Skole/barneh. ./ institusjon	1 803 734	77 550	0	-582 799	0	1 298 485	-41 914	0
Idretts- og kulturbygg	370 313	17 513	0	-169 227	0	218 599	-7 855	-748
Kommunale boliger	291 311	14 404	-11 765	-66 947	0	227 004	-7 012	0
Boliger for salg	127 703	3 268	-57 760	0	0	73 210	0	0
VAR- og veganlegg	1 009 835	67 710	0	-270 314	0	807 232	-27 923	0
Tomter	367 986	20 076	-2 687	-105 719	0	385 375	0	0
Totalt	4 131 874	339 245	-72 213	-1 257 194	0	3 247 430	-97 408	-748

*) Årets nedskrivning på anleggsgruppe "Idretts- og kulturbygg gjelder riving av bussgarasje på Tananger., jf. KRS nr. 9, pkt. 3.6. Endringen er ført mot kapitalkonto, og medfører at kommunens egenkapital er tilsvarende redusert.

Note 13 Aksjer og andeler

Tabell 6.12 Aksjer og andeler

(Tall i 1000 kroner)	Aksjekapital	Bokf. verdi	Eierandel
----------------------	--------------	-------------	-----------

(Tall i 1000 kroner)	Aksjeka pital	Bokf. verdi	Eierandel
Lyse AS	1 008 983	88 200	8,74 %
Sola Bredbånd AS	21 500	22 051	100,00 %
Forus Næringspark AS	15 100	4 559	1,99 %
Ranso AS	8 000	3 980	50,00 %
Universtetsfondet for Rogaland AS	3 800	200	5,26 %
I.V.A.R IKS		1 893	7,62 %
Rogaland Brann og Redning IKS		430	9,05 %
Rogaland Revisjon IKS		227	5,50 %
Interkommunalt arkiv i Rogaland IKS		83	8,50 %
Sørmarka Arena IKS		50	8,41 %
Stavangerregionen havn IKS		0	16,75 %
Rogaland Kontrollutvalgssekretariat IS		60	
KLP (egenkapitalinnskudd)		37 900	
Øvrige aksjer/andeler		197	
Sum aksjer og andeler 31.12.		159 829	

Note 14 Innlån

Tabell 6.13 Innlån

(Tall i 1000 kroner)	Saldo 01.01.	Nye lån	Refinansiering	Avdrag *	Endr. regnsk. prinsipp	Saldo 31.12.	Renter/omkostn.	Type rente **
Kommunalbanken AS	1 097 344	149 349	149 077	-17 192	0	1 378 578	18 763	Flytende
KLP Kommunekreditt AS	112 429	0	0	0	0	112 429	2 552	Flytende
Den norske bank ASA (sert.lån)	140 584	0	-125 780	-14 804	0	0	394	Flytende
Danske Bank AS (sert.lån)	0	0	0	0	0	0	0	Flytende
Skand. Ensk.banken AB/NUF (obl.lån)	116 281	0	-116 281	0	0	0	2 233	Fast
Nordea Bank Norge ASA (sert.lån)	0	0	0	0	0	0	0	Flytende
Skand. Ensk.banken AB/NUF (sert.lån)	214 889	0	92 984	-66 685	0	241 188	2 246	Flytende
Finansielle leieavtaler (leasing)	1 071	0	0	-781	0	290	35	-
Justeringsavtaler mva. ***)	0	0	0	0	0	0	-	-

(Tall i 1000 kroner)	Saldo 01.01.	Nye lån	Refinansiering	Avdrag *	Endr. regnsk. prinsipp	Saldo 31.12.	Renter/omkostn.	Type rente **
Anordning avdrag langsiktig gjeld	-81 489	-	-	-37 587	0	-119 076	-	-
Rentebytteavtaler ****)	-	-	-	-	-	-	6 722	Flytende til fast
Omkostninger kontofører	-	-	-	-	-	-	55	
Sum lån ekskl. formidlingslåen	1 601 109	149 349	0	-137 049	0	1 613 409	33 000	
Husbanken (formidlingslåen)	259 271	65 000	0	-24 517	0	299 753	4 964	Fast/flytende
Rentebytteavtaler ****)	-	-	-	-	-	-	-834	Fast til flytende
Sum formidlingslåen	259 271	65 000	0	-24 517	0	299 753	4 131	
Sum innlån	1 860 379	214 349	0	-161 567	0	1 913 162	37 131	

(Tall i 1000 kroner)	Saldo 01.01.	Nye lån	Refinansiering	Avdrag *	Endr. regnsk. prinsipp	Saldo 31.12.	Renter/omkostn.	Type rente **
Herav lån til andre (komm.foretak og selvfinans. byggepr.)						319 364		

*) Betalt avdrag (eksklusive formidlingslån) kr 119,1 millioner som består av følgende komponenter:

- Minimumsavdrag i følge kommuneloven § 50 nr. 7 etter forenklet modell kr 46,2 millioner.
- Tillegg utover minimum kr 29 millioner.
- Nedbetaling av byggelån (leiligheter for salg) kr 32,2 millioner.
- Avdrag fra Sola tomteselskap KF kr 11,7 millioner.

**) Rente med binding under ett år er her definert som flytende, og rente med binding ett år og mer som fast.

****) Kommunen hadde per 31.desember 2018 følgende rentebytteavtaler:

- Fire mot ordinære kommunale lån (eksklusive formidlingslån) på til sammen kr 210 millioner med utløp i perioden 2019-2022.
- Én mot formidlingslån på kr 25,9 millioner med utløp i 2021.

Formålet med sikring av ordinære lån er økt forutsigbarhet gjennom økt andel langsiktig gjeld til fastrente.

Formålet med sikring av formidlingslån er å oppnå en rentegevinst. Rentebytteavtalene er forankret i punkt 6 i kommunens finansreglement.

Note 15 Utlån

Tabell 6.14 Utlån

(Tall i 1000 kroner)	Saldo 01.01.	Utlån	Avdrag	Nedl./oppr. av KF	Tapsføring	Saldo 31.12.	Renter
----------------------	--------------	-------	--------	-------------------	------------	--------------	--------

(Tall i 1000 kroner)	Saldo 01.01.	Utlån	Avdrag	Nedl./op pr. av KF	Tapsføri ng	Saldo 31. 12.	Renter
Kvithei utbyggingselskap KF	0	0	0	0	0	0	0
Sola tomteselskap KF	181 729	0	-11 705	9 208	0	179 231	3 794
Sum komm./interkomm . foretak	181 729	0	-11 705	9 208	0	179 231	3 794
Lyse Energi AS	183 561	0	-8 741	-	0	174 820	5 658
Bærheim Utvikling AS	1 800	0	0	-	0	1 800	0
Formidlingslån (Husbanken)	257 564	64 018	-24 417	-	0	297 164	5 172
Sosiale utlån	270	22	-29	-	0	264	-
Sum andre	443 195	64 040	-33 187	0	0	474 048	10 829
Sum utlån	624 924	64 040	-44 893	9 208	0	653 279	14 623

Renter på lån til kommunale foretak er 3 måneder NIBOR med tillegg på 1 prosentpoeng. Kommunens fordring overfor Lyse Energi AS er et ansvarlig lån. Renten på lånet er 3 milliarder NIBOR med tillegg på 2 prosentpoeng. Sosiale lån er rentefrie lån.

Note 16 Gebyrfinansierte selvkosttjenester

Tabell 6.15 Gebyrfinansierte selvkosttjenester

(Tall i 1000 kroner)	Feiing *	Vann	Avløp	Renovasj on	Slam *	Areal- plan	Bygge - sak*	Opp- måling
----------------------	-------------	------	-------	----------------	--------	----------------	-----------------	----------------

(Tall i 1000 kroner)	Feiing *	Vann	Avløp	Renovasj on	Slam *	Areal- plan	Bygge - sak*	Opp- måling
Inntekter	1 920	30 075	36 617	24 493	368	1 261	6 323	3 213
Kostnader	-1 694	-26 684	-29 318	-24 626	-451	-1 576	-6 157	-3 322
Netto kapitalkostnader	1	-6 237	-12 362	-290	-7	58	-226	43
Over-/underskudd	227	-2 846	-5 063	-423	-89	-256	-60	-65
Fond / fremf. undesk. 01.01.	-21	19 961	11 192	445	-104	3 145	-6 582	2 498
Fond / fremf. undesk. 31.12.	206	17 115	6 129	23	-193	2 888	-6 642	2 433

*) På feiing, slam og byggesak er det pr. 31. desember fremførte underskudd som må dekkes inn de påfølgende år.

Feietjenestene kjøpes fra Rogaland brann og redning IKS.

Note 17 Transaksjoner/mellomværende egne kommunale foretak (KF)

Kommunens årsregnskap inkluderer ikke regnskap for Sola tomteselskap KF. Dette selskapet er en del av Sola kommune som juridisk enhet, men har eget styre og avlegger separate regnskaper og årsberetninger i henhold til Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak. Følgende oversikt viser transaksjoner og mellomværende:

Tabell 6.16 Transaksjoner/mellomværende egne kommunale foretak (KF)

(Tall i 1000 kroner)	Sola tomteselskap KF	Sola parkeringsselskap KF
Salg til / overføring fra KF:		

(Tall i 1000 kroner)	Sola tomteselskap KF	Sola parkeringsselskap KF
Div. administrative tjenester	-1 796	47
Kjøp fra IKT	0	
Renteinntekter	3 794	0
Avdrag	11 705	
Sum salg/overføring	13 703	47
Kjøp fra / overføring til KF:		
Lån via Sola kommune	9 208	0
Sum kjøp/overføring	9 208	0
Netto salg/kjøp/overføring	4 495	47
Mellomværende:		
Langsiktige fordringer	179 231	0
Kundefordringer	0	0
Øvrig kortsiktige fordringer	15 499	188
Leverandørgjeld	0	0
Øvrig kortsiktig gjeld	-387	0

(Tall i 1000 kroner)	Sola tomteselskap KF	Sola parkeringsselskap KF
Netto mellomværende pr. 31.12.	194 343	188

Note 18 Uforutsette utgifter/inntekter på avsluttede investeringsprosjekter

Når det påløper utgifter og/eller inntekter på investeringsprosjekter som er regnskapsmessig avsluttet, føres disse på et eget prosjekt opprettet for dette formålet:

Tabell 6.17 Uforutsatte utgifter/inntekter på avsluttede investeringsprosjekter

(Tall i 1000 kroner)	Beløp
Prosjekt 39077 Myklebust felt BB-9, 8 leil. for salg	
Nybygg/nyanlegg	10
Sum prosjekt 39077 Myklebust felt BB-9, 8 leil. for salg	10
Prosjekt 39081 Myklebust felt AB-2-4-5-6, 16 leil. for salg	
Nybygg/nyanlegg	5
Eksterne konsulenttjenester	3
Sum prosjekt 39081 Myklebust felt AB-2-4-5-6, 16 leil. for salg	8
Sum uforutsatt utg./innt. avsluttede prosjekter	18

Note 19 Garantisaker avsluttede investeringsprosjekter

Kommunestyret vedtok ved behandling av k-sak 34/16 *Årsrapport og årsregnskap 2015 Sola kommune med kommunale foretak* punkt 3.a. å avsette kr 4,5 millioner på et garantifond til dekning av garantisaker. Saldo på fondet er per 31.desember 2018 kr 3,9 millioner.

Tabell 6.18 Garantisaker avsluttede investeringsprosjekter

(Tall i 1000 kroner)	Beløp
Prosjekt 39081 Myklebust felt AB-2-4-5-6, 16 leil. for salg	
Eksterne konsulenttjenester	106
Nybygg/nyanlegg	255
Sum prosjekt 39081 Myklebust felt AB-2-4-5-6, 16 leil. for salg	362
Prosjekt 49003 Sola kirke, nytt tak	
Eksterne konsulenttjenester	5
Sum prosjekt 49003 Sola kirke, nytt tak	5
Prosjekt 49007 Ræge ny kirke	
Eksterne konsulenttjenester	62
Sum prosjekt 49007 Ræge ny kirke	62
Sum uforutsatt utg./innt. avsluttede prosjekter	429

Note 20 Kapitalkonto

Kapitalkontoen viser den egenkapitalfinansierte delen av anleggsverdiene.

Tabell 6.19 Kapitalkonto

(Tall i 1000 kroner)	Beløp
Saldo per 01.01.	1 788 538
Aktivering av fast eiendom og anlegg	322 846
Salg av fast eiendom og anlegg	-72 213
Av- og nedskrivning av fast eiendom og anlegg	-86 509
Aktivering utstyr/maskiner/transportmidler	16 468
Salg av utstyr/maskiner/transportmidler	
Av- og nedskrivning av utstyr/maskiner/transportmidler	-11 715
Økning egenkapitalinnskudd KLP	3 975
Kjøp øvrige aksjer/andeler	10
Økning pensjonsforpliktelser	-99 985
Økning pensjonsmidler	171 949
Reduksjon skyldig arb.avg. av netto pensjonsforpliktelser	10 147
Bruk av lånemidler	-221 295
Betalte avdrag på eksterne lån	149 862

(Tall i 1000 kroner)	Beløp
Sola Tomteselskap	0
Nye utlån	73 248
Mottatte avdrag på utlån	-33 188
Saldo per 31.12.	2 012 137

Note 21 Garantiansvar

Tabell 6.20 Garantiansvar

(Tall i 1000 kroner)	Restbeløp	Utløper
I.V.A.R IKS	288 365	2048
Rogaland Bedriftsidrettskrets *)	23 100	2032
Forus Utvikling AS	22 000	2031
Ranso Treindustri AS	16 958	2035
Eventyrberget Foreldrelagsbarnehage BA	3 992	2032
Våganes Fotballklubb	3 410	2023
A2 Holding AS	2 000	2022
Rogaland Brann og Redning IKS	293	2025
Sola Barnehage SA	95	2019
Sola Fotballklubb**)	4 840	2026

(Tall i 1000 kroner)	Restbelø p	Utløper
Sola BMX	2 200	2025
Sola turn garanti lån	5 500	2025
Sola turn garanti spillemidler	12 000	2037
Stavangerregionen Havn IKS	31 582	2021- 2038
Sørmarka Arena IKS	22 744	løpende
Multihallen og Storhallen IKS	10 265	løpende
Sum garantiansvar pr. 31.12.	449 344	

*) Gjelder garanti for at anlegget nyttes til idrettsformål m.m.

**) Lånet er tatt opp i 2019.

6.3 Regnskapsskjema drift Sola kommune

Regnskapsskjema 1a – totaloversikt

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3.

Skjemaet gir en totaloversikt over kommunens frie disponible inntekter minus netto finansutgifter, korrigert for netto avsetninger og overføring til investeringsregnskapet. Dette gir "til fordeling drift", det vil si hva kommunen har til rådighet til virksomhetene. Når en så trekker fra "sum fordelt til drift", gir det regnskapsmessig mer-/mindreforbruk. (Beløpet "fordelt til drift" finner en igjen nederst i regnskapsskjema 1b.)

Tabell 6.21 Regnskapsskjema 1a

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Skatt på inntekt og formue	971 476	968 500	968 500	945 204

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Ordinært rammetilskudd	485 034	469 825	468 400	448 599
Skatt på eiendom	0	0	0	0
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	28 600	30 107	36 677	34 298
Sum frie disponible inntekter	1 485 110	1 468 432	1 473 577	1 428 101
Renteinntekter og utbytte	78 679	68 670	68 170	82 275
Gevinst finansielle instrumenter	0	0	0	0
Renteutg., provisjoner og andre finansutg.	39 691	31 564	35 164	38 281
Tap finansielle instrumenter	0	0	0	0
Avdrag på lån	75 964	76 726	95 176	67 441
Netto finansinnt./-utg.	-36 976	-39 620	-62 170	-23 447
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	114
Til ubundne avsetninger	19 035	33 203	0	30 864
Til bundne avsetninger	4 786	1 117	0	14 579

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	12 281	12 281	0	13 270
Bruk av ubundne avsetninger	5 535	3 968	0	4 728
Bruk av bundne avsetninger	19 432	17 979	9 740	11 151
Netto avsetninger	13 426	-92	9 740	-16 408
Overført til investeringsregnskapet	66 162	66 162	65 600	63 314
Til fordeling drift	1 395 398	1 362 558	1 355 547	1 324 932
Sum fordelt til drift, fra regnskapsskjema 1b	1 395 398	1 362 558	1 355 547	1 312 651
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	0	0	0	12 281

Regnskapsskjema 1b – oversikt per ledernivå/tjenesteområde/virksomhet

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3.

Skjemaet gir en oversikt over driftsregnskapet på samme detaljnivå som kommunestyrets vedtak av driftsbudsjettet, det vil si nettoramme per politisk nivå/rådmannsnivå/virksomhet i henhold til kommunens rammebudsjettreglement. Det er også lagt inn delsummer per tjenesteområde.

Tabell 6.22 Regnskapsskjema 1b

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Politisk nivå m/sekretariat				
Utgifter	12 221	13 319	16 429	15 049
Inntekter	-104	-118	-118	-358
Sum Politisk nivå m/sekretariat	12 117	13 201	16 311	14 690
Rådmannsnivå m/staber:				
Rådmannsnivå				
Utgifter	9 828	10 116	9 925	10 423
Inntekter	-702	-175	-175	-465
Sum rådmannsnivå	9 126	9 941	9 750	9 958
Personal og organisasjon:				
Utgifter	40 167	40 965	39 464	40 590
Inntekter	-12 080	-11 629	-9 643	-15 017
Sum Personal og organisasjon	28 086	29 336	29 821	25 572

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Økonomi:				
Utgifter	14 129	13 675	13 771	12 380
Inntekter	-1 986	-1 440	-1 047	-1 311
Sum Økonomi	12 143	12 235	12 724	11 069
IKT:				
Utgifter	20 808	20 338	20 232	21 895
Inntekter	-20 808	-20 338	-20 232	-21 895
Sum IKT	0	0	0	0
Rådmannsnivå m/staber totalt:				
Utgifter	84 931	85 094	83 392	85 288
Inntekter	-35 576	-33 582	-31 097	-38 688
Sum Rådmannsnivå m/staber totalt	49 355	51 512	52 295	46 599
Tjenesteområde oppvekst og kultur				

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Fagstab oppvekst og kultur:				
Utgifter	21 558	20 426	20 800	19 607
Inntekter	-3 493	-1 790	-367	-3 175
Sum Fagstab oppvekst og kultur	18 065	18 636	20 433	16 432
Grunnskoler/SFO felles (stab skole):				
Utgifter	12 921	13 255	48 171	13 797
Inntekter	-8 640	-8 102	-11 747	-8 822
Sum Grunnskoler/SFO felles (stab skole)	4 282	5 153	36 424	4 975
Haga skole:				
Utgifter	28 351	27 232	22 172	27 811
Inntekter	-3 524	-3 135	-975	-3 179
Sum Haga skole	24 827	24 097	21 197	24 632

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Sola skole:				
Utgifter	16 628	16 912	12 708	14 629
Inntekter	-3 825	-3 754	-1 065	-2 424
Sum Sola skole	12 804	13 158	11 643	12 205
Røyneberg skole:				
Utgifter	30 377	30 197	24 782	28 398
Inntekter	-5 010	-5 072	-3 482	-4 645
Sum Røyneberg skole	25 368	25 125	21 300	23 753
Håland skole:				
Utgifter	23 343	22 053	18 188	23 050
Inntekter	-3 615	-3 332	-1 515	-3 442
Sum Håland skole	19 729	18 721	16 673	19 608
Dysjaland skole:				
Utgifter	34 694	32 478	29 127	35 462
Inntekter	-4 618	-3 810	-1 712	-5 657

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Sum Dysjaland skole	30 077	28 668	27 415	29 805
Grannes skole:				
Utgifter	33 913	33 919	16 830	35 560
Inntekter	-2 566	-2 145	-69	-3 479
Sum Grannes skole	31 347	31 774	16 761	32 081
Storevarden skole:				
Utgifter	25 687	25 743	21 285	25 127
Inntekter	-2 470	-1 950	-85	-3 025
Sum Storevarden skole	23 217	23 793	21 200	22 102
Sande skole:				
Utgifter	32 716	32 216	28 403	32 134
Inntekter	-1 530	-1 136	-122	-3 616
Sum Sande skole	31 186	31 080	28 281	28 517
Skadberg skole:				

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Utgifter	44 562	44 905	36 724	41 389
Inntekter	-8 973	-8 832	-5 720	-8 426
Sum Skadberg skole	35 588	36 073	31 004	32 962
Sola ungdomsskole:				
Utgifter	48 040	46 875	40 849	45 464
Inntekter	-4 686	-4 021	-145	-3 959
Sum Sola ungdomsskole	43 354	42 854	40 704	41 504
Tananger ungdomsskole				
Utgifter	24 510	23 626	20 615	24 158
Inntekter	-2 291	-1 160	-142	-1 886
Sum Tananger ungdomsskole	22 219	22 466	20 473	22 272
Sola voksenopplæring:				
Utgifter	21 908	18 484	17 938	19 314
Inntekter	-6 470	-6 814	-6 522	-8 305

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Sum Sola voksenopplæring	15 438	11 670	11 416	11 010
Sola PPT:				
Utgifter	9 055	8 899	8 655	8 037
Inntekter	-162	-103	-17	-458
Sum Sola PPT	8 893	8 796	8 638	7 579
Barnehager felles (stab barnehage):				
Utgifter	191 439	193 481	183 375	179 421
Inntekter	-32 221	-32 173	-29 397	-33 703
Sum Barnehager felles (stab barnehage)	159 218	161 308	153 978	145 718
Havnealléen barnehage:				
Utgifter	11 569	11 299	9 902	10 582
Inntekter	-3 390	-3 265	-2 465	-3 315
Sum Havnealléen barnehage	8 178	8 034	7 437	7 267

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Sande barnehage:				
Utgifter	8 021	7 943	7 443	7 699
Inntekter	-1 988	-1 885	-1 724	-1 959
Sum Sande barnehage	6 033	6 058	5 719	5 740
Risnes barnehage				
Utgifter	7 676	7 604	6 835	7 329
Inntekter	-2 147	-2 002	-1 484	-1 987
Sum Risnes barnehage	5 529	5 602	5 351	5 342
Sørnes barnehage				
Utgifter	8 840	8 680	8 180	9 114
Inntekter	-2 255	-2 144	-1 708	-2 639
Sum Sørnes barnehage	6 586	6 536	6 472	6 475
Snøde barnehage:				
Utgifter	10 493	10 375	8 786	9 363

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Inntekter	-3 312	-3 069	-2 001	-2 424
Sum Snøde barnehage	7 181	7 306	6 785	6 939
Grannes barnehage:				
Utgifter	9 246	9 107	7 726	8 933
Inntekter	-2 567	-2 431	-1 270	-2 321
Sum Grannes barnehage	6 678	6 676	6 456	6 612
Sømme barnehage				
Utgifter	9 634	9 490	8 148	8 562
Inntekter	-2 684	-2 583	-1 754	-2 504
Sum Sømme barnehage	6 950	6 907	6 394	6 058
Røyneberg barnehage:				
Utgifter	10 805	10 358	9 604	10 509
Inntekter	-2 690	-2 595	-1 991	-2 463
Sum Røyneberg barnehage	8 115	7 763	7 613	8 046

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Solstrålen:				
Utgifter	13 343	13 093	11 540	12 629
Inntekter	-3 574	-3 490	-2 794	-3 639
Sum Dravhaug/Øygarden barnehage	9 769	9 603	8 746	8 991
Tjelta barnehage				
Utgifter	9 162	9 125	9 641	8 807
Inntekter	-2 757	-2 694	-2 013	-2 230
Sum Tjelta barnehage	6 405	6 431	7 628	6 577
Eikeberget barnehage:				
Utgifter	9 828	9 573	8 844	8 547
Inntekter	-2 781	-2 594	-1 906	-2 048
Sum Eikeberget barnehage	7 046	6 979	6 938	6 499
Høgeholen barnehage:				

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Utgifter	8 765	8 643	7 828	8 129
Inntekter	-2 132	-1 921	-1 054	-1 600
Sum Høgeholen barnehage	6 633	6 722	6 774	6 529
Skjalgstova barnehage:				
Utgifter	3 296	3 349	4 327	5 769
Inntekter	-991	-951	-735	-1 680
Sum Skjalgstova barnehage	2 306	2 398	3 592	4 088
Styrket barnehagetilbud:				
Utgifter	24 534	25 188	16 694	25 104
Inntekter	-4 412	-3 431	-748	-4 765
Sum Styrket barnehagetilbud	20 122	21 757	15 946	20 339
Barnevern:				
Utgifter	45 220	37 400	36 911	40 794

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Inntekter	-5 993	-4 927	-5 038	-9 061
Sum Barnevern	39 227	32 473	31 873	31 734
Barne-, ungdoms- og familietjenesten:				
Utgifter	27 126	28 395	25 961	27 974
Inntekter	-3 929	-4 206	-2 192	-5 664
Sum Barne-, ungdoms- og familietjenesten	23 197	24 189	23 769	22 310
Fatstab kultur:				
Utgifter	22 578	22 126	18 785	20 986
Inntekter	-14 327	-12 167	-9 397	-14 177
Sum Fatstab kultur	8 251	9 959	9 388	6 809
Fritid:				
Utgifter	15 141	13 919	13 025	14 592
Inntekter	-1 631	-890	-163	-1 580
Sum Fritid	13 509	13 029	12 862	13 012

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Sola bibliotek:				
Utgifter	7 013	6 879	6 538	7 009
Inntekter	-506	-254	-99	-672
Sum Sola bibliotek	6 507	6 625	6 439	6 337
Sola kulturskole:				
Utgifter	11 737	12 048	12 016	12 584
Inntekter	-2 357	-2 582	-2 536	-3 125
Sum Sola kulturskole	9 380	9 466	9 480	9 459
Tjenestetsområde oppvekst og kultur totalt:				
Utgifter	873 727	855 295	789 356	838 373
Inntekter	-160 517	-147 410	-106 154	-168 054
Sum tjenestetsområde oppvekst og kultur totalt	713 210	707 885	683 202	670 319
Tjenesteområde levekår				

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Fagstab levekår:				
Utgifter	74 176	71 815	52 005	67 015
Inntekter	-48 393	-45 373	-41 150	-54 402
Sum Fagstab levekår	25 784	26 442	10 855	12 613
Sola sjukehiem:				
Utgifter	84 218	77 934	71 897	81 642
Inntekter	-18 180	-15 818	-10 978	-15 311
Sum Sola sjukehiem	66 038	62 116	60 919	66 332
Sola bo- og hjemmetjenester:				
Utgifter	83 894	79 318	76 238	88 582
Inntekter	-13 752	-9 826	-7 547	-16 438
Sum Sola bo- og hjemmetjenester	70 142	69 492	68 691	72 144

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Tananger bo- og hjemmetjenester:				
Utgifter	71 276	67 094	63 808	68 860
Inntekter	-12 802	-11 596	-8 959	-12 825
Sum Tananger bo- og hjemmetjenester	58 475	55 498	54 849	56 035
Miljøtjenesten:				
Utgifter	91 276	88 509	85 267	91 853
Inntekter	-3 962	-2 994	-564	-4 542
Sum Miljøtjenesten	87 314	85 515	84 703	87 311
Psykisk helsearbeid og rus:				
Utgifter	45 683	45 980	44 154	47 389
Inntekter	-6 345	-5 492	-2 915	-7 241
Sum Psykisk helsearbeid og rus	39 338	40 488	41 239	40 147
NAV Sola (sosiale tjenester):				

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Utgifter	62 101	60 144	55 958	62 083
Inntekter	-4 733	-1 995	-852	-2 756
Sum NAV Sola (sosiale tjenester)	57 368	58 149	55 106	59 327
Fysio-/ergoterapi:				
Utgifter	20 393	20 863	19 991	21 063
Inntekter	-4 260	-3 932	-2 966	-4 107
Sum Fysio-/ergoterapi	16 133	16 931	17 025	16 957
Tjenestetsområde levekår totalt:				
Utgifter	533 018	511 657	469 318	528 487
Inntekter	-112 426	-97 026	-75 931	-117 622
Sum tjenesteområde levekår totalt	420 592	414 631	393 387	410 865
Tjenesteområde samfunnsutvikling				

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Fagstab samfunnsutvikling:				
Utgifter	8 457	8 639	8 005	8 400
Inntekter	-1 215	-895	-100	-15 189
Sum Fagstab samfunnsutvikling	7 241	7 744	7 905	-6 789
Eiendom:				
Utgifter	179 306	148 181	130 704	170 907
Inntekter	-77 021	-50 547	-43 455	-72 704
Sum Eiendom	102 285	97 634	87 249	98 203
Kommunalteknikk:				
Utgifter	133 954	128 160	127 083	135 440
Inntekter	-120 420	-116 422	-115 376	-117 777
Sum Kommunalteknikk	13 534	11 738	11 707	17 663
Areal:				
Utgifter	24 632	25 337	22 197	24 326

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Inntekter	-15 295	-13 951	-10 935	-13 768
Sum Areal	9 337	11 386	11 262	10 558
Tjenestettsområde samfunnsutvikling totalt:				
Utgifter	346 349	310 317	287 989	339 072
Inntekter	-213 951	-181 815	-169 866	-219 438
Sum tjenestettsområde samfunnsutvikling totalt	132 397	128 502	118 123	119 635
Fellesutgifter/-inntekter som ikke er inkludert i regnskapsskjema 1a:				
- artsgruppe 0 Lønn (inkl. avregning pensjon)	-2 835	-27 256	57 536	4 017
- artsgruppe 1-2 Tjenester som inngår i egenprod.	28 079	26 673	26 644	28 443
- artsgruppe 3 Tjenester som erstatter egenprod.	28 799	29 276	29 976	25 960
- artsgruppe 4 Overføringer	24 579	25 828	42 581	19 435

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
- artsgruppe 6-8 Salg og refusjoner/overføringer	-10 145	-9 585	-60 185	-11 457
- motpost kapitalkostnad (artsgruppe 5/9)	-19 633	-18 212	-18 212	-17 793
Sum Fellesutg., finans.transaksjoner og avskrivninger	48 843	26 724	78 340	48 605
Korrigerer av utgifter/inntekter i virksomhetene/stabsavde lingene som er inkludert i regnskapsskjema 1a:				
- Div. tilskudd/refusjoner	1 599	1 413	2 883	3 299
- Netto renteinnt./renteutg.	610	1 266	1 266	600
- Avsetning til fond	-4 186	-1 117	0	-14 579
- Bruk av fond	20 862	18 541	9 740	12 619
Netto korrigeringer virksomhetene/stabsavde lingene	18 885	20 103	13 889	1 938

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Totalt fordelt til drift (jf. regnskapsskjema 1a)	1 395 398	1 362 558	1 355 547	1 312 651

6.4 Regnskapsskjema investering Sola kommune

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3.

Skjemaet gir en totaloversikt over kommunens totale finansieringsbehov, type finansiering og sluttlinje udekket/udisponert. "Årets finansieringsbehov" avviker fra hovedoversikten ved at det totale finansieringsbehovet der er redusert med løpende investeringsinntekter. (Beløpet "Investeringer i anleggsmidler" finner en igjen i regnskapsskjema 2b under "Sum investeringsutgifter totalt")

Tabell 6.23 Regnskapsskjema 2a

(Tall i kr 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Investeringer i anleggsmidler	348 834	315 994	529 778	225 392
Utlån og forskutteringer	73 206	65 000	50 000	79 384
Kjøp av aksjer og andeler	3 985	4 073	4 073	3 744
Avdrag på lån	85 602	15 000	15 000	76 167
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	25
Avsetninger	927	0	0	86 170
Årets finansieringsbehov	512 555	400 067	598 851	470 883

(Tall i kr 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	221 295	205 141	405 163	174 501
Inntekter fra salg av anleggsmidler	70 922	25 137	4 000	68 421
Tilskudd til investeringer	13 578	1 486	3 804	36 031
Kompensasjon for merverdiavgift	49 198	45 090	75 630	27 199
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	53 537	27 238	31 412	40 620
Andre inntekter	1 349	0	0	14
Sum ekstern finansiering	409 879	304 092	520 009	346 786
Overført fra driftsregnskapet	66 162	66 162	65 600	63 314
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	36 514	29 813	13 242	60 783
Sum finansiering	512 555	400 067	598 851	470 883
Udekket/udisponert	0	0	0	0

Regnskapsskjema 2b – per virksomhet og prosjekt eller samlebevilgning

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3

Skjemaet gir en oversikt over investerings-regnskapet på samme detaljnivå som kommunestyrets vedtak av investerings-budsjettet, det vil si per prosjekt/samle-bevilgning i henhold til kommunens rammebudsjettreglement.

Tabell 6.24 Regnskapsskjema 2b

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
	Investeringsutgifter, Rådmannsnivå				
	Samlebevilgning formål felles	0	0	50	2 239
	Samlebevilgning formål levekår	0	0	1 000	0
	Samlebevilgning formål barnehage	0	0	375	0
19020	Utbygging trådløse nettverk komm. bygg	1 485	500	0	851
19099	Overføring av anlegg m/justeringsrett	8 613	0	0	30 653
19601	IKT-investering strategisk (årsbev.)	1 746	1 969	1 500	1 760
29602	Datamaskiner/fornyng skoler (årsbev.)	3 645	3 661	2 394	1 960
29620	Inventar skoler (årsbev.)	216	250	250	250
29622	Sande skole, læringssenteret - bil (brukt) (avsluttet)	0	0	0	249
29623	Nytt adm.system skole/SFO/barnehage	0	0	0	142
29624	Interaktive flatskjermer, skoler	3 552	4 680	4 680	0

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
39094	Velferdsteknologi, levekår (årsbev.)	844	1 000	1 000	692
39609	Inventar levekår (årsbev.)	286	600	600	302
49047	Sola kulturhus, ombygging lager/kiosk	371	0	0	0
49604	Eierinnskudd Multihallen og Storhallen IKS	5 899	5 876	5 876	-1 254
49650	Sola kulturhus, mobil scene	253	253	0	0
99000	Uforutsatte utg./innt. på avsl. prosjekter (årsavhengig)	18	0	0	126
	Sum	26 928	18 789	17 725	37 972
	Investeringsutgifter, eiendom, seksjon byggdrift				
	Samlebevilgning formål felles	1 232	1 300	1 250	1 187
	Samlebevilgning formål kirke	1 696	1 700	1 700	106
	Samlebevilgning formål energi	2 401	2 500	2 000	2 611
	Samlebevilgning formål uteareal	6 193	6 200	6 200	5 415
	Samlebevilgning formål idrett	1 723	0	0	0
	Samlebevilgning formål levekår	1 954	2 000	2 000	1 831
	Samlebevilgning formål skole og SFO	4 351	4 550	4 550	4 426

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
	Samlebevilgning formål barnehage	2 534	3 000	3 000	3 616
19017	Tilrettel. univ. utforming komm. bygg (årsbev.)	409	500	500	443
19022	Radonoppfølging komm. bygg (årsbev.)	375	500	1 000	173
49623	Kulturminnevernplan, tre minnesmerker	13	0	0	106
49641	Skateanlegg Stangelandsenteret	0	0	0	231
59534	Riving eksersishall/adkomst BMX-bane Soma	337	0	0	0
59670	Dampmaskin park/gravlund (ugressfjerning) (avsluttet)	0	0	0	454
59681	Utkjøp av leasingbil, Volkswagen Transporter RK95655	297	0	0	0
59683	Utkjøp leasingbil, Volkswagen Transporter (avsluttet)	0	0	0	240
19100	Tiltakspakke: Stangelandsenteret, utbedringer	1 102	1 243	0	1 750
19101	Tiltakspakke: Stangelandsenteret, utbedring rigg	0	0	0	2 182
19102	Tiltakspakke: Sola sjø, rehabilitering	224	212	0	352

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
29621	Tiltakspakke: Tananger u-skole, oppgrad. uteområde	1 197	1 194	0	2 342
59678	Tiltakspakke: Åsenhallen, rehab. utvendig trapp	0	0	0	183
59679	Tiltakspakke: Riving bussgarasje Tananger (avsluttet)	0	0	0	969
59680	Tiltakspakke: Åsenhallen, LED- lys	0	0	0	382
59686	Tiltakspakke: Turveger, rehab./oppgr. (avsluttet)	0	0	0	200
	Sum	26 039	24 899	22 200	29 197
	Investeringsutgifter, eiendom, seksjon utvikling				
	Samlebevilgning formål kirke	835	0	0	101
	Samlebevilgning formål uteareal	368	0	0	2 566
	Samlebevilgning formål idrett	827	1 650	5 450	9 413
	Samlebevilgning formål kultur	263	263	500	166
	Samlebevilgning formål levekår	0	0	0	1 205
	Samlebevilgning formål barnehage	108	109	0	0
19016	Nytt rådhus	120 088	123 157	138 432	19 601

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
19023	Parkeringsanlegg Sola sentrum nord	15 760	6 776	34 579	3 155
19024	Oppgraderinger Sola Sjø (møtelokaler)	0	0	0	1 038
19025	Parkeringsanlegg Sola sentrum øst	14 621	13 770	17 000	0
19600	Intern prosjektledelse (årsbev.)	215	0	0	143
19604	Erverv av areal (kun budsjett) (årsbev.)	0	9 008	40 000	0
19653	Etablering av nytt serverrom	0	0	0	1 637
19654	Arkeologisk utgravning Sola sentrum	0	2 500	1 500	2 395
19655	Flytting av trafo Sola sentrum	1 391	1 500	1 500	0
19660	Kjøp av tomt Sola sentrum nord	0	0	0	23
19661	Kjøp av areal Solastranden	0	0	0	182
19670	Kjøp av gnr./bnr. 6/153 og 6/140	236	236	0	0
29044	Ressurssenteret Grannes skole, utv. (del 1) (avsluttet)	0	0	0	72
29060	Dysjaland skole, utbygging (skolebruksplan)	2 323	0	0	26 959
29073	Skolebruksplan Sola skole	411	0	0	4 358

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
29076	Skolebr.plan, Grannes skole, tilb.f. klasserom/uteareal	1 714	0	0	114
29079	Storevarden skole (skolebruksplan)	28	400	400	0
29080	Ny skole sentrum/Åsen (skolebruksplan), trinn 1 (bud. fra 20)	4 432	3 000	0	0
29081	Kornbergv. 23 / Skjalgstova bhg. (skolebruksplan)	49	500	500	0
39050	Bokollektiv Skadbergv./Åsenv., 4 leil. + pers.base (BSHP) (rus/psyk.)	-1	0	0	25
39052	Ny sjukeheim Sola sentrum	60 682	31 970	112 274	4 467
39057	Bofellesskap, Myklebust BB-10, 7 leil./pers.base	0	0	0	478
39068	Skadbergv./Åsenv. lavbl., 50 leil. for salg	209	0	0	851
39074	Skadbergv./Åsenv. lavbl., 10 komm. leil. (BSHP)	-2	0	0	52
39076	Myklebust felt BB-9, 2 komm. leil.	2	0	0	43
39077	Myklebust felt BB-9, 8 leil. for salg	327	0	0	272
39082	Myklebust felt CB-6-12-13, 38 leil. for salg	1 300	0	0	1 754

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
39083	Myklebust felt CB-8-11-14, 22 rekkehus for salg	1 053	0	0	2 505
39084	Myklebust felt CB-6-12-13, 9 komm. leil. (4 leil. BSHP)	0	-1 371	0	11
39087	Småhus, midlertidige/permanente	2 705	0	0	354
39092	Kjøp/salg gjennomgangleiligheter BSHP	5	0	0	21
39093	Boliger m/base (4 stk.), Kjelsberg ring (rus/psyk.)	459	815	18 815	652
39097	Sola hybelhus (BSHP)	86	0	0	8 760
39098	Kommunale utleieboliger (gruppe 1) (BPHP)	0	0	500	24
39100	Erstatning av utleieboliger (B05)	10 738	10 500	10 500	0
49024	Skytehall Forus Bedriftsidrettsarena	6 005	6 729	5 000	8 221
49040	Krigshistorisk museum, Sømmevågen (omb. eksist. bygg)	0	0	0	289
49041	Ny kirke Sola sentrum	2 783	3 000	3 000	3 958
49642	Trimpark Hålandskogen	0	0	0	324
49644	Gapahuk Hestholmen (avsluttet)	0	0	0	36
49645	Superlekeplass Sola sentrum	0	0	0	153

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
49646	Skatepark Dysjaland	0	0	0	300
49648	Festplass Sola sentrum, del 1	6 088	0	0	1 185
59364	Sola arena, infrastruktur (komm.tek.)	101	0	0	0
59455	Vestre ringveg, Sola sentrum	72	0	0	0
59456	Kongshaugvegen, Sola sentrum	41	0	0	0
59525	Sola arena, bygg (eiendom)	-2 218	0	0	2 728
59534	Riving eksersishall/adkomst BMX-bane Soma	0	0	0	1 530
59536	Prosjektledelse Sola Arena	303	0	0	0
59621	Turveg Hellestø-Sele	33	1 500	1 500	557
59652	Turveg Hafrsfjord - Sørnes	745	730	0	3 959
59669	Turveg Tananger indre havn, bryggeomr.	0	0	2 000	10
59672	Turveg Hafrsfjord - Grannes	135	1 200	2 200	116
59673	Turveg Hafrsfjord - Joa	799	6 996	0	8 222
59674	Turveg Hafrsfjord - Jåsund	34	1 551	4 551	189
59677	Tiltakspakke: Tananger svømmehall, gymsal/gard.	348	278	0	4 345
59682	Sola arena, tomt (eiendom)	0	0	0	10 260

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
59685	Sola arena, utanlegg (eiendom)	1 235	6 924	6 924	521
99001	Garantisaker avsl. prosjekter (årsavhengig)	429	0	0	168
	Sum	258 166	233 691	407 125	140 468
	Investeringsutgifter kommunalteknikk				
59101	A97 Rehab. pumpest. (avløp) (årsbev.)	521	3 000	5 000	500
59113	Overløpsmåling avløp (fra 2019)	0	0	1 000	0
59206	R116 Renovasjon (årsbev.)	466	250	250	0
59312	VA157 Ølbergvegen	135	2 000	6 000	7 750
59320	VA63 Lensmannsvegen (avsluttet)	0	0	0	576
59335	VA111 Uforutsette tiltak (årsbev.)	465	750	1 000	462
59337	VAR105 Div. mask./utrustning/utstyr	125	200	350	78
59339	VA49 Røyneberg	0	0	0	3 624
59341	Omlagging VA-ledninger Sømmevågen	-37	0	0	46
59343	VAXx Undergang Rægekrossen	116	500	1 000	6
59347	VAXx Sola sentrum	6 601	6 990	6 990	316

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
59352	VA151-2-3 Kolnes	13	0	0	915
59356	Tiltak ved priv. utbyggingspr. (årsbev.)	92	200	500	110
59359	VA40 Grotnes nord	0	0	1 200	0
59360	VA42 Grotnes sør	0	0	450	0
59364	Sola arena, infrastruktur (komm.tek.)	11 162	13 385	13 385	525
59365	VA Vestre ringveg	1 484	2 750	6 473	107
59366	VAXx Sømmevågen - Sola skole	4 191	6 000	6 000	0
59367	VA15 Moringvegen	0	400	6 400	0
59368	VA178 Ljosheimkroken	0	0	4 900	33
59373	Mostunvegen/Fredtunvegen	2 556	3 000	0	0
59406	Utsifting gatelys, standardheving (årsbev.)	2 615	2 000	2 000	2 060
59419	Trafikksikkerhetsplan, stand.heving veger (årsbev.)	500	500	500	500
59425	Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak (årsbev.)	1 253	1 100	1 100	1 679
59437	Småanlegg veger (busskur mv.) (årsbev.)	320	400	400	135
59455	Vestre ringveg, Sola sentrum	967	3 500	7 605	160

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
59456	Kongshaugvegen, Sola sentrum	448	0	6 525	95
59457	Ljosheimkroken (opparb. i hht. ny reg.plan)	0	0	2 000	0
59460	Solasplitten/Røynebergvegen, garantisak	2 000	2 000	0	0
59901	P107 Biler / større maskiner (årsbev.)	1 004	1 200	1 700	499
59902	P109 Div. maskiner, utrustning (årsbev.)	0	0	0	82
59458	Tiltakspakke: Etablering gangfelt/fortausforb.	0	0	0	863
59459	Tiltakspakke: Intensivbelysning gangfelt	0	0	0	1 637
	Sum	36 997	50 125	82 728	22 759
	Investeringsutgifter, areal				
59640	GPS, kart/oppmåling	253	0	0	0
59671	Digitalisering av arkiv (Areal)	145	0	0	359
	Sum	398	0	0	359
	Investeringsutgifter, Felles				

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	306	0	0	-5 363
99203	Budsjettavvik prosj. med årsbev. (fra 2007)	0	-8 567	0	0
99204	Budsjettavvik ordinære prosj. (fra 2007)	0	-2 943	0	0
19656	Anleggsbidrag, refusjon Sola sentrum	0	0	0	0
19657	Frikjøpsmidler, refusjon Sola sentrum	0	0	0	0
	Sum	306	-11 510	0	-5 363
	Finanstransaksjoner				
35100	Avdrag på lån	85 602	15 000	15 000	76 167
35105	Ekstraord. avdrag på lån	0	0	0	0
35200	Utlån	63 998	65 000	50 000	61 621
35213	Utlån Sola tomteselskap KF	9 208	0	0	17 763
35219	Kjøp av aksjer / kapitalutvidelse	10	0	0	0
35220	Andel i KLP	3 975	4 073	4 073	3 744
35300	Dekning av tidl. års udekket inv.	0	0	0	25
35480	Avsetning til ubundne inv.fond	0	0	0	0

Prosjektn r.	Prosjekt (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
35488	Avsetn. ubundne inv.fond, sentrumsplan	0	0	0	75 654
35500	Avsetning til bundne inv.fond	927	0	0	10 516
	Sum	163 721	84 073	69 073	245 491
	Totalt	512 555	400 067	598 851	470 883

6.5 Revisjonsberetning Sola kommune

[Revisjonsberetning Sola kommune er tilgjengelig her.](#) (PDF, 150 kB).

7 Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning

Sola tomteselskap KF

Årsregnskapet for Sola tomteselskap er avlagt i henhold til kommuneloven, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak samt god kommunal regnskapsskikk (GKRS). Det inneholder økonomiske oversikter, noter, revisors beretning, detaljregnskap og årsberetning.

Foretaket er en del av Sola kommune som juridisk enhet, men har eget styre og avlegger separat regnskap og årsberetning.

Sola kommune gjennomgikk, i møte med Sola tomteselskap KF og Rogaland Revisjon IKS, 2. januar 2018, prinsipper for regnskapsføring av foretakets inntekter og utgifter. Konklusjonen viste at prosjekter med aktivitet i regnskapsåret kan føres i investeringsregnskapet, mens kostnader relatert til prosjekter uten aktivitet måtte føres i driftsregnskapet sammen med kostnader for administrativ drift av foretaket.

Alle kostnader i selskapet skal på sikt dekkes ved utbygging og salg. I hht prinsipper som rådmannen og foretaket har blitt enige om med Rogaland Revisjon IKS føres kostnader til prosjekter med aktivitet i investeringsregnskapet, mens kostnader relatert til prosjekter uten aktivitet føres i driftsregnskapet, sammen med kostnader for administrativ drift av selskapet.

Driftsregnskap 2018 avsluttes med et regnskapsmessig merforbruk på kr 1,74 millioner mot et merforbruk på kr 1,8 millioner i 2017. Akkumulert merforbruk utgjør kr 3,5 millioner. I henhold til eierstrategi for Sola tomteselskap KF skal foretaket være selvfinansierende i den forstand at det ikke skal ytes tilskudd eller andre økonomiske bidrag fra kommunekassen, og kommunekassen har ikke krav til årlig utbytte fra foretaket. Merforbrukene må dekkes inn ved framtidige inntekter, det vil si ved disponering av fortjeneste/gevinst utover dekning av selvkost. Det betyr i praksis at foretaket må oppnå fortjeneste/gevinst ved salg av tomter for å kunne bruke ovennevnte til dekning av driftskostnader. Dette er i tråd med prinsipper som rådmannen og foretaket har blitt enige om med Rogaland Revisjon.

Investeringsregnskap 2018 for Sola tomteselskap KF er finansiert med bruk av lån, og avsluttes følgelig med et udekket/udisponert resultat lik kr 0. I løpet av 2018 ble det solgt tomter for kr 11,9 millioner. Inntektene fra salgene føres i investeringsregnskapet, og ble i 2018 benyttet til å betale avdrag på foretakets lån. Det er ikke oppnådd gevinst på salg av disse tomtene. Likevel reduserer salg av tomter selskapets finanskostnader. Renteutgifter knyttet til foretakets langsiktige gjeld utgjorde kr 3,8 millioner i 2018, hvor av kr 1 millioner ble ført i driftsregnskapet, og kr 2,8 millioner i investeringsregnskapet. Selskapets totale langsiktige gjeld utgjorde kr 179,2 millioner ved utgangen av 2018.

I henhold til forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommune foretak § 16 skal regnskap for kommunale foretak vedtas av kommunestyret. Vedtaket må angi foretakets anvendelse av regnskapsmessig mindreforbruk eller dekning av regnskapsmessig merforbruk.

Men regler om inndekning av regnskapsmessig merforbruk følger tilsvarende bestemmelser som for kommuneforvaltningen i kommuneloven. Dette innebærer at slik inndekking skal skje om nødvendig med dekning i foretakets fondsbeholdning. Dersom foretaket ikke greier å dekke inn underskuddene, overføres ansvaret til kommunestyret som må bevilge midler til slik inndekking.

Sola tomteselskap KF har per 31. desember 2018 ikke opparbeidet fondsbeholdning, og kan følgelig ikke finansiere regnskapsmessig merforbruk for 2018. Rådmannen tilrår derfor at det i sak om årsrapport og årsregnskap 2018 Sola kommune med kommunale foretak midlertidig bevilges kr 1,74 millioner fra diposisjonsfondet til dekning av regnskapsmessig merforbruk i 2018. Dette er en forskuttering som skal tilbakebetales av foretaket når det oppnås inntekter som kan finansiere merforbruket.

7.1 Hovedoversikter

Økonomisk hovedoversikt - drift

Tabell 7.1 Økonomisk hovedoversikt- drift

(Tall i 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Driftsinntekter:				
Brukerbetalinger	0	0	0	0
Andre salgs- og leieinntekter	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	17	10	0	7
Rammetilskudd	0	0	0	0
Andre statlige overføringer	0	0	0	0
Andre overføringer	1 811	3 717	0	0
Skatt på inntekt og formue	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	1 828	3 727	0	7

(Tall i 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Driftsutgifter:				
Lønnsutgifter	485	386	0	343
Sosiale utgifter	236	88	0	261
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.	147	104	0	109
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.	41	105	0	69
Overføringer	17	10	0	7
Avskrivninger	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	927	693	0	789
Brutto driftsresultat	901	3 034	0	-783
Finansinntekter:				
Renteinntekter og utbytte	187	0	0	5
Gev. på finansielle instr. (oml.midler)	0	0	0	0

(Tall i 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Mottatte avdrag på utlån	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	187	0	0	5
Finansutgifter:				
Renteutgifter og låneomkostninger	1 018	1 223	0	1 033
Tap på finansielle instr. (oml.midler)	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Utlån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	1 018	1 223	0	1 033
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-831	-1 223	0	-1 028
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
Netto driftsresultat	71	1 811	0	-1 811

(Tall i 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Interne finanstransaksjoner:				
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	0	0	0	0
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0
Dekning av tidl. års regnsk.m. merforbruk	1 811	1 811	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	0	0	0	0
Sum avsetninger	1 811	1 811	0	0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-1 740	0	0	-1 811

Økonomisk hovedoversikt - investeringer

Tabell 7.2 Økonomisk hovedoversikt- investeringer

(Tall i 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Inntekter:				
Salg av driftsmidler og fast eiendom	11 946	11 946	18 207	0
Andre salgsinntekter	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	0	1 277	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	370	251	0	99
Statlige overføringer	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0
Sum inntekter	12 316	13 474	18 207	99
Utgifter:				
Lønnsutgifter	498	664	1 028	540
Sosiale utgifter	130	195	260	138
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.	13 456	8 644	73 896	3 378
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.	7	68	275	25
Overføringer	370	3 979	2 591	99

(Tall i 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Renteutgifter og låneomkostninger	2 782	1 844	3 781	2 071
Fordelte utgifter	0	-941	-1 566	0
Sum utgifter	17 244	14 453	80 265	6 250
Finansstransaksjoner:				
Avdrag på lån	11 705	8 229	16 643	0
Utlån	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	1	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	11 706	8 229	16 643	0
Finansieringsbehov	16 634	9 208	78 701	6 151
Dekket slik:				
Bruk av lån	16 634	9 208	78 701	6 151
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0

(Tall i 1000)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Mottatte avdrag på utlån	0	0	0	0
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Sum finansiering	16 634	9 208	78 701	6 151
Udekket/udisponert	0	0	0	0

Økonomisk hovedoversikt - balanse

Tabell 7.3 Økonomisk hovedoversikt- balanse

(Tall i 1000)	31.12.18	31.12.17
Eiendeler:		
Anleggsmidler	187 558	181 323
Herav:		

(Tall i 1000)	31.12.18	31.12.17
Faste eiendommer og anlegg	176 536	170 439
Utstyr, maskiner og transportmidler	0	0
Utlån	0	0
Konserninterne langsiktige fordringer	0	0
Aksjer og andeler	10 801	10 800
Pensjonsmidler	221	85
Omløpsmidler	18 567	18 730
Herav:		
Kortsiktige fordringer	1	0
Konserninterne kortsiktige fordringer	387	17 909
Premieavvik	0	0
Aksjer og andeler	0	0
Sertifikater	0	0
Obligasjoner	0	0
Derivater		
Kasse, bankinnskudd	18 179	821

(Tall i 1000)	31.12.18	31.12.17
Sum eiendeler	206 124	200 053
Egenkapital og gjeld:		
Egenkapital	10 246	9 119
Herav:		
Disposisjonsfond	0	0
Bundne driftsfond	0	0
Ubundne investeringsfond	0	0
Bundne investeringsfond	0	0
Regnskapsmessig mindreforbruk	0	0
Regnskapsmessig merforbruk	-1 740	-1 811
Udisponert i inv.regnskap	0	0
Udekket i inv.regnskap	0	0
Kapitalkonto	11 986	10 930
Endring i regnskapsprinsipper drift	0	0
Endring i regnskapsprinsipper investering	0	0
Langsiktig gjeld	179 758	182 005

(Tall i 1000)	31.12.18	31.12.17
Herav:		
Pensjonsforpliktelser	526	277
Ihendehaverobligasjonslån	0	0
Sertifikatlån	0	0
Andre lån	0	0
Konsernintern langsiktig gjeld	179 231	181 729
Kortsiktig gjeld	16 121	8 929
Herav:		
Kassekredittlån	0	0
Annen kortsiktig gjeld	306	1 091
Derivater		
Konsernintern kortsiktig gjeld	15 499	7 646
Premieavvik	316	192
Sum egenkapital og gjeld	206 124	200 053
Memoriakonti	4 186	11 612

(Tall i 1000)	31.12.18	31.12.17
Herav:		
Ubrukte lånemidler	4 186	11 612
Ubrukte konserninterne lånemidler	0	0
Andre memoriakonti	0	0
Motkonto til memoriakontiene	-4 186	-11 612

7.2 Noter Sola tomteselskap KF

Note 1 Regnskapsprinsipper

Lovverket

Regnskapet er avlagt i henhold til kommuneloven, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak og god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarder utgitt av foreningen for god kommunal regnskapsskikk.

Generelle prinsipper

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise alle økonomiske midler som er tilgjengelige i året og anvendelsen av disse. I henhold til regnskapsforskriften for foretak § 11 gjelder følgende prinsipper: All tilgang og bruk av midler i løpet av året skal fremgå av regnskapet, og føring av tilgang og bruk direkte mot balansen skal ikke forekomme. For lån inntektsføres det kun den delen som faktisk er brukt. Anordningsprinsippet skal benyttes ved regnskapsføringen. Det vil si at alle kjente inntekter og utgifter skal medtas i drifts- og investeringsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når regnskapet avsluttes. Alle utgifter skal regnskapsføres brutto. Det skal således ikke gjøres fradrag for tilhørende inntekter til utgiftspostene, og inntekstpostene skal ikke fremstå med fradrag for eventuelle utgiftsposter.

Anleggsmidler og omløpsmidler

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for kommunen er i balanseregnskapet klassifisert som anleggsmidler (verdi minst kr 100 000 og økonomiske levetid minst tre år). Andre eiendeler er omløpsmidler. Fordringer knyttet

til egen vare- og tjenesteproduksjon, samt markedsbaserte verdipapirer som inngår i en handelsportefølje er omløpsmidler. Utgifter som påløper for å opprettholde et anleggsmiddels kvalitetsnivå utgiftsføres i driftsregnskapet. Utgifter som representerer en standardheving av anleggsmiddelet utover standarden ved anskaffelsen utgiftsføres i investeringsregnskapet og aktiveres som anleggsmiddel i balansen. Tilskudd til investeringer føres brutto, og det gjøres således ikke fradrag for disse ved aktivering og avskrivning av anleggsmidlene. Det foretas lineære avskrivninger, det vil si et fast avskrivningsbeløp hvert år (jamfør regnskapsforskriften for foretak § 13). Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene i tillegg til en delkredertavsetning.

Gjeld

Langsiktig gjeld er knyttet til formålene i kommunelovens § 50 med unntak av likviditetstrekkrettighet/likviditetslån, jamfør § 50 nr. 5. All annen gjeld er kortsiktig gjeld.

Note 2 Antall årsverk

Antall årsverk i Sola tomteselskap KF de tre siste årene:

Tabell 7.3 Antall årsverk

31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
i.a.	1	1

Note 3 Ytelser til ledende personer

Tabell 7.4 Ytelser til ledende personer

Ytelse	Styreleder	Daglig leder
Innberettet lønn	20 000	863 308
Innberettet andre ytelser	0	1 971

Note 4 Godtgjørelse til revisor

Godtgjørelse til revisor var på kr 33 293 eksklusiv mva. Av dette utgjorde forvaltningsrevisjon kr 0 og rådgivning/planlegging/oppdragsstyring kr 7 238.

Note 5 Årets resultat

Investeringsregnskapet er gjort opp med et finansieringsbehov på kr 0. Regnskapet er saldert med bruk av lån fra Sola kommune. Driftsregnskapet er gjort opp med et regnskapsmessig merforbruk på kr 1,8 millioner.

Tabell 7.5 Årets resultat/egenkapitalavsetninger

Mer-/mindreforbruk drift og udekket/udisponert investering:	Beløp (tall i 1000)
Regnskapsmessig merforbruk drift:	
Saldo per 01.01.	
Disponert tidligere års mindreforbruk	0
Merforbruk i år	
Saldo per 31.12.	1 740
Udekket investering:	
Saldo per 01.01.	
Dekket tidligere års udekket	0
Udekket i år	
Saldo per 31.12.	0
Netto mer-/mindreforbruk udekket/udisponert pr. 31.12.	1 740

Note 6 Arbeidskapital

Arbeidskapitalen defineres som omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld. Den påvirkes av kortsiktige svingninger i kontantstrømmen og er et mål for foretakets likvide stilling.

Tabell 7.6 Arbeidskapital

(Tall i 1000)	Regnskap 2018	Reg. bud. 2018	Regnskap 2017
Anskaffelse av midler:			
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	1 828	3 727	7
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	12 316	13 474	99
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	16 821	9 208	6 156
Sum anskaffelse av midler	30 965	26 409	6 262
Anvendelse av midler:			
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	927	693	789
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	17 244	14 453	6 250
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	12 724	9 452	1 033
Sum anvendelse av midler	30 894	24 598	8 072
Anskaffelse- anvendelse av midler	71	1 811	-1 811
Endring i ubrukte lånemidler	-7 426	0	11 612
Endring i arbeidskapital	-7 355	1 811	9 801

(Tall i 1000)	Regnskap 2018	Reg. bud. 2018	Regnskap 2017
Arbeidskapital per 01.01.	9 801	9 801	0
Endring arbeidskapital	-7 355	1 811	9 801
Arbeidskapital per 31.12	2 446	11 612	9 801
Tekst	per 31.12.18	per 31.12.17	Endring
Omløpsmidler	18 567	18 730	-163
Kortsiktig gjeld	16 121	8 929	-7 192
Arbeidskapital per 31.12.	2 446	9 801	-7 355

Note 7 Kasse og bank

Innestående i kasse og bank per 31. desember 2018 var kr 18,2 millioner. Av dette var kr 66 863 bundne skattetrekksmidler. Ved regnskapsavslutning var det kr 4,2 millioner i ubrukte lånemidler.

Note 8 Pensjonskostnad

Sola tomteselskap KF har kollektiv pensjonsordning (tjenestepensjonsordning) gjennom Kommunal landspensjonskasse (KLP). Ordningen omfatter de tariffestede ytelser som gjelder i kommunal sektor.

Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak § 12 sier at det skal regnskapsføres pensjonskostnad, og at pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser skal balanseføres tatt hensyn til estimatavvik per 01.01. I tillegg skal arbeidsgiveravgift av premieavvik (premieavvik = differansen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad) og netto pensjonsforpliktelse henholdsvis kostnadsføres og balanseføres.

Premieavviket inkludert arbeidsgiveravgift får resultatmessig effekt. Sola tomteselskap KF har et negativt premieavvik inkludert arbeidsgiveravgift på kr 315 981. Premieavvik oppstått fra og med 2014 amortiseres over sju år. Negativt premieavvik kostnadsføres i året det oppstår og inntektsføres de neste sju år. Positivt premieavvik inntektsføres i året det oppstår og utgiftsføres de neste sju år.

Tabell 7.7 Pensjonskostnader

(Tall i hele kroner)	KLP
Pensjonskostnad:	
Nåverdi årets opptjening	231 177
Rentekostnad påløpte pensjonsforpliktelse	18 789
Forventet avkastning pensjonsmidler	-7 146
Administrasjonskostnad	5 524
Årets netto pensj.kostn. inkl. adm.kostn.	248 344
Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser:	
Pensjonsmidler 31.12.	220 994
Brutto påløpt forpliktelse 31.12.	-488 513
Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	-267 519
Arb.giveravg. av netto pensj.forpl. 31.12.	-37 720
Netto pensj.forpl. inkl. arb.giveravg. 31.12.	-305 239
Akkumulert premieavvik:	
Premieavvik 01.01.	-168 237
Amortisert prmeieavvik	24 034
Årets prmeieavvik	-132 730

(Tall i hele kroner)	KLP
Akkumulert premieavvik 31.12.	-276 933
Arb.avg. av premieavvik 31.12.	-39 048
Premieavvik inkl. arb.giveravg. 31.12.	-315 981
Estimatavvik:	
Estimert pensjonsmidler 01.01.	84 571
Estimatavvik 01.01.	19 187
Faktiske pensjonsmidler 01.01.	103 758
Estimert pensjonsforpl. 01.01.	-252 808
Estimatavvik 01.01.	14 261
Faktiske pensjonsforpl. 01.01.	-238 547
Beregningsforutsetninger	
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	2,97 %
Diskonteringsrente	4,00 %
Årlig lønnsvekst	2,97 %
Årlig G-regulering/pensjonsregulering	4,50 %

Note 9 Kundefordringer

Foretaket har ingen kundefordringer per 31. desember 2018.

Note 10 Varige driftsmidler

Tabell 7.8 Varige driftsmidler

Anleggsgruppe	Akkumulert ansk. kost pr 01.01	Årets tilgang	Årets avgang	Bokf. verdi 31.12
Tomteareal	170 439	17 244	-11 146	176 536
Totalt	170 439	17 244	-11 146	176 536

Note 11 Aksjer og andeler

Tabell 7.9 Aksjer og andeler

(Tall i 1000)	Aksjekapital	Bokf. verdi	Eierandel
Jåsund Utviklingsselskap AS	30 000	10 200	34,00 %
Bærheim Utvikling AS	1 500	600	36,00 %
Egenkapitalinnskudd KLP		1	
Sum aksjer og andeler 31.12.		10 801	

Note 12 Transaksjoner/mellomværende Sola kommune

Tabell 7.10 Transaksjoner/mellomværende Sola kommune

(Tall i 1000)	Sola kommune
Kjøp fra Sola kommune:	
Div. administrative tjenester	-1 796
Kjøp fra IKT	0
Renteutgifter	3 794
Avdrag	11 705
Sum kjøp/overføring	13 703
Salg til/overføring fra Sola kommune:	
Lån via Sola kommune	9 208
Sum salg/overføring	9 208
Netto salg/kjøp/overføring	4 495
Mellomværende:	
Langsiktige gjeld	-179 231
Leverandørgjeld	0
Øvrig kortsiktige gjeld	-15 499
Kundefordringer	0

(Tall i 1000)	Sola kommune
Øvrig kortsiktig fordring	387
Netto mellomværende pr. 31.12.	-194 343

Vedrørende langsiktig gjeld, se innlånsnote under.

Note 13 Innlån

Tabell 7.11 Innlån

(Tall i 1000)	Oppstart foretak 01.01	Nye lån	Avdrag	Saldo 31.12	Renter/omk.	Type rente
Sola kommu ne	181 729	9 208	-11 705	179 231	3 794	Flytende
Sum innlån	181 729	9 208	-11 705	179 231	3 794	

Note 14 Kapitalkonto

Kapitalkontoen viser den egenkapitalfinansierte delen av anleggsverdiene (korrigert for eventuelle ubrukte lånemidler).

Tabell 7.12 Kapitalkonto

(Tall i 1000)	Beløp
Saldo per 01.01.	10 930
Aktivering av tomter	17 244
Salg av fast eiendom og anlegg	-11 146

(Tall i 1000)	Beløp
Økning egenkapitalinnskudd KLP	1
Økning pensjonsforpliktelser	-236
Økning pensjonsmidler	136
Økning skyldig arb.avg. av netto pensjonsforpliktelser	-14
Bruk av lånemidler	-16 634
Betalte avdrag på eksterne lån	11 705
Saldo per 31.12.	11 986

7.3 Årsberetning 2018- Sola tomteselskap KF

[Signert årsberetning for Sola tomteselskap KF er tilgjengelig her. \(PDF, 2 MB\)](#)

7.4 Revisjonsberetning Sola tomteselskap KF

[Revisjonsberetningen for Sola tomteselskap KF er tilgjengelig her. \(PDF, 151 kB\)](#)

8 Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning

Sola parkeringselskap KF

Årsregnskapet for Sola parkeringsselskap KF er avlagt i henhold til kommuneloven, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak samt god kommunal regnskapsskikk (GKRS). Det inneholder økonomiske oversikter, noter, revisors beretning, detaljregnskap og årsberetning.

Årsregnskapet for 2018 for Sola parkeringsselskap KF inngikk i kommunens regnskap som et eget prosjekt, men det ble ved regnskapsavslutning overført til foretaket. Det har ikke vært investeringer i foretaket. Det er også lagt ved et minimum med noter.

Foretaket er en del av Sola kommune som juridisk enhet, men har eget styre og avlegger separat regnskap og årsberetning. Foretaket ble etablert etter vedtaket i kommunestyret 15. juni 2017, jmfør k - sak 38/17 *Eablering av parkeringsselskap og valg av styre*. Foretaket har ennå ikke fått noen åpningsbalanse, men det er planlagt at selskapet skal overta det nye parkeringsanlegget som bygges Sola sentrum.

I henhold til forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommune foretak § 16 skal regnskap for kommunale foretak vedtas av kommunestyret. Vedtaket må angi foretakets anvendelse av regnskapsmessig mindreforbruk eller dekning av regnskapsmessig merforbruk.

Driftsregnskap 2018 avsluttes med et regnskapsmessig merforbruk på kr 188 000.

Sola parkeringsselskap KF har per 31. desember 2018 ikke opparbeidet fondsbeholdning, og kan følgelig ikke finansiere regnskapsmessig merforbruk for 2018. Rådmannen tilrår derfor at det i sak om årsrapport og årsregnskap 2018 Sola kommune med kommunale foretak midlertidig bevilges kr 188 000 til dekning av regnskapsmessig merforbruk i 2018. Dette er en forskuttering som skal tilbakebetales av foretaket når det oppnås inntekter som kan finansiere merforbruket.

8.1 Hovedoversikter Sola parkeringselskap KF

Hovedoversikt drift for Sola parkeringsselskap KF

Tabell 8.1 Hovedoversikt- drift

Hovedoversikt- drift (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
	2018	2018	2018	2017
Driftsinntekter:				
Brukerbetalinger	0	0	0	0

Hovedoversikt- drift (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Andre salgs- og leieinntekter	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	0	0	0	0
Rammetilskudd	0	0	0	0
Andre statlige overføringer	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	0	0	0	0
Driftsutgifter:				
Lønnsutgifter	136	0	0	0
Sosiale utgifter	25	0	0	0
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.	27	0	0	0
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.	0	0	0	0
Overføringer	0	0	0	0
Avskrivninger	0	0	0	0

Hovedoversikt- drift (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Fordelte utgifter	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	188	0	0	0
Brutto driftsresultat	-188	0	0	0
Finansinntekter:				
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0
Gev. på finansielle instr. (oml.midler)	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	0	0	0	0
Finansutgifter:				
Renteutgifter og låneomkostninger	0	0	0	0
Tap på finansielle instr. (oml.midler)	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Utlån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	0	0	0	0
Resultat eksterne finanstransaksjoner	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	0	0	0	0

Hovedoversikt- drift (tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	B 2018 (opprinnelig)	R 2017
Netto driftsresultat	-188	0	0	0
Interne finanstransaksjoner:				
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	0	0	0	0
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0
Dekning av tidl. års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	0	0	0	0
Sum avsetninger	0	0	0	0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-188	0	0	0

Hovedoversikt balanse for Sola parkeringselskap KF

Tabell 8.2 Hovedoversikt balanse for Sola parkeringselskap KF

Hovedoversikt- balanse (tall i 1000 kroner)	31.12.18	31.12.17
Eiendeler:		
Anleggsmidler	0	0
Herav:		
Faste eiendommer og anlegg	0	0
Utstyr, maskiner og transportmidler	0	0
Utlån	0	0
Konserninterne langsiktige fordringer	0	0
Aksjer og andeler	0	0
Pensjonsmidler	0	0
Omløpsmidler	0	0
Herav:		
Kortsiktige fordringer	0	0
Konserninterne kortsiktige fordringer	0	0
Premieavvik	0	0
Aksjer og andeler	0	0
Sertifikater	0	0
Obligasjoner	0	0
Derivater		

Hovedoversikt- balanse (tall i 1000 kroner)	31.12.18	31.12.17
Kasse, bankinnskudd	0	0
Sum eiendeler	0	0
Egenkapital og gjeld:		
Egenkapital	-188	0
Herav:		
Disposisjonsfond	0	0
Bundne driftsfond	0	0
Ubundne investeringsfond	0	0
Bundne investeringsfond	0	0
Regnskapsmessig mindreforbruk	0	0
Regnskapsmessig merforbruk	-188	0
Udisponert i inv.regnskap	0	0
Udekket i inv.regnskap	0	0
Kapitalkonto	0	0
Endring i regnskapsprinsipper drift	0	0
Endring i regnskapsprinsipper investering	0	0
Langsiktig gjeld	0	0

Hovedoversikt- balanse (tall i 1000 kroner)	31.12.18	31.12.17
Herav:		
Pensjonsforpliktelser	0	0
Ihendehaverobligasjonslån	0	0
Sertifikatlån	0	0
Andre lån	0	0
Konsernintern langsiktig gjeld	0	0
Kortsiktig gjeld	188	0
Herav:		
Kassekredittlån	0	0
Annen kortsiktig gjeld	0	0
Derivater		
Konsernintern kortsiktig gjeld	188	0
Premieavvik	0	0
Sum egenkapital og gjeld	0	0
Memoriakonti	0	0
Herav:		
Ubrukte lånemidler	0	0
Ubrukte konserninterne lånemidler	0	0

Hovedoversikt- balanse (tall i 1000 kroner)	31.12.18	31.12.17
Andre memoriakonti	0	0
Motkonto til memoriakontiene	0	0

8.2 Noter Sola parkeringsselskap KF

Note 1 Regnskapsprinsipper

Lovverket

Regnskapet er avlagt i henhold til kommuneloven, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak og god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarder utgitt av foreningen for god kommunal regnskapsskikk.

Generelle prinsipper

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise alle økonomiske midler som er tilgjengelige i året og anvendelsen av disse. I henhold til regnskapsforskriften for foretak § 11 gjelder følgende prinsipper: All tilgang og bruk av midler i løpet av året skal fremgå av regnskapet, og føring av tilgang og bruk direkte mot balansen skal ikke forekomme. For lån inntektsføres det kun den delen som faktisk er brukt. Anordningsprinsippet skal benyttes ved regnskapsføringen. Det vil si at alle kjente inntekter og utgifter skal medtas i drifts- og investeringsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når regnskapet avsluttes. Alle utgifter skal regnskapsføres brutto. Det skal således ikke gjøres fradrag for tilhørende inntekter til utgiftspostene, og inntekstpostene skal ikke fremstå med fradrag for eventuelle utgiftsposter.

Note 2 Antall årsverk

Tabell 8.3 Antall årsverk i Sola parkeringsselskap KF de tre siste årene

År	2016	2017	2018
Årsverk	i.a	0	0,06*

*I tillegg til de timene som er belastet regnskapet i foretaket er det også brukt noe tid som ikke har blitt belastet foretaket.

Note 3 Ytelser til ledende personer

Tabell 8.4 ytelser til styreleder og daglig leder

Ytelse	styreleder	daglig leder
Innberettet lønn	40 000	21 376
Innberettet andre ytelser	0	2 886

Note 4 Godtgjørelse til revisor

Det har ikke blitt betalt noen egen godtgjørelse til revisor i 2018.

Note 5 Årets resultat

Driftsregnskapet er gjort opp med et regnskapsmessig merforbruk på kr 188 000.

Tabell 8.5 Årets resultat/kapitalavsetninger

Regnskapsmessig merforbruk drift (tall i 1000 kroner)	Beløp
Saldo per 01.01.	
Disponert tidligere års mindreforbruk	0
Merforbruk i år	
Saldo per 31.12.	-188
Udekket investering:	
Saldo per 01.01.	
Dekket tidligere års udekket	0

Regnskapsmessig merforbruk drift (tall i 1000 kroner)	Beløp
Udekket i år	
Saldo per 31.12.	0
Netto mer-/mindreforbruk udekket/udisponert pr. 31.12.	-188

Note 6 Arbeidskapital

Arbeidskapitalen defineres som omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld. Den påvirkes av kortsiktige svingninger i kontantstrømmen og er et mål for foretakets likvide stilling.

Tabell 8.6 Arbeidskapital

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	R 2017
Anskaffelse av midler:			
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	0	0	0
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	0	0	0
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	0	0	0
Sum anskaffelse av midler	0	0	0
Anvendelse av midler:			
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	188	0	0
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	0	0	0
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	0	0	0
Sum anvendelse av midler	188	0	0

(Tall i 1000 kroner)	R 2018	B 2018 (justert)	R 2017
Anskaffelse - anvendelse av midler	-188	0	0
Endring i ubrukte lånemidler	0	0	0
Endring i arbeidskapital	-188	0	0
Arbeidskapital pr. 01.01.	0	0	0
Endring arbeidskapital	-188	0	0
Arbeidskapital pr. 31.12	-188	0	0
Tekst	pr. 31.12.18	pr. 31.12.17	Endring
Omløpsmidler	0	0	0
Kortsiktig gjeld	188	0	-188
Arbeidskapital pr. 31.12.	-188	0	-188

Note 7 Kasse og bank

Foretaket har ingen midler i kasse eller bank.

Note 8 Pensjonskostnad

Foretaket har ingen egne pensjonskostnader eller pensjonsmidler. Dette er ført i Sola kommune sitt regnskap.

Note 9 Kundefordringer

Foretaket har ingen kundefordringer per 31.desember 2018.

Note 10 Transaksjoner/mellomværende med Sola kommune

Tabell 8.7 Transaksjoner/mellomværende med Sola kommune

(Tall i 1000 kroner)	Sola kommune
Salg til / overføring fra kommunen:	
Div. administrative tjenester	0
Kjøp fra IKT	
Renteinntekter	0
Avdrag	
Sum salg/overføring	0
Kjøp fra / overføring til kommunen:	
Div administrative tjenester	47
Sum kjøp/overføring	47
Netto salg/kjøp/overføring	-47
Mellomværende:	
Langsiktige fordringer	0

(Tall i 1000 kroner)	Sola kommune
Kundefordringer	0
Øvrig kortsiktige fordringer	0
Leverandørgjeld	0
Øvrig kortsiktig gjeld	188
Netto mellomværende pr. 31.12.	188

8.3 Årsberetning 2018 - Sola parkeringselskap KF

Signert årsberetning 2018 for Sola parkeringselskap KF er tilgjengelig her. (PDF, 988 kB)

8.4 Revisjonsberetning Sola parkeringselskap KF

Revisjonsberetning Sola parkeringselskap KF er tilgjengelig her. (PDF, 151 kB)

9 Vedlegg

9.1 Oversikt over eksisterende planer og planbehov 2016-2019

Oversikt over eksisterende planer og planbehov for Sola kommune 2016-2019 er tilgjengelig her. (PDF, 853 kB)

9.2 Prosjektrapport investering 2018

Prosjektrapport for investeringer 2018 er tilgjengelig her. (XLSX, 40 kB)

Redegjørelse av vedlagte rapporters innhold:

Regnskap 2018: Regnskapsførte utgifter til og med 31.12.2018

Budsjett 2018: Vedtatt utgiftsbudsjett for regnskapsåret 2018

Avvik 2018: Avvik mellom budsjett 2018 og regnskap 2018, per 31.12.2018

Regnskap t.o.m. 2018: Alle påløpte kostnader alle år prosjektet har vært aktivt, til og med 31.12.2018. Kolonnen er ikke aktuell for prosjekter definert som årsbevilgninger eller samlebevilgninger.

Budsjett t.o.m. 2018: Vedtatte bevilgninger til og med inneværende år, sett bort i fra inntektssiden. Kolonnen er ikke aktuell for prosjekter definert som årsbevilgninger eller samlebevilgninger.

Avvik t.o.m. 2018: Avvik mellom budsjett t.o.m. 2018 og regnskap t.o.m. 2018, per 31.12.2018. Kolonnen er ikke aktuell for prosjekter definert som årsbevilgninger eller samlebevilgninger.

Opprinnelig vedtatt total budsjetttramme: Kolonnen viser hva prosjektets vedtatte totale prosjektramme var ved forprosjekt eller anbud. Stadiet defineres i kolonnen. Kolonnen er ikke aktuell for prosjekter definert som årsbevilgninger og samlebevilgninger.

Gjeldende vedtatt total budsjetttramme: Kolonnen viser prosjektets gjeldende vedtatte totale budsjetttramme. Kolonnen viser alltid den sist vedtatte budsjetttrammen. Kolonnen er ikke aktuell for prosjekter definert som årsbevilgninger og samlebevilgninger.

Avvik gjeldende total budsjetttramme: Gjeldende vedtatt total budsjetttramme fratrukket kostnader påløpt t.o.m. 31.12.2018. Kolonnen er ikke aktuell for prosjekter definert som årsbevilgninger og samlebevilgninger.

Forventet total budsjetttramme: Kolonnen viser sist oppdaterte informasjon i henhold til forventet total budsjetttramme. Kolonnen kan avvike fra gjeldende vedtatte total budsjetttramme der rådmannen forventer avvik som ikke enda er vedtatt.

Planlagt ferdigstillelse er i henhold til Handlings- og økonomiplan 2019-2022 dersom ikke annet er oppgitt i prosjektrapport eller saksforelegg.